

ΧΡΟΝ.

ΟΜΟΡΦΟΣ
ΚΟΣΜΟΣ

ΕΚΔΟΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΗΣ
ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Εικονογράφηση : Α. ΒΩΤΤΗ

ΑΘΗΝΑΙ 1952

Τὰ γνήσια ἀντίτυπα φέρουν τὴν ὑπογραφήν τοῦ Προέδρου
τῆς Διδασκαλικῆς Ὁμοσπονδίας καὶ τὴν σφραγίδα αὐτῆς.

Προεδρεύων

Ἀπαγορεύεται ἡ ἀναδημοσίευσις
τῶν περιεχομένων ἄνευ τῆς ἀδείας
τῆς Διδασκαλικῆς Ὁμοσπονδίας.

57

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΑΛΕΞΗ ΔΗΜΑΡΑ

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΣΤΑ ΑΓΓΕΛΟΥΔΙΑ ΜΑΣ

Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΑΝΤΙ_ΠΡΟΛΟΓΟΥ

ΔΙΚΙΟ ΚΑΙ ΛΕΥΤΕΡΙΑ!

Όταν, μικρό παιδόπουλο, σε βλέπω να προβάλης
στην πόρτα, στο σχολειό,
μέτ'α ψυχρά χιονόνερα, με τὰ βαριά άγριοκαίρια
ξυπόλητο, γυμνό
και κρύβης τὸ βιβλίο σου στην κρύα σου μασχάλη
σάν κάποιον θησαυρό,
πῶς μοιάζεις τοῦ πατέρα σου! Σάν ἥρωα, παιδί μου,
μπροστά μου σε θωρῶ.

Ξενοδουλεύτρα ἡ μάνα σου σ' ἔχει κρυφὸ καμάρι,
παιδί μου ὄρφανό,
ἡ δόλια, σάν ὄρφάνεψες, σ' ἔχει ἀκριβὸ προστάτη
στὸ δρόμο τὸ στενό.
Κι' εἶναι τρανὸ τὸ χρέος μας, μικρούλη μου, γιὰ σένα,
τρανή κληρονομιά,
σάν ἔπεσ' ὁ πατέρας σου ἐκεῖ στὸ Τεπελένι
γιὰ τὴν Ἐλευθεριά!

Τὸ δόλιο τὸ σπιτάκι σου σοῦ τῶκαψε ἡ μπόρα
κάποιου κατακτητῆ! . . .
Θὰ σ' ἐτοιμάσω γρήγορα γιὰ τοὺς κακοὺς ἔχτροὺς μας
τρανὸν ἐκδικητῆ!
Καὶ στὸ σχολειό, παιδάκι μου, ἐγὼ θὰ σε διδάξω
ψυχῆ, μυαλό, καρδιά
νὰ λαχταροῦν, νὰ σκέπτονται, νάχης τρανὸ σκοπὸ σου
Δίκιο καὶ Λευτεριά!

ΠΡΟΣΕΥΧΗ

Άκουσε, Θεέ μου, την παράκλησή μου,
τή φωνή μου πρόσεξε
καί στήν προσευχή μου, πού από χείλη
βγαίνει ἄδολα, δώσε μου ἀκρόαση...

.....
'Από τίς παράνομες τίς στρατές τῶν ἀνθρώπων
μέ φύλαξε ὁ λόγος τῶν χειλιῶν Σου...

Στό δρόμο τὸ δικό Σου στήριξέ τα τὰ βήματά μου
γιά νά μή λυγίσουνε τὰ πόδια μου.

Σέ Σένα, Θεέ μου, ἐγὼ παρακαλέθηκα,
γιατί μονάχα 'Εσύ μέ ἀκοῦς.

Γεῖρε τὸ αὐτί Σου σέ μένα καί ἄκουσε τὰ λόγια μου,
τοῦ ἐλέους Σου τὸ θαῦμα φανέρωσέ το,

'Εσύ, πού ὄσους σέ Σένα ἐλπίζουμε
τούς γλυτώνεις ἀπό ἐκείνους πού ἀντιστέκονται

στή θεία δεξιά Σου.

'Ὡσάν τήν κόρη τοῦ ματιοῦ προφύλαξέ με.

Στόν ἴσκιο τοῦ φτεροῦ Σου σκέπασέ με,
καί κρύψε με ἀπό τούς ἀσεβεῖς, πού μέ παιδεύουν.

.....
Γεμάτα ἀπό τή δικαιοσύνη Σου, Θεέ μου,
τά βλέμματά μου, 'Εσένα πάντα θά ἀτενίζουν
καί μέ τή δική Σου τήν ἐλπίδα ἅμα ξυπνῶ
ἡ ψυχὴ μου πλημμυρισμένη θᾶναι!

(Ψαλμός ιζ' Δαβίδ)
'Απόσπασμα

Η ΚΑΜΠΑΝΑ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

Κάποτε ένας μεγάλος τεχνίτης έφτιαξε μιὰ γλυκόλαλη κι' όμορφη καμπανούλα. Ήταν ή πρώτη - πρώτη καμπάνα που γίνηκε στόν κόσμο.

Σάν τήν αποτέλειωσε ό τεχνίτης, άρχισε νά τή χτυπάη, γιά νά χαρή και νά θαυμάση τούς ήχους της. Είχε δώσει σ' αυτήν κάτι από τόν έαυτό του. Τής είχε δώσει τήν ψυχή του. Και νά, σάν άπλώθηκαν στη γή οι άχοι της καμπάνας εκείνης, νόμιζε κανείς πώς ένα ούράνιο τραγούδι ξεχύθηκε στόν κόσμο, γιά νά γιατρέψη τίς πονεμένες καρδιές και νά δώσει στα μάτια τών ανθρώπων τό φως της ούράνιας χαράς.

Ό τεχνίτης χαιρόταν τήν τελειότητα του έργου του μ' όλη τή δύναμη της ψυχής του. Ήταν ή μόνη πληρωμή που άναζητάγε γιά ό,τι τεχνουργούσε. Τίποτ' άλλο δέ χώραγε στο νού του. Τίποτ' άλλο δέν του γόητευε τήν ψυχή.

Τέλος, ίκανοποιημένος άπ' τό δημιούργημά του, μέ τή λαχτάρα του πατέρα, έσκυψε, πήρε τήν καμπανούλα, τή σήκωσε ψηλά, τήν καμάρωσε και της μίλησε έτσι :

«Τραγούδα από τώρα και πέρα, εύλογημένο δημιούργημα, τραγούδα αιώνια. Τό τραγούδι σου θα φέρη καλό στους ανθρώπους. "Όσες ψυχές τό ακούσουν, θα είναι εύλογημένες».

"Επειτα άπ' αυτά ό τεχνίτης άφησε τήν καμπανούλα στα χέρια τών ανθρώπων. Μά όμως παράξενο πράγμα. Οι άνθρωποι δέν ένιωθαν τήν όμορφιά τών ήχων της καμπάνας. Περιφρονημένη ή καμπανούλα του κάκου ανάδινε όλο και πιό γλυκότερους τούς ήχους της. Λίγοι, πολύ λίγοι τή θαύμαζαν. Οι πολλοί τήν περιφρονούσαν και τή μισούσαν. Τό μίσος τούς έτρεφε και ή καταστροφή ήταν ή ζωή τους.

Ή καμπάνα αντίθετα τραγούδαγε τήν αγάπη και ύμνολογούσε τή δημιουργία. Πώς νά τή νιώσουν ;

— Ήρθε νά μάς ταραξή τή ζωή μας, λέγανε μεταξύ τους οι άδικοι.

Κι' ἔτσι τὸ εὐγενικὸ ἐκεῖνο σήμαντρο ἀνεπάντεχα ἐνιωθε γύρω του ἐχθρούς, πολλοὺς ἐχθρούς, καὶ μιὰ τρομερὴ νύχτα ποὺ ἡ κακία τῶν ἀνθρώπων θέριασε, τόσο τρόμαξε ἢ καμπανούλα, ποὺ πῆρε τὸ δρόμο τῆς φυγῆς, ὥσπου ἔπεσε στὰ χέρια ἐνὸς ἐρημίτη.

Ὁ ἐρημίτης, σὰν εἶδε τὴν ὀμορφιά της καὶ ἄκουσε τοὺς οὐράνιους ἤχους της, τόσο γοητεύθηκε, ποὺ νόμισε πὼς κάτι ἄλλαξε στὴ ζωὴ του. Οἱ ἤχοι χαίδευαν τὴν ἀκοή του καὶ μίλαγαν βαθιὰ στὴν ὑπαρξή του. Ὁ νοῦς του πέταγε στοὺς οὐρανοὺς καὶ ἡ ψυχὴ του νόμιζε πὼς ἀγκάλιαζε ἀδελφικὰ ὅλη τὴν πλάση. "Ἐνιωθε τὸ μίλημα τῶν ἤχων μαγευτικὸ, ἀνείπωτο.

—Αὐτὴ ἡ καμπανούλα, εἶπε, εἶναι ἔμψυχη. Δὲν μοιάζει μὲ τὰ ἄλλα ἄψυχα πράγματα. Καταλαβαίνω πὼς ἔχει ψυχὴ αἰώνια. Ἡ ψυχὴ μου, εἶπε ὁ ἐρημίτης, μοιάζει πολὺ μὲ τὴν ψυχὴ της. Ἀσφαλῶς εἴμαστε πλάσματα τοῦ ἴδιου Δημιουργοῦ. Καὶ σὰν παλιὸς γνώριμος, μὲ στοργὴ καὶ εὐλάβεια πῆρε τὴν καμπανούλα καὶ τὴν ἐθρόνιασε στὸ προσκυνητήρι του, ἐκεῖ ποὺ πέρανε ὅλη του τὴ ζωὴ, γιὰ νὰ ἔχη πάντα κάτω ἀπὸ τὴν προστασία τῶν ματιῶν του.

Τώρα ὁ ἐρημίτης νιώθει ἀλλιῶτικα τὴν ἐρημιὰ του. Μέσα ἀπὸ τὸ σκοτάδι τῆς νύχτας καὶ ἀπὸ τὴν ἀπέραντη σιγαλιὰ τῆς ἐρημιᾶς ὁ ἐρημίτης συντροφεμένος ἀπὸ τὴν καμπανούλα φωτίζει τὸν κόσμον κι' ἀπλώνει ἤχους χαρᾶς.

Κόσμος πικραμένος καὶ βαριόκαρδος πηγαίνει στὴν καλύβα τοῦ ἐρημίτη, γιὰ νὰ νιώσουν ἐλαφρότερο τὸ βᾶρος τῆς δύσκολης ζωῆς καὶ νὰ αἰσθανθοῦν δυνατὴ τὴ ζέστα τῆς ἀγάπης, ποὺ πλούσια τὴν εὗρισκαν στὴν καλύβα τῆς ἐρημιᾶς.

Μὰ ἡ καμπανούλα δὲν ἀνάδινε τοὺς ἤχους της γιὰ τοὺς ἀνθρώπους· μονάχα ὁ ἐρημίτης ἐνιωθε καὶ θαύμαζε τὴν ὀμορφιά της καὶ ἔτσι δυνάμωνε τὴν ψυχὴ του, γιὰ νὰ φέρνῃ τὴ χαρὰ στὴν πλάση.

Εἶναι ἀδύνατο νὰ νιώσουν οἱ ἄνθρωποι τὴ γοητεία τῶν ἤχων τοῦ μοναδικοῦ αὐτοῦ δημιουργήματος, σκεφτόταν ὁ ἐρημίτης, κι' ἔτσι προσπαθοῦσε αὐτὸς νὰ μιλήσῃ στὶς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων ὅ,τι θὰ μιλοῦσε ἡ καμπανούλα. "Ἴσως μ' αὐτὸν τὸν τρόπο, ἔλεγε ὁ ἐρημίτης, κάποτε θὰ μπορέσουν οἱ ἄνθρωποι ν' ἀκούσουν τοὺς ἴδιους τοὺς οὐράνιους ἤχους τοῦ σπάνιου αὐτοῦ σημαντηριοῦ.

Ἡ καμπανούλα ὑπόφερε ἀφάνταστα ἀπὸ τὴν κατάσταση αὐτή. Μιὰ ἀνάγκη συγκλονιστικὴ τὴν ἔσπρωχνε νὰ πετάξῃ, νὰ τραγουδήσῃ. Ἔτσι εἶχε προστάξει ὁ δημιουργὸς τῆς. Ἔπρεπε νὰ τραγουδᾷ αἰώνια.

Πικραμένη λοιπὸν ἀπὸ τὴ βουβαμάρα, ἐπρόσμενε μὲ λαχτᾶρα τὴν ὥρα πού οἱ ἀχοὶ τῆς θᾶφενναν χαρὲς πανηγυριῶν σ' ἄλους τοὺς ἀνθρώπους.

Ἔτσι περνοῦσαν οἱ καιροί. Μιὰ νύχτα πού οἱ βοριάδες μανιασμένοι εἶχαν ξαπολυθῆ στὴ γῆ, ὁ ἐρημίτης ξαγρυπνοῦσε

καὶ προσευχόταν ἀσάλευτος, ἔχοντας βυθισμένα τὰ μάτια τῆς ψυχῆς του στὸ ἄπειρο. Λὲς καὶ δὲν τὸν ἄγγιζαν οἱ βοῆς τῶν βοριάδων, λὲς καὶ βρισκόταν μακριά, πολὺ μακριά ἀπὸ τὸν τόπο τοῦ χαλασμοῦ.

Ἡ νύχτα προχωροῦσε καὶ ὁ χαλασμὸς δυνάμωνε καὶ ὅμως ὁ ἐρημίτης ἀσάλευτα προσευχόταν καὶ ὄλο προσευχότανε.

Δίπλα του λαμποκοποῦσε χρυσαφένια ἡ καμπανούλα.

Ἐκείνη τὴ στιγμὴ πλησιάζουν στὴν καλύβα δύο κακοὶ ἄνθρωποι, πού τοὺς τράβηξε πρὸς τὰ κεῖ τὸ λαμπύρισμα τῆς καμπάνας.

Στέκουν στην πόρτα της καλύβας και στυλώνουν άρπαχτικά τὰ μάτια στην πολύτιμη λεία. Διαλογίζονται πώς βρέθηκε τόσο χρυσάφι στη φτωχή καλύβα. Νόμισαν χρυσαφένια την καμπανούλα.

Οί λογισμοί τους σκοτίζονται, ή δίψα του χρυσαφιού αναστατώνει τὸ νοῦ τους. Πρέπει ν' άρπάξουμε τὸ χρυσάφι, άποφασίζουν μεταξύ τους. 'Απάνω σ' αὐτὰ μιὰ τρομερή βροντή συντάραξε τή Γῆ και ένα παράξενο φῶς άπλώνεται στην πλάση. Τρομαγμένοι οί άρπαγες περιφέρνουν για μιὰ στιγμή άνήσυχα τὰ βλέμματά τους. "Όμως ή σκέψη του χρυσαφιού τραβάει πάλι τὸ νοῦ τους. Μπαίνουν γρήγορα - γρήγορα στην καλύβα. 'Ο ένας άρπάζει την κάμπανούλα και την κρατάει σφιχτά στα χέρια του, ενώ ό άλλος στέκεται σαν μαυρος Χάροντας με τὸ μαχαίρι ύψωμένο επάνω από τὸ κεφάλι του έρημίτη, έτοιμος νά του πάρη και τή ζωή, αν κουνιόταν νά τους έμποδίση. Καθόλου δέν θά δίσταζαν νά κάνουν κακό στον ευεργέτη τους. Γιατί πρέπει νά ποῦμε πώς ήταν κι' αὐτοί από κείνους που σέ ώρες καταγίδων είχαν βρῆ πολλές φορές καταφυγή στην καλύβα του έρημίτη. 'Ο έρημίτης, ξένος για ό,τι γινόταν γύρω του, έξακολουθοῦσε νά έχη βυθισμένα τὰ μάτια στο άπειρο και την ψυχή δοσμένη στο Δημιουργό. Ήταν ή ώρα που μιλαγε με τὸ Θεό.

Μά ή καμπανούλα στα χέρια του κακοῦ ανθρώπου σπαρτάρισε τρομαχτικά, έτσι που ανατρίχιασαν οί γύρω τόποι. 'Αχολογοῦσε άκατάπαυτα, και οί άχοί της έμοιαζαν σαν κλάμα και σαν κατάρα στην άχαριστία των ανθρώπων.

Τρομαγμένοι οί κακοῦργοι πέταξαν την κάμπανα καταγής και έτοιμάστηκαν νά φύγουν μακριά από την καλύβα, που τόσο τρομερή και παράξενη τους φάνηκε εκείνη τῆ νύχτα.

Μά τὸ άχολόγημα της καμπάνας έξακολουθοῦσε βροντερό, έτσι που ό έρημίτης συνήρθε από τὰ βάθη της προσευχής του και όρμησε εκεί που τον καλοῦσε ή φωνή της καμπάνας.

Σαν αντίκρουσε τους κακοῦς ανθρώπους και κατάλαβε τους διαλογισμούς τους, οὔτε τρόμαξε, μά οὔτε και ή άγανάκτηση κυρίεψε την άγια ψυχή του. "Ηρεμα και καλοκάγαθα γύρισε σ' αὐτούς και τους εῖπε : «'Εδῶ θά βρῆτε κείνο που έπρεπε νά ζητᾶτε, τὸ άληθινό χρυσάφι! ».

Και σηκώνοντας την κάμπανούλα από τὸ χῶμα, της εῖπε

στοχαστικά : «Άγιο δημιούργημα, έσωσες τις ψυχές ανθρώπων και γλύτωσες τη ζωή τη δική μου. Άπό τώρα κι' έμπρός έτσι θα σώνης ψυχές και θα γλυτώνης ζωές. Θα τραγουδάς αιώνια τη δόξα του Κυρίου. Ήρθες εδώ στους ανθρώπους σταλμένη από το Θεό, για να ύμνολογήσουμε τούτη την άγια νύχτα». Και άμέσως άρχισε να τη χτυπά άφοβα πιά.

* *

Άπάνω στην ώρα που οί άχοι άπλώνονταν γλυκόφωνοι σ' όλα τα πέρατα της Γης, ό τρόμος φεύγει από τις ψυχές των ανθρώπων, τα άψυχα γίνονται κι εκείνα ήμερα, όμορφα, μυρωμένα, και μονομιάς τό φώς της άστραπής νικάει τα σκοτάδια της τρομερης εκείνης νύχτας και ένας άγγελικός ύμνος γοητευτικός, μαγευτικός άπλώθηκε ως πέρα στην πλάση.

«Δόξα εν ύψίστοις Θεώ και επί Γης ειρήνη».

Και ή καμπάνα σκόρπισε μαγευτικά και μεγαλόφωνα σ' όλα τα πέρατα της Γης τους γλυκούς της ήχους, όπως την πρόσταξε ό Πλάστης, καλώντας τους ανθρώπους στη μεγάλη γιορτή εκείνης της άγιας νύχτας. "Άλλαξε άπό τότε ή ζωή στη Γη. Κόσμος και κόσμος μαγεμένος άπό τους ούράνιους ήχους της καμπάνας τρέχουν να τη θαυμάσουν και να ευφρανθούν άπό τη θεία λαλιά της.

Οί πονεμένοι βρίσκουν παρηγοριά και οί έλπίδες των δυστυχισμένων φτερώνονται.

Κείνη την ώρα ήταν που γεννήθηκε ό Χριστός μας και ή καμπανούλα πανηγύρισε μαζί με τους άγγέλους και τους ανθρώπους την άγια κείνη νύχτα, και την πανηγύριζε για χρόνια, ώσπου κάποτε, όπως λένε, έγινε άφαντη.

Και όμως αιώνια θα γλυκαίνει τους αιθέρες με τους μαγευτικούς της ήχους κάθε φορά που γιορτάζουμε τα Χριστούγεννα.

Ναι, τραγουδά αιώνια. Τραγουδά για να διώχνη τη λύπη άπό τους πονεμένους, για να φέρνη την άγάπη στους ανθρώπους, για να κάνη τη ζωή πιο χαρούμενη, πιο όμορφη, όπως τη θέλει ό Θεός.

«Όλοι μπορούμε να την άκούσουμε την καμπάνα αυτή.

Μά πρέπει να κουραστούμε και να προσπαθήσουμε και να πονέσουμε για να την άκούσουμε, για ν' άκούσουμε τη φωνή του Θεού και να αισθανθούμε τη χαρμονή των Άγγέλων:

«Δόξα εν ύψίστοις Θεώ».

ΤΑ ΑΣΠΡΑ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΑ

Στή Βηθλεέμ εκείνη ή νύχτα ήταν γαλάζια και ξάστερη και στη γύρω φύση άπλωνόταν μιá γαλήνια ήσυχία. Οί τσοπάνηδες της Μαδιάμ, στην Ίουδαία, είχαν μαζευτή εκεί τριγύρω. Ήσαν ξαπλωμένοι κάτω από τις σκηνές τους και άναπαύονταν από τούς κόπους της ήμέρας.

Ξαφνικά, ένώ όλα τριγύρω ήσαν γαλήνια και ήρεμα, σάν πεθαμένα, ό ούράνιος θόλος φωτίστηκε από άπειρα άστέρια κι' ένα φώς σάν άστραπή κατέβαινε από τόν ούρανό και φώτιζε όλη τή γύρω Πλάση.

Μέσα σ' αυτό τó ούράνιο φώς, άγγελοι πολλοί με τά άστραφτερά τους φτερά και μ' όλοφώτεινο στεφάνι γύρω από τó κεφάλι τους κατεβαίνουν στη Γη και πάλι άνεβαίνουν στόν ούρανό και ψάλλουν γλυκόφωνα :

«Δόξα έν ύψιστοις Θεώ και επί Γης ειρήνη, έν ανθρώποις εύδοκία».

Τότε οί τσοπάνηδες από τó ξαφνικό αυτό φώς και τά χαρουμενα τραγούδια τών άγγέλων ξύπνησαν τρομαγμένοι. Έκοίταζαν άμίλητοι τήν όλοφώτεινη εκείνη εικόνα του ούρανου και της Γης, πού ξανοιγόταν μπροστά στα μάτια τους.

Κι' εκεί πού σασισμένοι από τó φόβο τους θωρούσαν τó ούράνιο αυτό όραμα, πήγε ό άρχάγγελος κοντά τους και τούς είπε :

— Μή φοβάστε, καλοί μου άνθρωποι. Απόψε στη Γη επάνω άπλώθηκε μεγάλη χαρά, γιατί γεννήθηκε ό Σωτήρας του κόσμου. Πηγαίνετε στη Βηθλεέμ και εκεί μέσα σέ σπηλιά θά βρήτε τó νεογέννητο παιδι του Θεου τυλιγμένο με τά σπάργανα και ξαπλωμένο μέσα στη φάτνη τών άλόγων. 2

Κι' ένώ ό άρχάγγελος έλεγε αυτά στούς τσοπάνηδες, οί άλλοι άγγελοι έξακολουθούσαν ν' άνεβοκατεβαίνουν από τόν ούρανό στη Γη και νά ψάλλουν γλυκόφωνα :

«Δόξα έν ύψιστοις Θεώ ..».

Σὲ λίγο τὰ τραγούδια καὶ οἱ ψαλμοὶ τῶν ἀγγέλων σταμάτησαν καὶ τὸ οὐράνιο καὶ θεϊκὸ ἔκεινο ὄραμα ἐχάθηκε ἀπὸ τὰ μάτια τῶν φοβισμένων τσοπάνηδων. Ἡ σιωπηλὴ γαλήνη ξεχύθηκε πάλι στὴν πλάση. Ὅμως τώρα οἱ τσοπάνηδες δὲν ἔνιωθαν στὴν ψυχὴ τους κανένα φόβο, γιατί εἶχε πλημμυρίσει ἀπὸ ἀγαλλίαση καὶ χαρὰ, ποὺ τοὺς ἔκαναν νὰ νιώσουν τὰ τραγούδια τῶν ἀγγέλων καὶ τὰ λόγια τοῦ ἀρχαγγέλου. Καὶ εἶπαν τότε χωρὶς κανένα δισταγμὸ:

— Ἐλᾶτε, ἄς πᾶμε στὴ Βηθλεέμ, ὅπως μᾶς εἶπε ὁ ἀρχάγγελος, νὰ ἴδοῦμε τί συμβαίνει ἐκεῖ.

Ἐξεκίνησαν ἀμέσως. Περιπάτησαν λίγο καὶ ἀπὸ μακριὰ ἀντίκρυσαν τὴν ἁγιασμένη σπηλιά, ὅπως τοὺς εἶπε ὁ ἀρχάγγελος. Τὴν ἀναγνώρισαν, γιατί τὰ μάτια τους ἔβλεπαν ἐπάνω καὶ γύρω στὴ σπηλιά τὸ ἴδιο θεϊκὸ ὄραμα ὅπως πρὶν.

Ἦταν ὀλόφωτη ἡ σπηλιά καὶ ἀνεβοκατέβαιναν οἱ ἄγγελοι ἀπὸ τὸν οὐρανὸ στὴ Γῆ καὶ ἔψαλλαν:

«Δόξα ἐν Ὑψίστοις Θεῷ...».

Σὰν ἔφτασαν οἱ τσοπάνηδες στὴ σπηλιά καὶ μπῆκαν μέσα, εἶδαν πραγματικὰ ἕνα ὠραιότατο παιδάκι μέσα στὴ φάτνη. Τὸ πρόσωπό του ἀκτινοβολοῦσε ἀπὸ θεϊκὴ ὁμορφιά καὶ καθῶς τοὺς εἶδε ἐγέλασε, ἄπλωσε τὰ χεράκια του καὶ ζητοῦσε νὰ τοὺς ἀγκαλιάσει.

Ἦταν ὁ μικρὸς Χριστοῦλης μας! Ἀπὸ πάνω ἀπὸ τὴ φάτνη στέκονταν ὁ Ἰωσήφ καὶ ἡ Μητέρα του. Ἐνα γαῖδουράκι καὶ μιὰ ἀγελάδα, καθὼς στέκονταν κι' ἐκεῖνα ἀπὸ πάνω Του, ἐξέσταιναν μὲ τὴ ζεστή τους ἀναπνοὴ τὸ νεογέννητο παιδάκι τοῦ Θεοῦ.

Τότε οἱ ἀγαθοὶ καὶ ταπεινοὶ τσοπάνηδες γονάτισαν καὶ ἐπροσκύνησαν τὸ Χριστοῦλη μας μὲ σεβασμὸ, γιατί ἡ ψυχὴ τους τοὺς μιλοῦσε μὲ πίστη καὶ τοὺς ἔλεγε πῶς τὸ παιδάκι ἐκεῖνο ἦταν ὁ Χριστὸς, ὁ γιὸς τοῦ Θεοῦ, ποὺ τόσα χρόνια περίμεναν οἱ ἄνθρωποι γιὰ νὰ τοὺς σώσει ἀπὸ τὶς ἁμαρτίες.

Ἄφοῦ προσκύνησαν καὶ φίλησαν μὲ λατρεία τὸ χεράκι τοῦ Ἰησοῦ, ἔβγαλαν ἀπὸ τὰ ταγάρια τους καὶ τοῦ πρόσφεραν τὰ δῶρα τους: γάλα, μέλι καὶ ἀμύγδαλα. |

Πίσω ἀπὸ τοὺς τσοπάνηδες ἀκολουθοῦσε κι' ἕνα φτωχὸ κοριτσάκι ντυμένο μὲ κουρέλια. Μπῆκε κι' αὐτὸ μέσα στὴ σπη-

λιά μαζί με τούς τσοπάνηδες και στεκόταν παράμερα, δειλό και ντροπαλό. "Εβλεπε τὸ Χριστὸ καὶ σκεπτόταν πόσο κακοὶ ἦταν οἱ ἄνθρωποι, πὺ τὴν ἔδιωχναν ὅταν γύριζε στὰ χωριά τῆς Ἰουδαίας καὶ ζητιάνευε λίγο ψωμάκι γιὰ νὰ χορτάση τὴν πείνα τῆς. Καὶ τί περίεργο τώρα! Δὲν τὴν ἔδιωξαν μέσα ἀπὸ τὴ σπηλιά κι' ὁ μικρὸς Ἰησοὺς τὴν κοίταζε γλυκὰ καὶ τῆς χαμογελοῦσε.

Ἐκεῖνο τὸ χαμόγελο ἐξέσταινε τὴν ψυχούλα τῆς μικρούλας κι' ὄρφανῆς Σάρρας—αὐτὸ ἦταν τ' ὄνομά τῆς. Ἐνίωσε μιὰ γλυκειὰ ἀνακούφιση ἢ ψυχούλα τῆς ἢ λυπημένη καὶ ψιθύρισε:

—ᾠ γλυκὲ μου Ἰησοῦ, πόσο εἶσαι καλὸς, πὺ ἀφήνεις ἐμένα τὴ φτωχούλα καὶ δυστυχισμένη Σάρρα νὰ στέκωμαι κοντὰ στὴν κούνια Σου. Ἐσὺ λοιπὸν θὰ μᾶς σώσης ἐμᾶς τοὺς φτωχοὺς, Χριστέ μου, καὶ θὰ κάμης τοὺς σκληροὺς ἀνθρώπους νὰ μὴ μᾶς διώχνουν μὲ πικρόλογα. Ἔτσι ἔλεγαν οἱ πατέρες μας: πὺς σὰν ἔρθης Ἐσὺ, Χριστέ μου, οἱ ἄνθρωποι θὰ γίνουν καλοὶ καὶ θὰ βοηθοῦν τὰ ὄρφανὰ παιδάκια σὰν κι' ἐμένα καὶ τὶς ἄρρωστες κι' ἀδύνατες μητέρες μας. Πόσο Σ' ἀγαπῶ, Χριστέ μου! Μὰ εἶμαι φτωχούλα καὶ δὲν ἔχω κι' ἐγὼ τίποτα νὰ Σοῦ προσφέρω γιὰ νὰ Σοῦ δείξω τὴ λατρεία μου.

Στὴ σκέψη αὐτὴ τῆς φτωχούλας καὶ ὄρφανῆς Σάρρας χοντρά δάκρυα ἐκύλισαν ἀπὸ τὰ ἀδύνατα καὶ κίτρινα μάγουλά τῆς καὶ ἔβρεξαν τὸ χῶμα ἐκεῖ μέσα στὴ σπηλιά καὶ κοντὰ στὴ φάτνη.

Ξαφνικὰ ἔγινε ἓνα θαῦμα, πὺ καθὼς τὸ εἶδαν ὅλοι οἱ γύρω ἀπὸ τὴ φάτνη, ὁ Ἰωσήφ, ἡ Μαρία, οἱ τσοπάνηδες καὶ ἡ μικρούλα Σάρρα, σάστισαν!

Ἀπὸ τὸ χῶμα ἐκεῖνο, πὺ τὸ εἶχαν βρέξει τὰ δάκρυα τῆς φτωχῆς ὄρφανῆς, ἐφύτρωσε ἓνα δεντράκι, πὺ σιγὰ - σιγὰ ἐγένετο ἀπὸ καταπράσινα φύλλα καὶ τὰ κλωνάρια του γεμάτα ἄσπρα ὄμορφα τριαντάφυλλα.

Μοσχοβόλησε ἢ σπηλιά ἀπὸ τὴ μυρωδιὰ τους καὶ φωνὴ μυστηριακὴ ἀκούστηκε νὰ λέη:

— Κόψε, Σάρρα! Κόψε τὰ τριαντάφυλλα αὐτά, πὺ ἄνθισαν ἀπάνω στὸ δεντράκι πὺ φύτρωσε ἀπὸ τὸ χῶμα πὺ τὸ ἔβρεξαν τὰ δάκρυά σου! Εἶναι δικά σου, Σάρρα, τὰ ὠραῖα αὐτά τριαντάφυλλα· κόψε τα καὶ πρόσφερε τα σ' Ἐκεῖνον πὺ ἔλεγεσ πρὶν πὺς δὲν εἶχες τίποτα νὰ τοῦ προσφέρης! Εἶναι δικά Σου, Σάρρα, γιὰτὶ τὰ γέννησε ἢ λατρεία Σου σ' Ἐκεῖνον!

Τί πειράζει αν είσαι φτωχή, αφού ξέρεις να αγαπάς; Ἡ καρδούλα σου αξίζει δλους τούς θησαυρούς τῆς Γῆς, πού ἤθελες ν' ἀκουμπήσης στά πόδια τοῦ Θεοῦ σου!

Ἄκουε τῆ μυστηριακή αὐτῆ φωνή ἡ μικρὴ Σάρρα καὶ στεκόταν ἀκόμη δειλὴ καὶ ντροπαλὴ χωρὶς νὰ τολμᾷ νὰ κόψη

τά τριαντάφυλλα τοῦ θαύματος, πού ἐξακολουθοῦσε νὰ τὰ βρέχη μὲ τὰ δάκρμά της.

Καὶ ἡ Μητέρα τοῦ Ἰησοῦ, πού ἄκουσε κι' Ἐκείνη τὰ θεῖα λόγια πού ἔλεγε ἡ μυστηριακή ἐκείνη φωνή, χαμογέλασε στὴν ἔκπληκτη, φοβισμένη Σάρρα καὶ τῆς εἶπε :

— Κόψε, μικρούλα μου, τὰ τριαντάφυλλά Σου καὶ δώσε τα

σ' Αὐτὸν ποὺ ξέρεις τόσο ν' ἀγαπᾶς ! . . . Δὲν ἄκουσες τί Σοῦ εἶπε ἡ φωνὴ τοῦ Θεοῦ ;

Τώρα τὸ μικρὸ φοβισμένο κοριτσάκι χαμογέλασε στὴ Μητέρα τοῦ Χριστοῦ, ἔλαμψαν τὰ μάτια της ἀπὸ χαρὰ, κοκκίνισε τὸ χλωμό της πρόσωπο, καὶ κόβοντας ὄσα τριαντάφυλλα μποροῦσαν νὰ χωρέσουν τὰ χεράκια της καὶ ἡ μικρὴ της ἀγκαλιά, πλησίασε καὶ τὰ σκόρπισε μέσα στὴ φάτνη, ποὺ χρησίμευε γιὰ κούνια τοῦ νεογέννητου παιδιοῦ τοῦ Θεοῦ. Καὶ καθὼς τὰ ἀπόθεσε, ἔσκυψε εὐλαβικὰ κι' ἐφίλησε τὰ πόδια Του !

Ἐκρῶνε ὅμως ἀκόμα ἡ φτωχούλα ἡ Σάρρα, ἂν καὶ ἡ καρδιά της τόσο εἶχε ζεσταθῆ ἀπὸ τὴ λατρεία της σ' Ἐκεῖνον. Γι' αὐτὸ κι' ὁ τσοπάνης, ποὺ ἔτυχε ἐκεῖνη τὴ στιγμή νὰ βρίσκεται κοντὰ της, τὴν πῆρε στὴν ἀγκαλιά του καὶ τὴν τύλιξε κάτω ἀπὸ τὴ ζεστὴ κάπα του γιὰ νὰ μὴν κρυώνη πιά.

ΣΤΗ ΝΑΖΑΡΕΤ

Ένα πρωί, τὸν καιρὸ πού ὁ Χριστὸς ἦταν πέντε χρόνων, καθισμένος πάνω στὰ πέτρινα σκαλιά, μπροστὰ στὸ ἔργαστήρι τοῦ πατέρα του, στὴ Ναζαρέτ, ἔφτιανε μικρὰ χωματένια πουλάκια μὲ τὸν πηλὸ πού τοῦ χάρισε ὁ ἀγγειοπλάστης ἀπέναντι. Ἦταν πολὺ χαρούμενος ἐκεῖνο τὸ πρωί, γιατί ὅλα τὰ παιδιὰ τῆς γειτονιάς ἔλεγαν πὼς ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἦταν πολὺ, πάρα πολὺ κακὸς καὶ πὼς δὲν κατόρθωσε ποτὲ κανένας νὰ τὸν κάμη νὰ φερθῆ καλύτερα, ὅσο κι' ἂν τὸν κοίταζε τρυφερὰ καὶ τοῦ μιλοῦσε γλυκά. Γι' αὐτὸ ποτὲ κανεὶς δὲν τολμοῦσε νὰ τοῦ ζητήσῃ τίποτε. Καὶ νά, πού σήμερα δὲν ξέρει πὼς ἔγινε αὐτὸ τὸ θαῦμα.

Θυμᾶται πὼς κάθισε μπροστὰ στὴν πόρτα του καὶ κοίταζε μὲ λαχτάρια τὸν πηλὸ πού ἔπλαθε μὲ τὰ χέρια του. Καὶ ὁ κακὸς ἄνθρωπος ἐβγήκε καὶ τοῦ ἔδωσε μιὰ μεγάλη φούχτα, πού μπορούσε μ' αὐτὴν ἀκόμα καὶ μιὰ στάμνα κρασιοῦ νὰ φτιάξῃ.

*
*
*

Μπροστὰ στὸ γειτονικὸ σπίτι ἔπαιζε ὁ Ἰούδας. Ἦταν ἄσχημο παιδί καὶ εἶχε τὸ πρόσωπό του καταγρατσουτισμένο ἀπὸ τὰ μαλώματα πού ἔκανε κάθε μέρα μὲ τὰ παιδιὰ τοῦ δρόμου. Τώρα ἔπαιζε κι' αὐτὸς μ' ἓνα κομμάτι πηλὸ, ὅπως κι' ὁ μικρὸς Χριστὸς. Τοῦ τὸν εἶχε δώσει ὁ Χριστὸς, γιατί ὁ Ἰούδας δὲν τολμοῦσε νὰ περάσῃ μπρὸς ἀπὸ τὸ μαγαζὶ τοῦ ἀγγειοπλάστη. Πολλὲς φορές τοῦ εἶχε ρίξει πέτρες καὶ τοῦ εἶχε σπάσει τὰ πήλινα δοχεῖα του.

Κάθε ἓνα πουλί, πού τελείωναν τὰ παιδιὰ, τὸ ἔστηναν ὀρθὸ κοντὰ τους.

Ἦταν πουλιά ὅπως ὅλα τὰ πουλιά πού ξέρομε. Στέκονταν ἀπάνω σὲ μιὰ χοντρή μπάλα ἀπὸ κοκκινόχωμα καὶ εἶχε τὸ καθένα μιὰ οὐρίτσα καὶ φτερά, πού μόλις φαίνονταν. Τὰ πουλιά ὅμως τοῦ Χριστοῦ εἶχαν διαφορὰ ἀπὸ τὰ πουλιά τοῦ Ἰούδα. Κι' ὁ Ἰούδας, πού ἔβλεπε τὰ πουλιά τοῦ Ἰησοῦ ὁμορφα-ὁμορφα,

γυαλιστερά ὅπως τὰ φύλλα τῶν δέντρων τοῦ δάσους Θαβώρ, ἐζήλευε. Προσπαθοῦσε κι' αὐτὸς νὰ κάμη τὰ ἴδια, μὰ τὰ χέρια του, σκληρὰ κι' ἀδέξια, δὲν κατόρθωναν ποτὲ νὰ τὰ κάμουν ὅμοια.

Κι' ὁ Ἰησοῦς, σὰν τελείωνε ἓνα πουλάκι, γινόταν πιὸ εὐτυχισμένος. Τὸ τελευταῖο τοῦ φαινόταν πιὸ ὁμορφο ἀπὸ τὸ πρῶτο καὶ τὰ κοιτάζε ὅλα μὲ ἀγάπη καὶ τὰ καμάρωνε. Εἶναι οἱ σύντροφοί του! Τὸ βράδυ θὰ κοιμᾶται μαζί τους κι' ὅταν ἡ μητέρα τὸν ἀφήνη μονάχον θὰ τοῦ τραγουδοῦν χίλια τραγούδια. Καμμὴν ἄλλη φορὰ δὲν ἐνίωσε τὸν ἑαυτὸ του τόσο πλούσιο, καὶ σκεπτόταν πῶς ποτὲ πιά δὲν θὰ μείνη μόνος.

*
*
*

Ὁ χοντρὸς νεροκουβαλητῆς, σκυμμένος ἀπὸ τὸ βαρὺ του φορτίο, πέρασε κείνη τὴ στιγμή καὶ ἀπὸ πίσω του ἐρχόταν ὁ Ἰσραηλίτης ποῦ πουλοῦσε λάχανα, κουμιστὸς ἀπάνω στὸ ζῶο του, ἀνάμεσα στὰ δυὸ ἄδεια καλάθια. Ὁ νεροκουβαλητῆς ἀπλωσε τὸ χέρι του, χάϊδεψε τὰ ὀλόξανθα μαλλιά τοῦ Ἰησοῦ καὶ τὸν ἐρώτησε τί κάνουν τὰ πουλάκια του. Καὶ ὁ Ἰησοῦς τοῦ εἶπε πῶς ὅλα ἔχουν τὸ ὄνομά τους, πῶς ὅλα ξέρουν καὶ τραγουδοῦν καὶ πῶς ἔρχονται ἀπὸ μακρινοὺς τόπους καὶ λένε μυστικὰ παραμύθια ποῦ κανένας ἄλλος δὲν τὰ νιώθει.

Καὶ τὰ ἔλεγε τόσο ὁμορφα ὁ Ἰησοῦς, ποῦ ὁ νεροκουβαλητῆς καὶ ὁ Ἰσραηλίτης ξέχασαν γιὰ λίγο τὴ δουλειά τους. Καὶ σὰν ἔφευγαν, ὁ Ἰησοῦς τοὺς εἶπε :

—Κοιτάξτε καὶ τὰ πουλιά τοῦ Ἰούδα πόσο εἶναι ὁμορφα.

Καὶ σταμάτησαν ἐκεῖνοι καὶ ρώτησε ἓνας τὸν Ἰούδα μὲ καλωσύνη ἂν εἶχαν καὶ τὰ δικά του πουλάκια ὀνόματα καὶ ἂν ἤξεραν κι' ἐκεῖνα νὰ τραγουδοῦν. Μὰ ὁ Ἰούδας δὲν ἤξερε τίποτε. Σώπαινε θυμωμένος καὶ οὔτε σήκωσε καθόλου τὰ μάτια του νὰ τοὺς κοιτάξῃ. Τότε καὶ ὁ Ἰσραηλίτης ἀγανάχτησε καὶ τραβώντας τὸ δρόμο του ἔδωσε μιὰ κλωτσιά στὰ χωματένια πουλιά τοῦ Ἰούδα.

*
*
*

—Τὸ ἀπόγεμα ἔφευγε κι' ὁ ἥλιος εἶχε τώρα κατεβῆ, ἔτσι ποῦ τὸ φῶς του περνοῦσε ἀπὸ τὴ μακρινὴ πύλη τῆς πόλης, μὲ τὸ

μεγάλο της ρωμαϊκό άετό, πού βρισκόταν στο τέλος του δρόμου. Τό τριανταφυλλένιο του φώς, πού θαρρείς και ήταν ανακατωμένο με αίμα, έφτανε ως τό μικρό δρομάκι τών παιδιών και κοκκίνιζε καθετί πού άγγιζε. "Έτσι και τά δοχεΐα του άγγειοπλάστη κοκκίνισαν σιγά - σιγά, καθώς και ή σανίδα, πού άπάνω της έτριζε χαρούμενα ή πλάνη του ξυλουργού, και τής μητέρας του 'Ιησού ό κάτασπρος πέπλος, πού τής σκέπαζε τό πρόσωπο, κοκκίνισε και κείνος. Μά καθώς ό ήλιος βασίλευε, όλο και πιό δμορφος, τά νερά, πού ήταν στους λάκκους, ανάμεσα από τις πέτρες του λιθοστρώτου, έπαιρναν τις τελευταίες του αναλαμπές και φάνταζαν ακόμη πιό δμορφα. Ξαφνικά ό 'Ιησούς θέλησε με τις δμορφες αυτές ρόδινες αναλαμπές, πού έπαιρναν τά νερά και οι τοΐχοι τών σπιτιών, νά χρωματίση τά σταχτιά πουλιά του, και άπλωσε τό χέρι στο λάκκο με τό νερό, πού ήταν κοντά του. Κι' ό ήλιος άφησε χαρούμενος στα μικρά χεράκια του 'Ιησού τις άχτίνες του, σά νά ήταν χρώματα ζωγράφου. Κι' όταν ό 'Ιησούς τά άπλωσε άπάνω στα πουλιά του, εκείνα από τό κεφάλι ως τά πόδια έμοιαζαν σά νά ήταν από διαμάντια.

Ό 'Ιούδας, πού πρόσεχε τά πουλιά του 'Ιησού και πότε πότε τά μετρούσε, σάν ειΐδε πώς τώρα έπαιρναν τά χρώματα του ήλιου, φώναξε χαρούμενος κι' άπλωσε κι' αυτός τά χέρια του στους λάκκους πού ήταν κοντά του για νά χρωματίση και τά δικά του πουλιά. Μά ό ήλιος έφευγε από τά δάχτυλά του, κι' όσο κι' άν βιαζόταν, τά χέρια του δέν μπορούσαν τίποτα νά κρατήσουν από τό δμορφο χρώμα.

— Στάσου, στάσου, του φώναξε ό 'Ιησούς, έρχομαι έγώ νά σοϋ τά βάψω.

— Όχι, δέν θέλω νά τά πειράξης, ειΐπε ό 'Ιούδας, είναι καλά καθώς είναι !

Και δαγκάνοντας τά χείλη του σηκώθηκε και με τό μικρό του ποδαράκι τά πάτησε ένα - ένα και τά έκαμε μιá μάζα από λάσπη. "Όταν έτσι έχάλασε όλα τά δικά του πουλιά, έζύγωσε στα πουλιά του 'Ιησού, πού έλαμπαν από τό χείδι του παιδιού σάν πολύτιμες πέτρες, και πάτησε ένα με τό πόδι του. Τόση χαρά ένιωσε σάν τό ειΐδε χαλασμένο, πού γέλασε δυνατά και σήκωσε τό πόδι του για νά χαλάση και τά άλλα.

— Τί κάνεις, Ἰούδα; τοῦ φώναξε ὁ Ἰησοῦς· δὲ βλέπεις πὼς εἶναι ζωντανὰ καὶ πὼς τραγουδοῦν;

ἽΟ Ἰούδας ὅμως τώρα γέλασε δυνατώτερα καὶ πάτησε καὶ δεύτερο πουλί. Ἦταν δυνατώτερος· κι' ὁ μικρὸς Ἰησοῦς

κοίταζε γύρω του και δὲν ἤξερε μὲ τί τρόπο νὰ σταματήσει τὴν καταστροφή.

Κοίταξε γιὰ τὴ μητέρα του, μήπως εἶναι ἐκεῖ κοντὰ γιὰ νὰ τὸν βοηθήσει, μὰ ὥσπου νὰ τὴ φωνάξει, ὁ Ἰούδας εἶχε κιόλας πατήσει τέσσερα καὶ ἔμειναν μόνο τρία. Τί νὰ κάμη λοιπὸν κι' αὐτός; "Ἐβαλε τὰ κλάματα καὶ μέσα στὴν ἀγανάκτησή του, πού ἔβλεπε νὰ τοῦ πατοῦν τὰ μικρά του πουλάκια, χτύπησε τὰ δυὸ του μικρά χεράκια, σὰ νὰ ἤθελε νὰ τὰ ξυπνήσει, καὶ εἶπε :

— Πετάξετε λοιπὸν, πουλάκια μου! Πετάξετε! . . . Καὶ ξαφνικὰ τὰ τρία πουλιά ἄρχισαν νὰ κουνοῦν τὰ φτερά τους καὶ πέταξαν ἀνήσυχτα καὶ φοβισμένα ἀπάνω στὴν ἄκρη τῆς στέγης.

Ὁ Ἰούδας τότε ἔκλαψε. "Ἀρχισε νὰ τραβᾷ τὰ μαλλιά του, ὅπως εἶδε νὰ κάνουν οἱ γριῆς οἱ γυναῖκες, σὰν εἶχαν βαρὺ πένθος, κι' ἔπενε στὰ πόδια τοῦ Ἰησοῦ. Κυλίστηκε κάτω στὸ χῶμα καὶ τοῦ φιλοῦσε τὰ πόδια καὶ τὸν παρακαλοῦσε νὰ τὸν πατήσει, ὅπως ἐπάτησε καὶ αὐτὸς τὰ μικρά πουλιά. Γιατί ὁ Ἰούδας ἀγαποῦσε τὸν Ἰησοῦ καὶ τὸν ἐθαύμαζε. Τὸν ἐλάτρευε καὶ τὸν μισοῦσε.

* *

Ἡ μητέρα τοῦ Ἰησοῦ τότε, πού εἶχε παρακολουθήσει τὰ παιχνίδια τῶν παιδιῶν, ἐζύγωσε καὶ πήρε στὴν ἀγκαλιά τῆς τὸν μικρὸ Ἰούδα, τὸν ἐχάιδεψε καὶ τοῦ εἶπε :

— Δὲ νιώθεις, μικρὸ μου παιδάκι, πὼς φέρθηκες ὅπως κανένας σ' αὐτὸν τὸν κόσμον δὲ μπορούσε νὰ φερθῆ; "Ἄλλη φορὰ μὴν τὸ ξανακάμης, ἂν δὲν θέλῃς νὰ γίνῃς δυστυχισμένος. Πὼς μπορεῖς νὰ συγκριθῆς μ' Ἐκεῖνον πού ζωγραφίζει μὲ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου καὶ δίνει πνοή καὶ ψυχὴ στὸ ἄψυχο χῶμα; 1409

Η ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑ ΤΟΥ ΠΕΤΡΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΕΤΡΑΚΗ

Ὁ Πέτρος ἦταν τὸ μοναχοπαίδι μιᾶς φτωχῆς χήρας, ποὺ δούλευε σ' ἓνα ἀρχοντόσπιτο.

Στὸ πλοῦσιο αὐτὸ σπίτι δὲν ὑπῆρχαν πολλὰ παιδιὰ, μόνο ἓνα μοναχοπαίδι παραχαϊδεμένο, ποὺ τὸ φώναζαν Πετράκη.

Ὁ Πετράκης ἦταν συνομήλικος τοῦ Πέτρου καὶ τὰ δυὸ παιδιὰ ζοῦσαν μαζί. Τὸν Πέτρο ὅμως κανένας δὲν τὸν ἐχάιδευε καὶ κανένας δὲν τὸν φώναζε καὶ κείνον Πετράκη. Ὅμως δὲν παραπονευόταν γι' αὐτὸ καὶ σὰν μικρὸς ποὺ ἦταν κι' ὁ Πέτρος ἤθελε νὰ παίξῃ μὲ τὸν Πετράκη, ποὺ εἶχε στὸ σπίτι ἓνα δωμάτιο γεμάτο παιχνίδια. Ποῦ νᾶβρη ὅμως τὸν καιρὸ ὁ καημένος ὁ Πέτρος νὰ παίξῃ. Οἱ δουλειές ποὺ τοῦ ἀνάθεταν ἦταν τόσες, ποὺ μόλις ἄρχιζε κι' αὐτὸς νὰ παίξῃ λιγάκι, τοῦ φώναζαν :

— Πέτρο, πῆγαινε νὰ πάρῃς τσιγάρα τοῦ κυρίου.

— Ἀμέσως ! — Κι' ἔτρεχε τὸ παιδί νὰ φέρῃ γρήγορα τὰ τσιγάρα γιὰ νὰ προφτάσῃ νὰ παίξῃ καὶ λιγάκι. Ἀλλὰ σὲ λίγο πάλι τοῦ ξαναφώναζαν :

— Πέτρο, πῆγαινε νὰ πάρῃς μιὰ ἐφημερίδα.

— Ἀμέσως ! φώναζε πάλι ὁ Πέτρος κι' ἔτρεχε γρήγορα καὶ γύριζε λαχανιασμένος γιὰ νὰ παίξῃ. Δὲν πρόφτανε ὅμως νὰ ξαναρχίσῃ τὸ παιχνίδι καὶ πάλι τὸν φώναζαν. Πότε πὼς τὸν θέλει ὁ κηπουρός, πότε πὼς ἔπρεπε νὰ πάῃ κάπου ἓνα γράμμα, καὶ πότε γιὰ ἓνα σωρὸ ἄλλα θελήματα, ποὺ ἂν ἦταν γιὰ τοὺς ἄλλους μικροδουλειές, γιὰ τὸν Πέτρο ἦταν μεγάλες.

Κάποτε ὁ Πέτρος θύμωνε ποὺ ὄλο ἐκείνον ἔστελναν στὰ θελήματα, κι' ἔλεγε τῆς μητέρας του :

— Μὰ ὄλο ἐμένα θὰ στέλνουν στὰ θελήματα ; Γιατί τάχα δὲν στέλνουν καὶ τὸν Πετράκη ; . . .

— Μὰ ὁ Πετράκης εἶναι γιὸς τοῦ ἀφεντικοῦ μας καὶ δὲν μπορεῖ νὰ πάῃ, τοῦ ἐξηγοῦσε ἡ μητέρα του.

— Καί γιατί νά μὴν πάη ; ἀπαντοῦσε μὲ γκρίνια ὁ Πέτρος.
Μικρὸς δὲν εἶναι καὶ κείνος ;

Στὰ χεῖλη τῆς μητέρας χάραζε τότε ἓνα πικρὸ χαμόγελο,
κουνοῦσε θλιβερά τὸ κεφάλι τῆς καὶ δὲν τοῦ ξαναμιλοῦσε.

Ὁ Πέτρος σὰν κάπως νά ἐνωθε τότε γιατί δὲν μποροῦσε
νὰ πάη στὰ θελήματα ὁ Πετράκης, μὰ πάλι τὸ ξεχνοῦσε.

* * *

Ἦρθε καὶ ἡ Πρωτοχρονιά. Τὸ ἀρχοντόσπιτο λαμποκοπáει
ἀπὸ πάστρα, ἀπὸ ὁμορφιά καὶ μοσχομουρίζει ἀπὸ λουλούδια
κι' ἀπὸ γλυκά. Διαρκῶς ἀκούονται οἱ χαρούμενες φωνές τοῦ
Πετράκη, τοῦ παίζει μόνος του μέσα σ' ἓνα μεγάλο δωμάτιο
καὶ δοκιμάζει τὰ νέα του παιχνίδια.

Ὁ Πέτρος, πού τὰ βλέπει ὄλα αὐτά, πηγαίνει στὴ μητέρα
του καὶ τῆς λέει μὲ παράπονο :

— Κάθε χρόνο περιμένω κι' ἐγὼ τὸν "Αἴ — Βασίλη νά μοῦ
φέρῃ κι' ἐμένα κανένα ταμποῦρλο, κανένα τουφέκι ἢ κανένα
ἀεροπλανάκι, μὰ δὲν ἔρχεται. Εἶναι κακὸς γέρος καὶ φαντα-
σμένος, ἀφοῦ ὄλο στὰ πλούσια παιδιὰ πηγαίνει δῶρα.

Ἐκεῖνη τῇ στιγμή ἀκούστηκε μιὰ φωνή, πού φώναζε τὸ
δνομά του :

— Πέτρο ! Πέτρο ! Τρέξε νά ἰδῆς τὸ σιδηρόδρομό μου πῶς
τρέχει !

Ἦταν ὁ Πετράκης πού φώναζε. Ὁ Πέτρος ὅμως δὲν πῆ-
γε ὅπως ἔκανε ἄλλοτε κι' ἔτρεχε νά παίξῃ μὲ τὸν Πετράκη.
Ὁ Πέτρος, πού ἄλλοτε λαχάνιαζε νά κάμῃ γρήγορα τὰ θελή-
ματα γιὰ νά παίξῃ λιγάκι μὲ τὸν Πετράκη, τώρα δὲν κουνιό-
ταν καθόλου ἀπὸ τὴ θέση του.

— Πήγαινε λοιπόν, πού σὲ φωνάζει ὁ Πετράκης ! τοῦ λέει
ἡ μητέρα του.

Μὰ ὁ Πέτρος οὔτε τώρα δὲ σάλεψε ἀπὸ τὴ θέση του καὶ
εἶπε παραπονεμένος :

— Τί, ὄλο μὲ ξένα παιχνίδια θὰ παίζω ;

Ἐνῶ ἔλεγε αὐτά, παρουσιάστηκε κι' ὁ ἴδιος ὁ Πετράκης μὲ
κρεμασμένο τὸ καινούργιο ταμποῦρλο ἀπὸ τὸν ὄμο καὶ ἓνα
τουφεκάκι στὴν πλάτη.

— Γιατί δὲν ἔρχεσαι, Πέτρο, νά παίξωμε ; ρώτησε.

— Γιατί ἐγὼ δὲν ἔχω δικά μου παιχνίδια.

— Και γιατί δὲν ἔχεις ;

— Γιατί ἐμένα δὲ μὲ καταδέχεται ὁ Ἄη — Βασίλης καὶ ποτέ δὲν ἦρθε νὰ μοῦ φέρη τίποτα ! ■

Ὁ Πετράκης κοίταξε μιὰ στιγμή ἀμίλητος τὸν Πέτρο, κι' ὕστερα ξεκρέμασε τὸ ταμπούρλο καὶ τὸ τουφέκι του, ἔτρεξε κοντὰ στὸ φτωχὸ παιδί καὶ τοῦ εἶπε :

— Νά ! Πάρε τὰ δικά μου ! Σοῦ τὰ χαρίζω !

Ὁ Πέτρος πήρε τὰ παιχνίδια στὰ χέρια του, τὰ κοίταζε ζαλισμένος ἀπὸ χαρὰ καὶ δὲν πίστευε τὰ μάτια του. Ἦταν λοιπὸν ἀλήθεια πὼς ἐκεῖνο τὸ κομψὸ του τουφεκάκι καὶ τὸ ταμπούρλο ἦσαν δικά του ;

Ὁ Πετράκης, βλέποντάς τον ἔτσι ἀμίλητο καὶ δισταχτικό, τοῦ ξαναεἶπε :

— Τί, δὲ σ' ἀρέσουν ; Ἔλα νὰ σοῦ δώσω καὶ τὸ σιδηρόδρομο καὶ τὸ αὐτοκινητάκι μου καὶ ὅ,τι ἄλλο θέλεις.

Τράβηξε τὸ φίλο του ἀπὸ τὸ χέρι καὶ τὸν ἔφερε στὸ δωμάτιο τῶν παιχνιδιῶν του.

— Νά καὶ τὸ σιδηρόδρομο ! Νά καὶ αὐτὸ τὸ πράσινο αὐτοκίνητο ! Νά κι' ἓνα κουτί μὲ στρατιωτάκια ! Θέλεις κι' ἄλλα ; . . .

Στὴ σκηνὴ αὐτὴ ἀπάνω μπῆκε ἡ μητέρα τοῦ Πετράκη μέσα στὸ δωμάτιο καὶ βλέποντας τὸ γιό της νὰ φορτῶνῃ τὸν Πέτρο μὲ τόσα παιχνίδια τοῦ εἶπε :

— Δὲ σ' ἀρέσουν, Πετράκη, τὰ παιχνίδια σου καὶ τὰ χαρίζεις ;

— Μ' ἀρέσουν καὶ πολὺ μάλιστα, ἀποκρίθηκε ὁ Πετράκης, μὰ ὁ Πέτρος δὲν ἔχει. Δὲν τοῦ ἔφερε ὁ Ἄη — Βασίλης τίποτα ! Δὲ θέλω λοιπὸν νὰ πικραίνεται καὶ τοῦ δίνω ἐγὼ ἀπὸ τὰ δικά μου. Δὲν ἔκαμα καλά ;

— Πολὺ καλά ἔκαμες, ἀγόρι μου, εἶπε ἡ μητέρα δακρυομένη. Ποῦ νὰ προφτάσῃ ὁ Ἄη — Βασίλης νὰ πάῃ σὲ τόσα παιδιά ! . . .

— Σωστά ! εἶπε πάλι ὁ Πετράκης. Κι' ἀφοῦ εἶναι γέρος, θὰ ξεχνάῃ κιόλας μερικὰ παιδάκια. Ἔγινα λοιπὸν κ' ἐγὼ σήμερα ὁ Ἄη — Βασίλης τοῦ Πέτρο. Καὶ τοῦ χρόνου ποῦ θάρθῃ, θὰ τὸν παρακαλέσω νὰ μὴν τὸ ξανακάμῃ αὐτό, νὰ ξεχάσῃ τὸν Πέτρο, γιατί ἂν κάμῃ ὅπως ἐφέτος, ἐγὼ δὲ θὰ δεχτῶ τὰ δῶρα του !

Εὐχαριστημένη ἡ μητέρα τοῦ Πετράκη γέλασε μὲ τίς σκέ-

ψεις τοῦ γιοῦ της, κι' ἀφοῦ τὸν φίλησε μὲ καμάρι, φίλησε καὶ τὸν Πέτρο καὶ εἶπε :

— Εὖγε σου, Πετράκη μου, τέτιον "Αη — Βασίλη νά γιορτάζης πάντα.

Κι' ἔφυγε ἀφήνοντας τὰ δυὸ παιδιὰ στὴ χαρὰ τους.

Ὁ Πέτρος τότε, πού τόσο ὥρα ἐκοίταζε τὰ δῶρα του σατισμένος καὶ στεκόταν ἀμίλητος ἀπὸ τὴν ἀνέλπιστη χαρὰ του, ἄφησε τὰ δῶρα του κάτω, ἀγκάλιασε ἀμέσως τὸν Πετράκη μὲ συγκίνηση καὶ εἶπε :

— Σ' εὐχαριστῶ, "Αη — Βασίλη μου ! 1/2

ΠΑΛΙΕΣ ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΕΣ

Πῶς δὲν ξεχνιοῦνται οἱ παλιές Πρωτοχρονιές !
Ὅντας παιδάκια ἡμεῖς σὰν ἀγγελούδια,
γυρίζαμε σὲ ξένες τότε γειτονιές
νὰ ποῦμε τ' "Ἄη—Βασίλη τὰ τραγούδια.

*
* *

Πῶς δὲν ξεχνιοῦνται οἱ παλιές Πρωτοχρονιές !
Παιδάκια, ἀκούγαμε στὰ παραμύθια
γιὰ δράκους, γιὰ παιδιά, γιὰ χῶρες μακρινές.
Ποιὸς πρόσμενε πῶς θάβγαιναν στ' ἀλήθεια ;

*
* *

Κι' ἦρθαν στ' ἀλήθεια τώρα δράκοι στὰ χωριά
κι' ἀλήθεψαν τὰ τόσα παραμύθια,
μᾶς κούρεψαν τὰ δόλια μας παιδιά
καὶ τάκαμαν σκλαβόπουλα στ' ἀλήθεια.

*
* *

Κι' ἔτσι καὶ πάλι τούτη τὴν Πρωτοχρονιά
ζοῦνε σκλαβόπουλα σὲ σκλάβες χῶρες
κι' εἶναι ἡ ψυχούλα τους σὰν βαρυχειμωνιά
κι' εἶν' ἡ καρδούλα τους γεμάτη μπόρες.

*
* *

"Ἄχ! ποιὰ μανούλα θὰ τοὺς δώση τὴ χαρά ;
Στὰ ξένα ποιὸς θὰ τὰ φροντίση τώρα ;
Δὲ θὰ χαροῦνε πάλι τούτη τὴ φορά
ἀπ' τὰ Πρωτοχρονιάτικα τὰ δῶρα !

ΕΘΙΜΑ ΤΗΣ ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΛΑΜΠΡΗΣ

Κάθε χώρα και κάθε λαός έχει διάφορα έθιμα, που τον διακρίνουν από τους άλλους λαούς. Δύο όμως έθιμα είναι κοινά σε όλους τους χριστιανούς. Τα δώρα της Πρωτοχρονιάς και τα κόκκινα αυγά της Λαμπρής. Και έχουν τόση δύναμη, που χωρίς αυτά τα έθιμα δεν καταλαβαίνουμε τις άγιες αυτές ημέρες.

Για τα δώρα της Πρωτοχρονιάς λένε πως είναι συνήθεια ρωμαϊκή κι' αρχίζει από τους πρώτους βασιλιάδες της Ρώμης, τον Τάτιο και τον Ρωμόλο. Ο Τάτιος ήταν βασιλιάς της Σαβίνης, αρχαίας επαρχίας της Ιταλίας κοντά στη Ρώμη, όπου εκεί έβασίλευε ο Ρωμόλος. Μια εποχή οι δυό τους μάλωσαν κι' έπολέμησαν. "Υστερα όμως μπήκαν στη μέση οι γυναίκες της Σαβίνης κι' έπαρακάλεσαν τον Τάτιο να μην έξσκολουθήση τον πόλεμο και να συμφιλιωθί με τὸ Ρωμόλο. "Ετσι κι' έγινε. Οι δυό χώρες ένώθηκαν τότε κι' έβασίλευαν και οι δύο. Ο λαός εύχαριστήθηκε κι' έπρόσφερε στὸν Τάτιο δώρα γιατί τους άκουσε κι' έκαμε με τὸ Ρωμόλο εἰρήνη. 'Από τότε ή συνήθεια έμεινε στους Ρωμαίους. Κάθε Πρωτοχρονιά οι καλλιεργητές πρόσφεραν δώρα στους κτηματίες, οι δοῦλοι στους κυρίους των και οι φίλοι στους φίλους. Με τὸ πέρασμα τῶν χρόνων τὸ έθιμο αυτό δυνάμωσε, και άργότερα, στους αυτοκρατορικούς χρόνους, κανένας Ρωμαῖος πολίτης δέ μπορούσε να ξεφύγη τή φορολογία τῶν δῶρων της Πρωτοχρονιάς. Τα δώρα μάλιστα, που πρόσφεραν στους αυτοκράτορες, κατάντησαν μιá τρομερή φορολογία για τὸ λαό. Πολλοί αυτοκράτορες έβγαζαν και ξεχωριστές διαταγές ότι θα δεχτούν δώρα τήν Πρωτοχρονιά. Ο Καλλιγούλας, όταν ήθελε να παντρέψη τήν κόρη του, διάταξε τὸ λαό για τὸ σκοπὸ αυτό να τοῦ προσφέρη δώρα. Λένε μάλιστα πως ὁ ἴδιος κατέβηκε κάτω στην πόρτα τοῦ παλατιοῦ και δεχόταν τα δώρα, που καταφοβισμένοι τοῦ πήγαιναν οι Ρωμαῖοι, μήπως και δέν τὸν εύχαριστήσουν.

Τά πρώτα δώρα τῶν Ρωμαίων δέν ήταν πολυέξοδα. Οι

αυτοκράτορες εύχαριστιόνταν με λίγο σιτάρι, λάδι, σůκα και άλλους καρπούς. Φαντασθήτε όμως πόσα θά μάζευαν και πόσες άποθήκες θά γέμιζαν, άφου όλοι οι πολίτες υποχρεώνονταν να προσφέρουν. Σιγά - σιγά όμως τά άπλά εκείνα δώρα έγιναν πολυέξοδα και πολυτελή, μά'και αντίστροφα. Σήμερα δηλαδή δέν προσφέρει ο δούλος στον κύριο. Προσφέρει ο άνώτερος στον κατώτερο, για να του δείξη την εκτίμησή του. Και αν τά πρωτοχρονιάτικα δώρα τον παλιό καιρό ύπήρξαν μιá εκβιαστική εκμετάλλευση, σήμερα χρησιμεύουν σαν ένας συνδετικός κρίκος τών

ύπάρξεων εκείνων που τις συνδέει ή αγάπη, ή στοργή, ή εκτίμηση, ή φιλία.

Οι πατέρες της Έκκλησίας δέν παραδέχονταν τή συνήθεια αύτή και πολλοί τήν πολέμησαν, λέγοντας πώς είναι σατανική. "Όσο όμως κι' αν ή συνήθεια τών πρωτοχρονιάτικων δώρων κατηγορήθηκε κι' έπολεμήθηκε, έζησε και ποιός ξέρει για πόσους ακόμα αίώνες θά ζήση. Τουλάχιστο όσο υπάρχουν

παιδάκια, είτε πλούσια είτε φτωχά, θά καρτεροῦν πάντα με λαχτάρα τὸ γέρο, τὸν παπού, τὸν Ἄη-Βασίλη τους φορτωμένο με δῶρα.

Καὶ γιὰ τὰ κόκκινα αὐγά τί νὰ ποῦμε, πού οἱ διάφοροι χριστιανοὶ ἔχουν ὁ καθένας καὶ διάφορη γνώμη γιὰ τὴν ἀφορμὴ πού γέννησε αὐτὸ τὸ ἔθιμο ;

Ἄλλοι λένε πὼς κληρονομήσαμε τὴ συνήθεια νὰ βάψουμε τ' αὐγά μας κόκκινα τὸ Πάσχα ἀπὸ ἓνα θαῦμα, πού ἔγινε τότε ὅταν ὁ Πιλάτος ἐδίκαζε τὸ Χριστό. Ὅταν δηλαδὴ ὁ Πιλάτος εἶπε στοὺς Ἑβραίους πὼς δὲ βρῖσκει στὸ Χριστὸ καμιά ἀφορμὴ γιὰ νὰ τὸν θανατώσῃ κι' ἐκεῖνοι ἐπέμεναν καὶ φώναζαν : «Σταύρωσον ! Σταύρωσον ! Ἄς πέσῃ τὸ αἷμα του σ' ἐμᾶς καὶ στὰ παιδιά μας», τότε στὰ σπίτια τους βάφτηκαν ὄλα τὰ τρόφιμα, πού εἶχαν γιὰ τὸ Πάσχα, κόκκινα. Ἔτσι οἱ χριστιανοὶ συνηθίζουν ἀπὸ τότε νὰ βάφουν τὰ πασχαλινὰ τους αὐγά κόκκινα γιὰ νὰ θυμοῦνται αὐτὸ τὸ θαῦμα. Ἄλλοι πάλι ρίχνουν κι' αὐτὴ τὴ συνήθεια στοὺς Ρωμαίους. Καὶ τὰ κόκκινα αὐγά εἶναι Ρωμαϊκὴ συνήθεια. Λένε δηλαδὴ πὼς τὴν ἡμέρα πού θά γεννιόταν ἐκεῖ ἓνας μεγάλος αὐτοκράτορας, ὅλες οἱ κότες τοῦ παλατιοῦ γέννησαν κόκκινα αὐγά, γιὰ νὰ μάθῃ ἔτσι ὁ κόσμος τὴ μεγάλη εἶδηση καὶ νὰ χαρῆ.

Οἱ αὐστηρότεροι ὅμως χριστιανοὶ δὲ δέχονται οὔτε τὴ μιὰ ἀφορμὴ οὔτε τὴν ἄλλη. Πρῶτα - πρῶτα λένε : Τρῶμε τὴ Λαμπρὴ αὐγά, γιατί τὸ αὐγὸ συμβολίζει τὴν Ἀνάσταση. Ὅπως τὸ κλωσσοπουλάκι σπάει τὸ αὐγὸ του γιὰ νὰ ξεπεταχτῆ στὴ ζωὴ, ἔτσι ὁ Χριστὸς ἐσήκωσε τὴν πλάκα τοῦ τάφου του κι' ἀναστήθηκε ἢ παντοτεινὴ Ἀλήθεια, πού θά τὴν προσκυνοῦνε στοὺς αἰῶνες οἱ λαοί. Κι' ἂν τὰ βάψουμε κόκκινα τ' αὐγά μας, λένε, τὰ βάψουμε γιατί τὸ κόκκινο χρῶμα εἶναι χρῶμα τῆς χαρᾶς. Βάψουμε λοιπὸν τ' αὐγά κόκκινα, γιατί τὸ ὠραῖο σύμβολο τῆς Ἀνάστασης τὸ θέλουμε χαρούμενο.

Καὶ τὸ τσοῦγκρισμα, λένε οἱ ἄλλοι ; Δὲν τὸ θέλουν καὶ τοῦτο τὸ ἔθιμο ἀστήρικτο. Κι' αὐτὸ στηρίζεται σὲ θαῦμα, πού γίνηκε πάλι τὴν ἡμέρα τῆς δίκης τοῦ Χριστοῦ. Μανιασμένοι οἱ Ἑβραῖοι στὴν ἀπάντηση τοῦ Πιλάτου πέταξαν πέτρες γιὰ νὰ χτυπήσουν τὸ Χριστό. Οἱ πέτρες ὅμως ἐκεῖνες ἔγιναν κόκκινα αὐγά. Ὅποια ὅμως παράδοση κι' ἂν δημιούργησε τὸ ἔθιμο, τί μᾶς μέλει ; Ἐμεῖς τὴ χαρὰ τῆς Λαμπρῆς τὴ νιώθουμε τσοῦγ-

κρίζοντας τὰ κόκκινα αὐγά. Καί μάλιστα τόσο ζωηρή τὴ νιώθουμε αὐτὴ τὴ χαρά, πού τὰ λαμπριάτικα κόκκινα αὐγά μᾶς φαίνονται κι' ἀλλιώς ἀπὸ τ' ἄσπρα. Πιὸ μυρωδάτα καὶ πιὸ νόστιμα! Τὰ κόκκινα αὐγά στὰ παιδάκια μάλιστα προξενοῦν τὴν ἴδια χαρά, ὅπως καὶ τὰ δῶρα τῆς Πρωτοχρονιάς. Σὲ πολλὰ σπίτια ἢ μητέρα τὸ βράδυ τῆς Ἀνάστασης ξυπνάει τὰ παιδιὰ μ' ἓνα φιλί τῆς βάζοντας στὸ χέρι τους ἓνα κόκκινο αὐγὸ. Εἶναι τοῦτο ἓνα ἀπὸ τὰ ωραιότερα σύμβολα. Ὅπως ἡ ἀνθρωπότητα,

τὸ κακότροπο παιδί καὶ πεισματάρικο ὡς τὴν ἐποχὴ τοῦ Χριστοῦ, ξύπνησε καὶ ξημερώθηκε μὲ τὴ Χριστιανικὴ διδασκαλία τῆς ἀγάπης, ἔτσι καὶ τὸ παιδάκι, μὲ τὸ κόκκινο αὐγὸ στὸ χέρι, ξυπνάει μὲ τὸ φιλί τῆς μητρικῆς στοργῆς, γιὰ νὰ σκορπίσῃ τὴ χαρὰ μέσα στὸ σπίτι μὲ τὴν καθαρὴ φωνούλα του, ψάλλοντας μαζὶ μὲ τ' ἀδέρφια, τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα: Χριστὸς Ἀνέστη!

Ο ΘΑΝΑΣΗΣ Ο ΠΕΤΡΟΒΑΣ

Ο Θανάσης ο Πέτροβας ήταν ένας από τους πρώτους του χωριού μας. Καλός, τίμιος, πονόψυχος. "Ό,τι και να γινόταν στο χωριό, αυτόν πρώτα θα ρωτούσαν κι' αυτός θα έτρεχε πρώτος.

Μα ένας ήταν ο καημός του : Είχε έφτά κορίτσια και ένα αγόρι. Νυχτοξημερώνονταν μ' αυτή τη σκέψη. Τί θα γίνη ; Πώς θα μπορούσε να βγάλη από την πλάτη του τόσα κορίτσια ; Ή περιουσία που είχε, έφτανε δέν έφτανε ν' αποκαταστήση δυο από τὰ έφτά κορίτσια τ' άλλα τί θα γινόνταν ; Κι' ο μονάκριβός του γιός, ο διάδοχός του :

—"Έχει ο Θεός, του έλεγε ή γυναίκα του για να τον παρηγορήση.

Την έτρωγε όμως κι' αυτήν ο ίδιος καημός, αλλά τί νάλεγε ;

"Έτσι περνούσε τη ζωή του ο Θανάσης, ώσπου μιὰ Μεγάλη Τρίτη, ύστερα από λιγοήμερη άρρώστια, πέθανε τὸ μεγαλύτερο του κορίτσι, ή 'Αντωνία.

Και οί πέτρες άκόμα ράγιζαν από τὰ κλάματα! "Όλο τὸ χωριό και τὰ γύρω χωριά έτρεξαν στην κηδεία της, για να παρηγορήσουν την άπαρηγόρητη οικογένεια του Πέτροβα. Σ' όλες τις ακολουθίες της Μεγάλης Έβδομάδας τὸ στασιδί του Θανάση άδειανό ! Κι' οί γυναίκες δέν πάτησαν στην έκκλησία.

Τὸ σπίτι τους, που ήταν άπέναντι από την έκκλησία, τὸν "Αη Θανάση, κατάκλειστο και θεοσκότεινο.

"Έφτασε κι' ή Λαμπρή ! Στις 2 ή ώρα τὰ μεσάνυχτα χτύπησε ή καμπάνα και όλος ο κόσμος μαζεύτηκε στην έκκλησία.

"Όταν πλησίαζε ή ώρα να σηκώσουν Άνάσταση, ο παπάς κατά τη συνήθεια ρώτησε αν λείπει κανείς. Κι' ενώ ήταν έτοιμοι όλοι ν' άπαντήσουν πὸς λείπει ο Θανάσης, νάτος και τὸν βλέπουν να μπαίνει. "Όλων τὰ βλέμματα στρέφονται στο χαροκαμένο πατέρα με συμπόνια. Μόλις κάθισε στη θέση του, ο παπάς άρχισε τὸ «Δεϋτε λάβετε φῶς».

Τὸ ἀπόγεμα, στὴ Δεύτερη Ἀνάσταση, πῆγε πάλι ὁ Θανάσης στὴν ἐκκλησία!

Μόλις σχόλασε κι' ἀφοῦ ἔγινε ἡ Ἀγάπη, κάθισε μαζί με τοὺς ἄλλους συχωριανούς του στὸ πεζούλι τοῦ ἄλωνιου τῆς ἐκκλησίας.

Ἔστερ' ἀπ' τὴν Ἀγάπη συνηθίζουν στὰ χωριὰ οἱ νέοι καὶ οἱ νέες νὰ πιάνουν χορό. Ποιὸς ὅμως νὰ σκεφτῆ νὰ κάμη τέτοιο πράγμα!

Οἱ περισσότεροι ἦταν συγγενεῖς του, ἀλλὰ καὶ οἱ ὑπόλοιποι ἀπὸ συμπόνια πραγματικὴ δὲν ἤθελαν νὰ τὸν κακοκαρδίσουν, καὶ μάλιστα ἀφοῦ τὸ σπῆτι του ἦταν ἀπέναντι ἀπὸ τὴν ἐκκλησία! . . .

— Ἄς εἴμαστε καλὰ τοῦ χρόνου, ἔλεγαν οἱ νέοι καὶ οἱ νέες ἀναμεταξύ τους.

Ὅμως τί ἦταν τοῦτο τὸ ἀναπάντεχο, πού σὲ λίγο ἀντίκρουσαν τὰ μάτια τους; Σὲ μιὰ στιγμὴ βλέπουν ὄλοι τὸ Θανάση νὰ σηκώνεται. Ποιὸς νὰ τὸ πιστεῦε πὼς ὁ χαροκαμένος Θανάσης θὰ ἀτσάλωνε τόσο μετ' ἡ θλίψη του τὴν ψυχὴ του γιὰ νὰ μὴν κακοκαρδιστοῦν οἱ συχωριανοὶ του τέτοια χρονιάρια μέρα! . . .

Ὅταν σηκώθηκε ἀπὸ τὸ πεζούλι τοῦ αὐλόγυρου τῆς ἐκκλησίας καὶ ἄρχισε νὰ προχωρῆ στὴ μέση τοῦ ἄλωνιου, κανεὶς δὲν ὑποπτεύθηκε τί σκόπευε νὰ κάμη. Ὅλοι νόμισαν πὼς θάφευγε κι' ἐτοιμάστηκαν νὰ φύγουν μαζί του, νὰ τὸν συνοδέψουν στὸ σπῆτι γιὰ παρηγοριά. Ποιὰ ἦταν ἡ ἔκπληξή τους ὅταν τὸν εἶδαν νὰ προσκαλῆ τὰ κορίτσια νὰ πιαστοῦν στὸ χορό! Δὲν πιστεύαν στὰ μάτια τους. Καμιά ὅμως δὲν τόλμησε νὰ πιαστῆ ἀμέσως στὸ χορό. Κι' ὁ Πέτροβας τίς ξαναπροσκάλεσε :

— Κορίτσια δὲν εἶναι σωστὸ νὰ περάση ἡ Ἀνάσταση πένθιμη, χωρὶς τραγούδι καὶ χορό, γιὰτὶ ἐγὼ ἔθαψα πρὶν τέσσερις ἡμέρες τὴν κόρη μου! Δὲν εἴμαστε παντοτεινοὶ σ' αὐτὸν τὸν κόσμον, ἐλάτε νὰ χορέψετε! 13

Δειλὰ - δειλὰ πιάστηκαν μερικὲς στὸ χορό καὶ σὲ λίγο ἀκούστηκε τὸ τραγούδι τῆς Ἀναστάσεως, πού συνηθίζουν στὰ χωριὰ νὰ τὸ λένε πρῶτο.

Ἡ Θανάσαινα ἀπέναντι ξαφνιάστηκε! Ποιὸς ἦταν αὐτός, πού δὲ σεβάστηκε τὴ λύπη τῆς καὶ τόλμησε, ἔξω ἀπὸ τὴν

πόρτα της νά στήση τὸ χορό, ἐνῶ ἡ κόρη της, ἡ πανώρια νύφη, μιλοῦσε ἀκόμα ἀπὸ τὸ χῶμα :

Αὐτὸς θάπρεπε νάναι κάποιος ἐχθρὸς της, κρυφὸς ἐχθρὸς της, γιατί ἐκείνη δὲν ἤξερε νὰ ἔχουν κανένα ἐχθρό. Οὔτε ἐκείνη οὔτε ὁ ἄντρας της δὲν εἶχαν θολώσει τὸ νερὸ κανενός, ὅπως λέει ὁ λόγος ! Ποιὸς νὰ ἦταν αὐτός :

Ἐπὶ κάποια χαραμάδα τοῦ παραθυριοῦ της ἔριξε τὴ ματιά της στὸ ἀλώνι ! Δὲν πρόλαβε νὰ δῆ κι' ἀμέσως σωριάστηκε λιπόθυμη . . .

“Ὅταν οἱ κόρες της κατόρθωσαν νὰ τὴ συνεφέρουν, φώναξε μὲ στεναγμό :

—“Ὁ ἄντρας μου εὐχαριστήθηκε πὸ πέθανε ἡ κόρη του καὶ γλύτωσε μιὰ προίκα ! Γι' αὐτὸ ἐπέτρεψε τὸ χορό !

Δὲν τῆς ἔμεινε καμιὰ ἀμφιβολία τῆς Θανάσαινας πὸς ὁ ἄντρας της γι' αὐτὸ παρακίνησε τοὺς νέους νὰ χορέψουν.

* *

Ἐπὶ τότε ἡ κυρὰ Θανάσαινα δὲν μποροῦσε νὰ σηκώσει κεφάλι. “Ὅλο ἄρρωστη ἦταν καὶ ὅλοι λέγανε ὅτι πολὺ γρήγορα θὰ πάη νὰ βρῆ τὴν κόρη της στὸν κάτω κόσμο . . .

Ἐπὶ Θανάσης δὲν εἶχε ἰδέα ἀπ' αὐτά, γιατί ποτὲ ἐκείνη δὲν εἶπε μπροστά του τί σκεφτόταν. Προσπαθοῦσε νὰ τὴν παρηγορήσει, ἀλλὰ ἡ προσπάθειά του αὐτὴ τὴ στενοχωροῦσε περισσότερο.

— Κι' ἕνα κατσίκι ἂν τοῦ ψοφοῦσε — ἔλεγε κρυφὰ στὶς κόρες της — δὲ θάχε καρδιά νὰ παραστέκεται σὲ γλέντια καὶ σὲ χορούς.

* *

Ἐνας χρόνος πέρασε. “Ὅλοι εἶχαν ξεχάσει τὸ περσινὸ πένθος κι' ἐτοιμάζονταν νὰ γιορτάσουν τὸ Πάσχα.

Ἐξαφνα τὴ Μεγάλῃ Πέμπτῃ ἡ καμπάνα, πὸ ἦταν κρεμασμένη σ' ἕνα πουρνάρι, ἀκούστηκε νὰ χτυπᾷ πένθιμα. “Ὅλοι νόμισαν ὅτι οἱ μικροὶ βιάστηκαν νὰ διαλαλήσουν τὴ Σταύρωση τοῦ Χριστοῦ μας !

Σὲ λίγο ὁμοῦ μαθεύτηκε σ' ὅλο τὸ χωριὸ ὅτι τὸ μονάκριβο ἀγόρι τοῦ Θανάση τοῦ Πέτροβα πέθανε ξαφνικά ! “Ὅλοι παράτησαν τίς δουλειές τους κι' ἔτρεξαν νὰ τοὺς παρηγορήσουν μὲ

τήν παρουσία τους. Ποῦ νὰ βρεθοῦν ὅμως λόγια γιὰ παρηγοριά! Λίγο ἦταν; "Ἐνα καὶ μοναχὸ τὸ εἶχαν μέσα σὲ τόσα κορίτσια. Τί ἄλλο τοὺς ἀπόμενε;

"Ἐγινε μεγάλη κηδεὶα καὶ πάλι τὸ σπίτι τοῦ Πέτροβα βυθίστηκε στὸ πένθος . . .

Τῆ Μεγάλῃ Παρασκευῇ ἦταν ἀδειανὸ πάλι τὸ στασίδι τοῦ Θανάση στὴν ἐκκλησία. Κλεισμένος στὸ σπίτι του, οὔτε ἔτρωγε οὔτε κοιμόταν. Ἦταν ἀπαρηγόρητος! Τ' ὄνομά του εἶχε σβῆσει γιὰ πάντα!

Τὴν Κυριακὴ τὸ πρωῖ πάλι, τὸ στασίδι του ἦταν ἀδειανό. Καὶ ὅταν ὁ παπὰς εἶπε τὸ «Δεῦτε λάβετε φῶς», ὁ Θανάσης κλεισμένος στὸ σπίτι του ἔκλαιγε τὸ μοναχογιό του.

Τὸ ἀπόγεμα ὅμως, στὴν Ἀγάπη, νάτος ὁ Θανάσης πάλι στὸ στασίδι του! Καὶ ὅταν τελείωσε ἡ λειτουργία, ὁ Θανάσης πῆρε τὴ συνηθισμένη του θέση στὸ πεζούλι.

Κανεὶς δὲ σκέφτηκε φέτος νὰ χορέψῃ. "Ὅλοι εἶχαν στρέψει τὰ μάτια τους στὸ ἀπέναντι κατάκλειστο σπίτι τοῦ Θανάση καὶ μὲ θλίψη συλλογίζονταν τὸ μεγάλο κακὸ ποῦ τὸ βρῆκε.

Ἄλλὰ ἐνῶ οἱ χωριανοί, ἔτσι θλιμμένοι καὶ σιωπηλοί, συμμερίζονταν τὸ μεγάλο πένθος τοῦ Θανάση, ξαφνικὰ ἀκούστηκε ἐπιβλητικὴ ἢ φωνὴ τοῦ διπλοχαροκαμένου πατέρα:

— Ἐλάτε, παιδιά, νὰ χορέψετε!

Μὲ μεγάλη δυσκολία τόλμησαν οἱ νέες καὶ οἱ νέοι νὰ πιστοῦν στὸ χορὸ. Πιάστηκαν λίγοι στὴν ἀρχή, ὅστερα περισσότεροι καὶ ἀκούστηκε πάλι τὸ χαρμόσυνο τραγούδι τῆς Ἀναστάσεως . . . Κι' ὁ γέρο Θανάσης καμάρωνε τὰ νιάτα σφίγγοντας τὴν καρδιά, ποῦ τὴν ἐθέριζε ὁ πόνος.

"Ἡ τοὺς εἶχαν κάμει τρεῖς σωστοὺς γύρους ἢ δὲν τοὺς εἶχαν, καὶ μὲ ἐκπληξὴ τους βλέπουν τὴ Θανάσαινα νὰ τρέχῃ πρὸς τὸ μέρος τους συγκινημένη, μὰ καὶ μὲ τὴ χαρὰ διάχυτη στὸ πρόσωπό της. Μὲ μιὰς τραγούδι καὶ χορὸς σταμάτησαν καὶ ὄλων ἡ ἀναπνοὴ ἐκόπηκε βλέποντας τοῦτο τὸ ἀναπάντεχο. Ποιὸς ξέρει τί παράπονα καὶ τί κατάρεις θ' ἀκούσουν ἀπὸ τὸ στόμα τῆς χαροκαμένης μάνας, σκέφτηκαν.

Τίποτε ὅμως ἀπ' αὐτὰ δὲν ἔγινε. Κανεὶς δὲν πίστευε στὰ μάτια του ἀπὸ ὅ,τι ἔβλεπε!

Ἡ Θανάσαινα γονάτισε μπροστὰ στὸν ἄντρα της, ἀγκάλιασε τὰ πόδια του καὶ τοῦ φιλοῦσε τὰ γόνατα φωνάζοντας:

— Ἡμαρτὸν, Θανάση μου! Συχώρεσέ με! Πέρυσι νόμιζα πὼς παράστεκες στὸ χορὸ ἀπὸ εὐχαρίστηση γιὰ τὸ θάνατο τοῦ κοριτικοῦ μας. Τώρα κατάλαβα πὼς ὅ,τι ἔκαμες τότε, τὸ ἔκαμες γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ μας! Συχώρεσέ με!

Μὲ κόπο κατόρθωσε νὰ τὴν ἀνασηκώσῃ ὁ Θανάσης, γιὰτι κί' αὐτὸς ὁ ἄμοιρος καρδιά εἶχε καί ἡ ἀτσαλένια τοῦ ψυχῆ, ὅσο κί' ἂν ἤθελε νὰ κρύψῃ τὴ συγκίνησή του, δὲν τὸ κα-

τάφερε. Δυὸ χοντρά δάκρυα κύλησαν ἀπὸ τὰ μάτια του, καθὼς ἔλεγε στὴ Θανάσινα :

— Πᾶμε, γυναῖκα, στὸ σπίτι μας. Ἐκεῖ μποροῦμε νὰ κλάψουμε ὅσο θέλουμε γιὰ τὴ συφορά μας. Τὸ χωριὸ δὲν μᾶς χρωστάει τίποτα τέτοια μέρα χρονιᾶρα νὰ κακοκαρδίζεται γιὰ χάρη μας! . . .

Καί ξεκίνησαν σκυφτοὶ οἱ δυὸ χαροκαμένοι γονεῖς, σάν δέντρα πού τὰ λύγισε ὁ ἄνεμος καί τ' ἄγριο ἀστροπελέκι! . . .

Μάτι δὲν ἔμεινε ἀδάκρυτο καί ὅλοι οἱ χωριανοὶ βουβοὶ καί θλιμμένοι σκορπίστηκαν . . .

ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑ ΣΤΟ ΒΟΥΝΟ

Τι καμάρι στο γέρο τσομπάνο
πῶχει γιούς δεκατρεῖς τσελιγκάδες
στοῦ βουνοῦ τίς κορφές ἐκεῖ πάνω
καὶ σφαχτὰ δεκαπέντε χιλιάδες.

Πιστικοὶ τὰ βοσκοῦνε ξεφτέρια,
φουστανέλλες λερές φορεμένοι,
μακρυές γκλίτσες κρατοῦνε στὰ χέρια
σὲ κοτρόνια ψηλά καθισμένοι.

Προβατίνες, ἀρνάκια, κριάρια
μὲ τὰ ἄσπρα μακρυὰ των μαλλιά
πυκνωμένα βοσκοῦνε κι' ἀνάρια
τ' ἀκλουθᾶνε πελώρια σκυλιά.

Σκορπισμένα τὰ γίδια στὸ πλάγι
μὲ κουδούνια τρανὰ στὸ λαιμό,
τὰ μεγάλα γκεσέμια κι' οἱ τράγοι
σὰν ἐλάφια πηδοῦν στὸ γκρεμό.

Ξαφνικὰ τὰ βουνὰ ἀνταριάζουν,
φουρτουιάζουν βαριά οἱ καιροί,
πιστικοὶ στὰ λαγκάδια χουγιάζουν,
ροβολᾶν τὰ σφαχτὰ στὸ μαντρί.

Γύρω - γύρω οἱ ράχες χιονίζουν,
τίς σκεπάζει πυκνὴ καταχνιά,
τσελιγκάδες γλεντοῦν, τουφεκίζουν,
ξημερώνει καινούργια χροινιά.

Πιστικοί καί νυφάδες καί γιοί του,
 ό καθένας στό γέρο μπροστά,
 ταπεινά τοῦ ζητᾶν τήν εὐχή του.
 Ξημερώνει καινούργια χρονιά.

«Αἱ Βασίλης, παιδιά, ξημερώνει,
 πῶς μεγάλη τοῦ χρόνου γιορτή·
 ἑκατό ἐδιαβήκανε χρόνοι
 τοῦ γιορτάζω στή στρούγκα μου αὐτή.

Σέ πολέμους πολλούς ἔχω πάει
 γιά Πατρίδα καί Πίστη μας μόνο
 καί πολλές μολυβιές ἔχω φάει,
 μὰ ποτέ μου δέν ἔνωσα πόνο.

Τήν Πατρίδα, παιδιά, τήν Πατρίδα
 καί τήν Πίστη πολὺ ν' ἀγαπάτε.
 Ἐχθρική ἂν τή βλάβη ἀκρίδα,
 μέ ντουφέκι αὐτή νά χτυπάτε.

Δέ θυμᾶμαι ποτέ τὸ ζουλάπι
 γιά νά κάνη στό βιό μου ζημιά.
 Γίδια, πρόβατα, κριάρια καί τσάποι
 δέν τὰ βρήκε ἀρρώστια καμμιά.

Μὰ ποτέ μου τὸ δίκιο τὸ ξένο
 ὡς τὰ χρόνια αὐτὰ πῶχω φτάσει
 δέν τὸ ἔχω, παιδιά, πειραγμένο,
 τήν ψυχὴ μου δέν ἔχω χαλάσει.

Τίς ὀρμήνιες αὐτές νά θυμᾶστε,
 ἀπ' τὸ νοῦ σας μὴ φύγη καμιὰ
 καί τήν πίττα ἐμπρὸς ἐτοιμάστε,
 ξημερώνει καινούργια χρονιά».

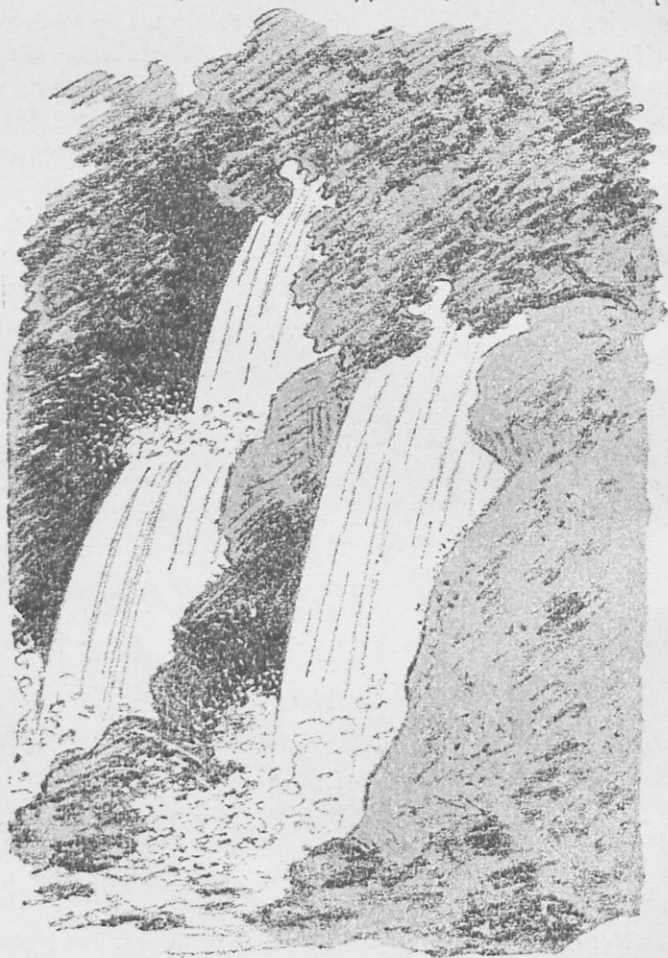
Μ' ἀσημένιο ἢ Ἀργύρω μαχαίρι
 βασιλόπιττα μιὰ κομματιάζει,
 πρῶτα δίνει στό γέρο Σκουτέρη
 καί κατόπι στοὺς ἄλλους μοιράζει.

Καί μεγάλη τσαντίλα τούς τάζει
πώς θά δώση γεμάτη τυρί
σ' ὅποιον θάχε τήν τύχη, τή χάρη
τὸ φλουράκι τῆς πίττας νά βρῆ.

Κι' ἀπ' τὸ γέρο Σκουτέρη θά πάρη,
πιὸ μεγάλο του δῶρο ἀκριβό,
χρυσοκέρατο λάγιο μανάρι,
στὸ μαντρί θάναί πρώτο αὐτό.

ΟΙ ΚΑΤΑΡΡΑΚΤΕΣ ΤΩΝ ΒΟΔΕΝΩΝ

Τῆ δύναμη, ἀλλὰ καὶ τὸ μεγαλεῖο τοῦ ὕγρου στοιχείου μόνο στοὺς ἐκπληκτικούς καταρράκτες τῶν Βοδενῶν μπορεῖ

κανεῖς νὰ τὸ ἀντιληφθῇ. Ἐκεῖ ὅπου δίνεται μιά, ἢ πῶς ἀλλόκοτη συναυλία στὸ ὕπαιθρο μὲ τὴν τελειότερη ὀρχήστρα. Συναυλία,

πού οί ἦχοι της ἀναλύονται σ' αὐλάκια μικρά καί μεγάλα, σέ θρομάκια ὀλόδροσα, σέ κήπους ὀλοπράσινους, σέ περιβόλια ὀλανθισμένα, σ' ἐργοστάσια πλουτοφόρα, σέ καταρράκτες πράσινους, σέ ἦχους μουσικῆς μαγευτικῆς εὐμορφίας.

Καθῶς πλησιάζεις, ξεδιπλώνεται μπροστά στά μάτια σου θέαμα μαγευτικό.

Πόσο ὑπέροχα εἶναι ἐκεῖ τὰ παιγνίδια τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου, σάν βυθίζονται στήν ὑγρή ἀγκαλιά τῶν καταρρακτῶν!

Ὅπως πέφτουν τὰ χρυσά των φιλήματα στά ὀλαφρισμένα νερά, ἀνάβουν μύριες πυρκαϊές καί νομίζεις ὅτι ξεχύνεται μπροστά σου τὸ «ὑγρὸ πῦρ» τῶν Βυζαντινῶν. Καί ἐνῶ μένεις θαμπωμένος μπροστά στήν ἐπιβλητικὴ αὐτὴ εἰκόνα, δέχεσαι βροχὴ ἀπὸ ἀπαλὰ φιλήματα, ὡσάν μυριάδες ψυχές νὰ σέ θίγουν μὲ τὰ ἐλαφρὰ φτερά των. Εἶναι οἱ ἀναρίθμητες δροσοσταλίδες, πού σκορπίζονται ἀπὸ τὰ ἐκθαμβωτικὰ ἐκεῖνα στόματα τῶν καταρρακτῶν. Τὰ μικρὰ ὑδάτινα διαμάντια σκορπίζονται σὲ μυριάδες πρὸς ὅλες τίς διευθύνσεις, ἐνῶ ἕνας λευκὸς πέπλος ὑφαίνεται μπροστά σου.

Οἱ καταρράκτες, οἱ πλατειές, ὑγρὲς καί ἀφρισμένες αὐτὲς γλῶσσες, ὅπως ὄρμητικὰ κινούνται καί πάλλονται, μοιάζουν σάν ἀναστημένοι δράκοντες τῶν παλαιῶν μακεδονικῶν παραμυθιῶν. Καί πραγματικά. Ἡ βροντερὴ καί ἀφρισμένη πτώση τῶν νερῶν πού γκρεμίζονται δίνει τὴν ἐντύπωση ὅτι ἀνοιξαν τὰ στήθια τῆς γῆς καί σκορπίζεται μὲ σπατάλη ὅλη ἐκεῖνη ἡ μαργαριταρένια σκόνη, ὁ φωτεινὸς διαμαντένιος πλοῦτος.

Γύρω ἀπὸ τοὺς καταρράκτες ὀργιάζουν οἱ παπαροῦνες, παίζουν ἀνάερα τὰ τρελλὰ των παιγνίδια οἱ πεταλοῦδες, κυνηγιούνται, κοχλάζοντας καί ἀφρίζοντας, τὰ ρυάκια καί πλούσια καί δροσερὴ ἀνοίγει τὴν ἀγκαλιά της ἡ «σπηλιὰ τῶν καταρρακτῶν».

Φεύγοντας βύθίζουμε τὸ βλέμμα μας γύρω γιὰ νὰ κλείσωμε μέσα μας τὴν ὑπέροχη αὐτὴ εἰκόνα, καί ἐνῶ διαβαίνομε μέσα ἀπὸ γερασμένα πλατάνια, ἀπὸ τριανταφυλλιές, κερασιές, μουριές καί ὀλανθισμένες πασχαλιές, νομίζομε, ἀκούοντας τὸ θόρυβο τῶν καταρρακτῶν, ὅτι ξεκινοῦν οἱ ὄρμητικὲς φάλαγγες Μακεδόνων ἀρχαίων πολεμιστῶν γιὰ κάποιον τιτακικό ἀγῶνα.

ΣΤ' ΑΓΙΑ ΜΑΣ ΔΑΣΗ

Ελάτια και πευκα μοσκόδροσα, δέντρα, πλατάνια,
νεράϊδες του πράσινου, ἄνθη στην πλάση,
μ' ἰδρυά, με ὄξυες κι' ἄλλα φύτρα και δέντρα οὐράνια.
ἄσασα στο λιοκάμα. "Αγια μας δάση!

*
* *

Πινέλα αἰθέρια και σμίλες αἰώνια δουλεύουν,
τὸ φόντο νὰ δίνουν στη θεία μορφή σας,
τὸν ἥλιο και τ' ἄστρα οἱ μοῦσες με πάθος κουρσεύουν
για μάγια και χάρες που κρύβ' ἡ πνοή σας.

*
* *

Παράδεισοι. Πλούτη, βοτάνια και μύρα σκορποῦνε,
κορμιά σας και φύλλα, καρποὶ και λουλούδια,
ὕγεια τ' ἀγέρι, μαγεύουν, χαρὲς μας κερνοῦνε,
πουλιὰ και βρυσοῦλες, με πλάνα τραγοῦδια.

*
* *

Και σὰν τὰ κλωνιά σας γλυκόχρωμα γύρω ἀπλώνουν
και τ' ἄγριο μερεύουν, τὸν κόσμο στολίζουν,
μεθοῦνε τὰ κάλλη, τὸ εἶναι μας ὄλο λαφρώνουν,
ζωή, ἡ ζωή σας σὲ μας τὴ χαρίζουν,

*
* *

Στοὺς πράσινους κόσμους Χριστὸς βασιλεύει,
ὀλόδροσ' ἄς γίν' ἡ Ἑλλάδα περβόλι,
Θεὸ προσκυνάει ἐκεῖος που πιστεύει.
Στὴ ράχη του δάσους ἄς τρέξουμε ὄλοι.

Η ΣΤΑΥΡΟΠΗΓΙΑΚΗ ΜΟΝΗ ΜΟΛΥΒΔΟΣΚΕΠΑΣΤΟΥ

Η μονή αυτή εύρσκηται πλησίον τοῦ χωρίου Διπολίτσα τῆς ἐπαρχίας Πωγωνίου τῆς Ἡπείρου καὶ εἶναι ἀφιερωμένη εἰς τὸ ὄνομα τῆς Θεοτόκου. Ἡ παράδοσις ὡς καὶ σωζόμεναι ἐπιγραφαὶ τοποθετοῦν τὴν κτίσιν αὐτῆς κατὰ τὸν 7ον αἰῶνα ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου, ὅτε οὗτος ἐπέστρεφεν ἐκ τῆς ἐκστρατείας του εἰς τὴν Σικελίαν καὶ διελθὼν ἐκ τῆς Ἡπείρου διέμεινεν εἰς τὴν ἀρχαίαν πόλιν Σεσάρνηθον. Ἀργότερον ἡ Μονὴ ἐπεσκευάσθη ὑπὸ τοῦ αὐτοκρά-

τορος Ἀνδρονίκου τοῦ Κομνηνοῦ καθὼς ἐπίσης καὶ ὑπὸ τῶν φιλοθρησκῶν κατοίκων τῆς περιφέρειᾶς Πωγωνίου κατὰ τὸ 1521. Ὁ ναὸς τῆς Μονῆς ἐχρησίμευσεν ὡς καθεδρικός τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Πωγωνιανῆς μέχρι τοῦ ἔτους 1863, ὅποτε ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ κατηργήθη. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ Μονὴ ἀκόμη καὶ σήμερον Ἐπισκοπὴ ὀνομάζεται.

Ἐπίσης ἡ Μονὴ ὠνομάσθη Σταυροπηγιακὴ, διότι εἰς τὰ θεμέλια τοῦ ναοῦ τῆς, ἀπολύτως Βυζαντινοῦ ρυθμοῦ, εἶναι ἐντοιχισμένος σταυρός, ὁ ὁποῖος ἐστάλη ὑπὸ τοῦ τότε Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως. Διὰ τοῦτο καὶ ὑπάγεται εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ὅπως καὶ ἄλλα

μοναστήρια της πατρίδος μας, τὰ ὁποῖα ὀνομάζονται σταυροπηγιακά. Λέγεται δὲ Μολυβδοσκεπάστος ἡ Μονή, διότι ἡ στέγη τοῦ ναοῦ θὰ ἦτο ἀρχικῶς σκεπασμένη μὲ ἐπίστρωμα μολύβδου.

Ἡ σταυροπηγιακὴ Μονὴ Μολυβδοσκεπάστου ὑπῆρξε κατὰ τοὺς χαλεποὺς χρόνους τῆς δουλείας ἕνα ἀπὸ τὰ πλουσιώτερα ἑλληνικὰ μοναστήρια. Εἶχε μετόχια καὶ χάνια ἀκόμη καὶ εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ὅπως τὸ μετόχι Γράτζι εἰς τὴν Ρουμανίαν. Ἐπίσημα πατριαρχικὰ ἔγγραφα καθὼς καὶ παλαιὰ χειρόγραφα ἀναφέρουν ὅτι ἀπ' ἐκεῖ ἐστέλλοντο σεβαστὰ ποσὰ διὰ νὰ διατηρηθῆται τὸ μοναστήρι, νὰ λειτουργῇ Σχολὴ εἰς τὴν Διπολίτσαν καὶ νὰ βοηθοῦνται ἄπορες οἰκογένειες τῶν γειτονικῶν χωριῶν.

Ἐπίσης εἰς τὸ μοναστήρι αὐτὸ ἐλειτούργει κατὰ τὸν 13ον καὶ 14ον αἰῶνα Σχολή, εἰς τὴν ὁποῖαν οἱ νέοι ἐδιδάσκοντο Πλάτωνα, Λυσίαν καὶ ἄλλους ἀρχαίους "Ἑλληνας συγγραφεῖς. Διὰ τοῦτο ὑπῆρχε καὶ βιβλιοθήκη μὲ ἑκατοντάδας τόμους βιβλίων χειρογράφων εἰς περγαμηνήν, θρησκευτικῶν, ἱστορικῶν καὶ τῆς κλασικῆς μας φιλολογίας. Δυστυχῶς οἱ πολῦτιμοι αὐτοὶ πνευματικοὶ θησαυροὶ, οἱ ὅποιοι διετηροῦντο μέχρι τοῦ ἔτους 1856, ἐκλάπησαν ἀπὸ ἀσυνειδήτους ἱεροσούλους, κυρίως πλιατσικολόγους Ἀλβανούς, οἱ ὅποιοι συχνὰ ἔκαμνον ἐπιδρομὰς εἰς τὴν Μονὴν καὶ τοιουτοτρόπως τὴν ἀπεγύμνωσαν ἀπὸ κάθε πολῦτιμον κειμήλιον.

Οἱ τελευταῖοι ἐπιδρομεῖς, οἱ Γερμανοί, οἱ ὅποιοι ὡς κατακτηταὶ κατὰ τὸν Ἰούλιον τοῦ 1943 ἐπυρπόλησαν τὴν γύρω περιοχὴν, δὲν κατάρθωσαν νὰ καταστρέψουν καὶ τὸν ναόν. Μόνον ὀλίγα κελιά τοῦ μοναστηριοῦ ἐκάησαν καὶ ὁ πανάρχαιος αὐτὸς ναὸς ἔμεινεν ἀνέπαφος διὰ νὰ ὑψῶνη καὶ σήμερον τὸν πανύψηλον τροῦλον τοῦ μέσα εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ἀώου καὶ νὰ βροντοφωνάζῃ, ὅπως καὶ τόσα ἄλλα ἱστορικὰ τεκμήρια, τὴν ἑλληνικότητα τῆς σκλαβωμένης Βορείου Ἠπείρου.

*
* *

Ἀνεφέραμεν προηγουμένως ὅτι ὁ ναὸς τῆς σταυροπηγιακῆς Μονῆς Μολυβδοσκεπάστου τιμᾶται εἰς τὸ ὄνομα τῆς Θεοτόκου, τῆς ὁποίας ἡ ἀρχαιοτάτη εἰκὼν θεωρεῖται ὡς θαυματουργή καὶ εἶναι γνωστὴ μὲ τὸ ὄνομα ἡ Παναγία ἡ Πωγωνιανίτισσα.

Τὸ μέγεθος τῆς εἰκόνας φθάνει τὰ 0,80×0,60 καὶ εἶναι

ἀσημοντωμένη. Ὁ φωτοστέφανος εἶναι στολισμένος μὲ διαφόρους πολυτίμους λίθους καὶ μέσα ἀπὸ τὸ καλλιτεχνικώτατα ἐπεξεργασμένον ἀσημοσκέπασμα διακρίνονται τὰ μάτια τῆς Θεοτόκου γλυκὰ καὶ γεμάτα ἀγαθότητα καὶ καλωσύνη. Ὁ προσκυνητῆς, καθὼς ἀντικρύζει τὴν εἰκόνα τοποθετημένην ἐπάνω εἰς τὸ καλλιτεχνικώτατα σκαλισμένον ξύλινον προσκυνητάρι της, αἰσθάνεται πὼς τὰ μάτια τῆς Παναγίας τὸν κοιτᾶζουν προστατευτικά καὶ ἔτσι μέσα εἰς τὴν τρικυμισμένην ψυχὴν του νιώθει νὰ τὸν πλημμυρίζῃ ἡ ἐλπίδα καὶ ἡ παρηγοριά, διότι καὶ οἱ θρύλοι διηγοῦνται πολλὰ θαύματα τῆς εἰκόνης αὐτῆς.

Κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως 1821 οἱ πλιατσικολόγοι Τουρκαλβανοί, ποὺ ἐτρομοκράτουν τοὺς κατοίκους καὶ ἐλεηλάτουν τὴν γύρω περιοχὴν, ἔκλεψαν καὶ τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας τῆς Παγωνιανίτισσας καὶ τὴν ἐπώλησαν εἰς ἕνα χριστιανὸν ἀπὸ τὸ χωρίον Τσεπέλοβο τοῦ Ζαγορίου. Ὅταν κάποτε τὸ ἡγουμενοσυμβούλιον τῆς Μονῆς ἐπληροφόρηθη ὅτι ἡ εἰκὼν τῆς Παναγίας εὐρίσκετο εἰς τὸ Τσεπέλοβον, ἔστειλε ἕναν καλόγηρον νὰ παραλάβῃ τὴν εἰκόνα, ἀλλὰ δυστυχῶς ὁ ἀγοραστῆς, ἂν καὶ ἦτο χριστιανός, ἠρνήθη. Δὲν ἐπέρασε ὅμως πολὺ χρονικὸν διάστημα καὶ μεγάλη πυρκαϊὰ μετέβαλε τὸ σπίτι τοῦ ἀγοραστοῦ τῆς εἰκόνης εἰς στάκτην καὶ ἐρείπια, χωρὶς ὅμως νὰ πάθῃ τίποτε ἡ εἰκὼν. Τὸ γεγονός αὐτὸ ἐπροξένησε κατάπληξιν εἰς τὸν ἀγοραστὴν καὶ τὴν ἀποτέφρωσιν τοῦ σπιτιοῦ του, ὅπως ἦτο ἐπόμενον, τὴν ἀπέδωσε εἰς θαῦμα τῆς Παναγίας. Διὰ τοῦτο ἔντρομος ἔγραψεν εἰς τὸν ἡγούμενον καὶ τὸν παρεκάλει νὰ στείλῃ νὰ παραλάβῃ τὴν εἰκόνα. Ἔτσι ἡ Παναγία ἡ Παγωνιανίτισσα ἐτοποθετήθη πάλιν εἰς τὴν θέσιν της, ἀπὸ ὅπου βέβηλα χέρια τὴν εἶχαν ἀρπάσει. Μὲ ἱερὰν συγκίνησιν οἱ κάτοικοι τῶν γύρω χωρίων ἐνθυμοῦνται ἅπειρα θαύματα τῆς Παναγίας τῆς Παγωνιανίτισσας, ποὺ τοὺς ἔσωσεν ἀπὸ ἐπιδημίας καὶ τοὺς ἐθεράπευσεν ἀπὸ διαφόρους ἀσθενείας. Διὰ τοῦτο καὶ κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, τὸ Δεκαπενταύγουστο, ἅπειρα εἶναι τὰ πλήθη, ἀπὸ κάθε γωνίαν τῆς Ἡπείρου, ποὺ προσέρχονται εὐλαβικὰ διὰ νὰ προσκυνήσουν τὴν χάριν Της.

Οἱ ἀδελφοί μας Βορειοηπειρῶτες ἀπὸ τὰ χωρία Λεσκοβίκι, Περάτι, Σέρανη, Βλάχους κλπ., ποὺ εἶναι σκλαβωμένα εἰς τοὺς Ἀλβανούς, συρρέουν εἰς τὴν ὁρόσημον πυραμίδα, ποὺ ἀπέχει

έκατοντάδας μέτρων από την Μονήν. Ἐκεῖ μὲ ἀγωνίαν καὶ συγκίνησιν περιμένουν ἀπὸ τὰς Ἀλβανικὰς ἀρχὰς νὰ τοὺς δοθῇ ἡ ἄδεια νὰ περάσουν τὸ ὄροσημον, νὰ πατήσουν τὸ χῶμα τῆς ἐλευθέρης πατρίδος διὰ νὰ ἔλθουν στὸ μοναστήρι, ὅπου γονυπετεῖς καὶ μὲ δάκρυα παρακαλοῦν τὴν Παναγία τὴν Πωγωνιανίτισσα νὰ τοὺς χαρίσῃ πρῶτα ἀπὸ ὅλα τὴν ἐλευθερία τους. Καὶ εἶναι τόση ἡ πίστις τῶν φιλοθρήσκων προσκυνητῶν εἰς τὴν χάριν Τῆς, ὥστε ἡ ἅγια εἰκὼν τῆς Παναγίας νὰ εἶναι κατάφορτος ἀπὸ τὰ ἀναρίθμητα ἀφιερώματα αὐτῶν. Ἀλλὰ καὶ τὸ θέαμα τῶν σκλαβωμένων Ἑλληνίδων τοῦ Λεσκοβικίου εἶναι συγκινητικώτατον. Ἀνυπόδητοι βαδίζουν ἐπὶ πολλὰς ὥρας μέχρις ὅτου φθάσουν εἰς τὴν Μονήν καὶ ἐκεῖ, ἀφοῦ περιβάλλουν τὴν ἐκκλησίαν μὲ πολλὰς σειρὰς κηρίων ἀπὸ καθαρὸ μελισσοκέρι, προσέρχονται γονυπετεῖς πρὸ τῆς εἰκόνης τῆς Παναγίας καὶ παραμένουν ἄγρυπνοι καθ' ὅλην τὴν νύκτα, διότι ποῖος δὲν προσέτρεξε μὲ πίστιν εἰς τὴν χάριν Τῆς καὶ δὲν τὸν ἔσωσεν ἀπὸ βέβαιον θάνατον, εἴτε αὐτόν, εἴτε προσφιλεῖ του πρόσωπα;

* *

Ἡ σταυροπηγιακὴ ὁμῶς Μονὴ Μολυβδοσκεπάστου, ἐπειδὴ εὐρίσκεται ἀκριβῶς εἰς τὴν θέσιν ἀπὸ ὅπου ἤρχισεν ὁ ἔνδοξος καὶ νικηφόρος πόλεμος 1940—41, ὑπέστη πολλὰς ρωγμὰς ἀπὸ τὰς ἐκρήξεις ὄλων, ὀβίδων κλπ. Αἱ ρωγμαὶ αὗται, ἂν δὲν ληφθῇ μέριμνα, εἶναι δυνατὸν τὰ ἐπιφέρουν τὴν κατάρρευσιν τοῦ ἱστορικοῦ τούτου μνημείου. Διότι ὁ ἀρχαῖος οὗτος ναὸς δὲν μαρτυρεῖ μόνον τὸ ἄφθαστον μεγαλεῖον τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας, ἀλλὰ καὶ διότι ὁ ὑψούμενος μεγαλοπρεπῆς τροῦλος του παρὰ τὴν διασταύρωσιν τῶν ποταμῶν Ἀῶου καὶ Σαρανταπόρου θὰ προσδίδη ὑπομονήν, θάρρος καὶ ἐλπίδα εἰς τοὺς σκλάβους ἀδελφούς κατοίκους τῶν γειτονικῶν χωρίων, τὰ ὅποια δίκην ἡμικυκλίου εὐρίσκονται ἀνατολικῶς, βορειῶς καὶ δυτικῶς ἀπὸ τὴν Ἱεράν Μονήν, ἀπὸ τὴν ὅποιαν ἀπέχουν μόνον ὀλίγα χιλιόμετρα.

Τοιοιτοτρόπως ἡ πίστις τῶν πρὸς τὸν Θεὸν τῆς Ἑλλάδος καὶ ἡ πεποίθησις πού θὰ ἀντλοῦν ἀπὸ τὴν Ὑπεραγίαν Θεοτόκον, τὴν Παναγίαν τὴν Πωγωνιανίτισσαν, θὰ τοὺς ἀξιῶσῃ νὰ ἴδουν τὴν γαλανόλευκην νὰ σκεπάσῃ καὶ αὐτοὺς ἐλευθέρους, ὅπως ἔσκεπάσε καὶ τ' ἄλλα τὰ παιδιὰ τῆς.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΑΝΑΠΟΔΟΣ

Γεννήθηκα σ' ένα όρεινό χωριό ψηλά στὸν Πίνδο. Τί ὄμορφο χωριό ! Βουνά καὶ λόγγα ὀλόγυρα μὲ κρουσταλλένιες βρύσες, μὲ λουλούδια, μὲ πουλιά, μὲ καταπράσινες πλαγιές κι' ἰσιώματα καὶ μὲ φλογέρες.

Πήγαινα κι' ἐγὼ σκολεῖο μὲ τ' ἄλλα παιδάκια. Μὲ τὴ σάκκα μου τὴν ὕφαντὴ στὸν ἀργαλιό καὶ πλουμιστὴ καμαρωτὸς—καμαρωτὸς. Μὰ τί σκολεῖο ! Θεὸς νὰ τῷκανε σκολεῖο. Κάτι κελιά κακοφτιαγμένα γύρω ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαι μὲ κάτι μακρουλά θρανία, πού μὲ τὰ χέρια σταυρωμένα στὸ καθένα κι' ἀπὸ μιὰ ντουζίνα σὰν σαρδέλλες στριμωχνόμαστε.

Στὸν τοῖχο ἐμπρὸς μας κάπνιζε τὸ τζάκι καὶ μᾶς στράβωνε μὲ τὸν καπνὸ του καὶ δὲν ἔλεγε ποτὲ νὰ μᾶς ζεστάνη. Κάποτε ἄναβε, μὰ ἡ ἔδρα τοῦ δασκάλου μας δὲν ἄφηνε τὰ μάτια μας λιγάκι ἀπὸ μακριὰ νὰ ρίξουν ἓνα χᾶδι τους στὴ λάμψη τῆς φωτιᾶς. 'Ο κ. 'Ανάποδος, ὁ δάσκαλός μας, ἤθελε, ὅλα κι' ὅλα, νὰ κρατᾶ τὶς πλάτες του ζεστές. 'Ο μαυροπίνακας στεκόταν δίπλα του ἀπειλητικὸς καὶ θρονιασμένος σ' ἓνα τρίποδα.

'Αποκάτω ἐκεῖ στὰ πόδια του βρισκόταν ὄμορφοφτιαγμένες καὶ γερὲς κρανίσιες βέργες. "Εξῶ ἀπ' τὰ παράθυρα περνοῦσαν τὰ κοτσύφια κι' ἔπαιζαν μέσ' στοὺς κισσοὺς, πού φουντωτοὶ στεφάνωναν τῆς ἐκκλησιᾶς τὸ κάστρο. 'Εμεῖς ὅλοι... σιωπῇ. Τὸ μάθημα ἄρχιζε καὶ σὰν κατηγορούμενοι στὸ δικαστήριον τὰ παιδιά σηκώνονταν καὶ κάθονταν γραμμὴ μπροστὰ στὸ δάσκαλο. Νὰ ποῦν τὸ μάθημα. Καὶ τόλεγαν.

Θυμάμαι ἤμουν κι' ἐγὼ στὴν πρώτη τάξη. Σὰν νεοσύλλεκτοι ἔπρεπε νὰ σηκωθοῦμε πρῶτοι ἡμεῖς νὰ πάρουμε τὴ θέση μπρὸς στὸ δάσκαλό μας, τὸν κύριο 'Ανάποδο. "Ἐτσι τὸν βαφτίσαμε ὅλοι.

'Ο φίλος μου κι' ἐγὼ δὲν εἴχαμε βιβλίον. 'Ο δάσκαλος τὸ πρόσεξε. «Γιατί δὲν ἔχετε βιβλίον; » «Γιατί... » κι' ἀρχίσαμε τὰ

κλάματα. «Μὴν κλαίτε . . . » πρόσταξε μὲ τὴ βαρεῖά φωνή του κι' ἀπ' τὸ φόβο μας σωπάσαμε.

Οὔτε νὰ κλάψης δὲν κοτοῦσες !

Εἶπαμε τὸ μάθημα, καὶ σὰν βρεγμένες γάτες ὅλοι μας καθίσαμε. Σιωπὴ εἶπαμε, γιατί....

Νὰ τώρα ὁ δάσκαλος μὲ τις χεροῦκλες του ἄρπαξε ἕναν ἀπὸ τοὺς μεγάλους καὶ τὸν ἔκανε, πού λέτε, «τ' ἄλατιοῦ». "Ἄλλον πάλι ἐκεῖ στὴν ἄκρη τὸν κρατοῦσε τιμωρία νὰ κάθεται γονατιστὸς πάνω σὲ ψιλὰ φασουλᾶκια. Πῶς πονοῦσε ! Οἱ βέργες ἔσπαζαν, ἢ μιὰ μὲ τὴν ἄλλη στὴ σειρὰ ὄλες δίχως νὰ τελειώνουν. "Ἄλλες ἔμπαιναν στὸν τόπο. "Ἀχ, καὶ νάηταν νὰ ξεραίνονταν μὲ μιᾶς μιὰ μέρα τὰ κλαριά ὅλα ! Μὰ ὅλα ! Νὰ μὴ μείνη τίποτα καὶ τίποτα νὰ μὴ φυτρώση.

Μὰ τί λέω ; Τὴν ἄνοιξη ; "Ἀχ, κι' αὐτὴ μὲ τις τσουκνίδες πάλι τί δὲ σοῦλεγε ! "Ὅλες οἱ τσουκνίδες, λές κι' ἐπίτηδες νὰ τόκαναν, ἑκατομμῦρια φύτρωναν ἐκεῖ κοντὰ γιὰ νὰ τις βλέπη ὁ δάσκαλός μας, νὰ μᾶς τσουρουφλᾷ τὰ ποδαράκια, τὰ χεράκια καὶ . . . παντοῦ.

Κι' ἐκείνη ἢ κερασιά ἢ σιχαμερή ! Κι' ἐκείνη πάλι τί περήφανη, τί βιαστικὴ πού σοῦ ἦταν ! "Ἦθελε καὶ τόκανε. "Ἦθελε νὰ πρωτοκοκκινίζη πρώτη ἀπ' ὄλες τοῦ χωριοῦ τις ἀδερφάδες της. Πῶς τὴν ἀγαποῦσε ὁ δάσκαλος ! Κι' ἐμεῖς πῶς τὴ μισοῦσαμε ! Πού νᾶχε ξεραθῆ ! "Ὅλα τὰ κεράσια γιὰ τὸ δάσκαλο. Γιὰ μᾶς κανένα. Ποῦ νὰ σκαρφαλώσης στὰ κλαριά της ! Κάποιος τόλμησε μιὰ μέρα, μὰ τοῦ βγήκαν . . . "Ἄσ' τα.

Ὁ δάσκαλός μας ἤθελε τὴν ἄνοιξη νὰ κάνουμε τὸ μάθημά μας στὸν ἴσκιο της. Ἄδυναμία δική του καὶ δικός μας πειρασμός. Γραμματικὴ, θυμᾶμαι, κάναμε μιὰ μέρα κάτω ἀπὸ τὰ κλαδιά της. Λήγουσες καὶ παραλήγουσες στὸν πίνακα κι' ἐμεῖς τὰ μάτια μας στὸν οὐρανό. Καὶ ξεροκαταπίναμε. Τὶ νόστιμα κεράσια καὶ τί κόκκινα ! Καὶ νᾶπεφτε ἕνα ! Ποῦ νὰ πέση ! Τὰ σπουργίτια τιτιβίζοντας τσιμποῦσαν καὶ τὴ γέμιζαν. Φτερούγιζαν ἀνάμεσα ἀπ' τὰ φύλλα καὶ φλυαροῦσαν χαρωπά. Εἶχαν τύχη ! «Θὰ ἔχουν δάσκαλο καλὸ» — ἔλεγα — τὰ σπουργιτάκια». Τάκ ! Νά, ἔπεσε ἕνα ! Τὶ μεγάλο ! Τὶ ἄμορφο ! Τὶ κόκκινο ! Τὶ νόστιμο ! "Ὅλα τὰ παιδιά τὸ κοίταζαν μὲ γουρλωμένα μάτια καὶ τὸ στοματάκι μας ξεροκατάπινε ! Τὶ βᾶσανο ! Δὲν ἄντεξα στὸν πειρασμό. Σιγὰ—σιγὰ σερνόμουν, ὥσπου τῶπιασα. Τὸ πήρα. Τῶβαλα στὸ

στόμα... χράπ. Μὲ πιάνει ὁ δάσκαλος ἀπὸ τὸ σβέρκο. Φρι-
ρίτ! Τι ἔγινε ἔπειτα; Φαντάζεστε.

Μὰ τώρα; Ποιὸς πηγαίνει στὸ σχολεῖο! Καὶ θάρχονταν
κι' ὁ κύριος Ἐπιθεωρητής. Ὁ κύριος Ἀνάποδος τὸν καρτεροῦσε
μὲ ἀγωνία. Τὸ βλέπαμε.

Ἐνα δειλινὸ ἔφτασε κι' ὁ κύριος Ἐπιθεωρητής. Μεγάλῃ
κίνηση εἴχαμε τὸ βράδυ ἐκεῖνο. Μήπως ντροπιαστοῦμε; Τάχα
τι θὰ μᾶς ρωτοῦσε; Θὰ τὰ καταφέρναμε;

Τὸ πρῶτ' ὅλα τὰ παιδιὰ περιποιημένα, καθαρὰ καὶ ταχτικά
παρουσιάστηκαμε. Ὁ κύριος Ἐπιθεωρητής εὐγενικὰ μᾶς καλη-
μερίζει. Ὁλος ἔλαμπε ἀπὸ καλωσύνη. Κι' ἄρχισε ἡμερὰ νὰ μᾶς
ρωτᾷ σὰν νὰ μᾶς κουβεντιάξῃ. Μᾶς ρωτοῦσε τί παιγνίδια
κάνουμε, πῶς παίζουμε τοὺς βῶλους, ποῦ τοὺς βρῖσκομε, πόσο
κοστιζοῦν, ἂν κερδίζομε, κι' ἄλλα πολλὰ. Διαβάζαμε καὶ γρά-
φαμε καὶ κουβεντιάξαμε ὁμορφα. «Εὔγε σας, παιδιὰ», μᾶς
εἶπε ὁ κύριος Ἐπιθεωρητής ἐνθουσιασμένος. «Βλέπω μὲ χαρὰ
πῶς εἴστε προκομμένα. Μπράβο σας».

Ἐμεῖς πετάξαμε ἀπὸ τὴν χαρὰ μας. Ὁ κύριος Ἀνάποδος
χαμογελοῦσε κι' αὐτὸς μὲ χαρὰ. Ὅλο τὸ σχολεῖο γελοῦσε. Τρα-
γουδήσαμε, χορέψαμε καὶ παίξαμε πολλὰ παιγνίδια. Μὲ συγ-
κίνηση ἀποχαιρετήσαμε τὸν κύριο Ἐπιθεωρητή, ὅταν ἔφυγε.

Γυρίσαμε ἔπειτα στὴν αἴθουσά μας στενοχωρημένοι. Τώρα
πάλι γκρίνιες καὶ κακό.

Σὲ λίγο γύρισε κι' ὁ κύριος Ἀνάποδος. Μᾶς βρῆκε στενο-
χωρημένους κι' ὄλους βυθισμένους στὴ σιωπῇ.

Σὲ λίγο ἀκούστηκε νὰ μᾶς μιλή μὲ ραγισμένη τὴ φωνή του
ἀπὸ συγκίνηση: «Παιδιὰ μου! Σὰς εὐχαριστῶ. Μὲ βγάλατε
ἀσπροπρόσωπο μὲ τὴ ζωντάνια σας καὶ μὲ τὴν προκοπὴ σας.
Ἔργαστήκατε ὅλη τὴ χρονιά. Σὰς στενοχώρησα καὶ μὲ παρε-
ξηγήσατε. Μὰ ἐγὼ σὰς καμαρώνω. Τώρα πιά θὰ ζοῦμε δίχως
γκρίνιες. Ὅλοι ἀγαπημένοι μ' ἕνα σύνθημα: Χαρούμενη ἐργα-
σία καὶ προκοπὴ. Τὸ θέλετε;».

Κοιτάξαμε τὸ δάσκαλο κατάματα λίγες στιγμές. Τὰ μάτια
τοῦ ἦταν δακρυσμένα. Πόσο μᾶς συγκίνησε!

Ὅλα τὰ παιδάκια ἐκείνη τὴν ἡμέρα μὲ τὸ δάσκαλο μαζὶ
τ' ἀποφασίσαμε. Καὶ ζήσαμε σὰν μιὰ οἰκογένεια ἀγαπημένη
μὲ τὸ δάσκαλο πατέρα μας, ποῦ τὸν ξαναβαφτίσαμε. Τὸν βγά-
λαμε ὄλοι κύριο Γελαστό. Δὲν κάναμε καλὰ;

Περάσαμε καλά τὸ καλοκαίρι ἐκεῖνο. Μιά χαρά κι' ἐλεύθεροι σάν τὰ πουλάκια. Παίζαμε καὶ τρέχαμε στὰ δάση σάν ζαρκάδια. Σκαρφαλώναμε στὰ δέντρα σάν πιθηκάκια. Χίλια δυὸ παιγνίδια κάναμε. Χωρὶς τὸν κύριο Ἄνάποδο μπαμπούλα.

Τώρα πιά εἶχε γίνει Γελαστός, καὶ τὸ φθινόπωρο μὲ γέλια τὸν καλοδεχτήκαμε καὶ μὲ χαρὲς καὶ μὲ τραγούδια.

ΤΟ "ΣΑΡΑΒΑΛΟ,"

Χρόνια και χρόνια ριγμένο σε μιὰ γωνιά τῆς αὐλῆς και σαραβαλιασμένο βρισκόταν ἕνα κουτσὸ παλιοτράπεζο. Ἦταν πιὰ ξεχαρβαλωμένο. Δὲν εἶχε σχῆμα. Δὲν εἶχε κανένα χρῶμα. Οἱ σανίδες του εἶχαν ἀνοίξει και τὰ νερά τῆς εἶχαν σαπίσει. Μόλις κρατιόταν γυρτὸ στὰ τρία κουτσοπόδαρά του, ἀκουμπώντας στὸν τοῖχο.

Ὁ ἥλιος, τὸ χιόνι, οἱ βροχές τὸ εἶχαν ταραξει, μὰ πάντα ἔμενε ἐκεῖ στὴ γωνιά γιὰ νὰ τὸ ἔχουν πρόχειρο οἱ ἀράχνες νὰ ὑφαίνουν τὸ πανί τους. Κανένας δὲν τὸ πείραζε.

Ἐνα μεσημέρι, ὕστερα ἀπὸ τὸ φαγητό, παίζαμε τὰ παιδιά στὴν αὐλή, ἐνῶ ὁ μακαρίτης τώρα πατέρας μου διάβαζε καθισμένος σὲ μιὰ καρέκλα τὴν ἡμερίδα του. Δὲν ξέρω πῶς μοῦ ἦρθε ἀπάνω στὴν τρέλλα τοῦ παιγνιδιοῦ, τὴν ὥρα ποὺ περνοῦσα ἀπὸ μπροστά του, και τοῦ ἔδωκα μιὰ κλωτσιὰ λέγοντας :

— "Αει και σύ, παλιοσαράβαλο !

Μὲ τὸ χτύπημα ποὺ τοῦ ἔκαμα, τὸ παλιοτράπεζο τραντάχτηκε ὀλόκληρο, ἔτριξε και σωριάστηκε κάτω μ' ἕναν βαθὺ γδοῦπο σὰν ἀγκομαχητὸ ἔτοιμοθανάτου.

Ἐγὼ ξεκαρδίστηκα στὰ γέλια. Μὰ ὁ πατέρας, ποὺ ἄκουσε τὸ γδοῦπο, σήκωσε τὰ μάτια του, και σὰν εἶδε σωριασμένο κάτω τὸ τραπέζι, πετάχτηκε ὀρθιος κι' ἔτρεξε κοντὰ του. Τὸ κοίταξε πολλὴ ὥρα ἀμίλητος κι' εἶδα ἕνα δάκρυ νὰ κυλάη ἀπὸ τὰ μάτια του. Γύρισε ὕστερα και κάθισε χωρὶς νὰ βγάλη λέξη.

Ἐγὼ ἔνοιωσα τότε πῶς κάτι κακὸ ἔκανα. Πῆγα κοντὰ στὸν πατέρα και λυπημένος τοῦ εἶπα :

— "Ἐκανα κακὸ, πατέρα ;

Ὁ πατέρας μου μὲ χაίδεψε, μ' ἔβαλε στὴν ἀγκαλιά του και μοῦπε :

— "Νάξερες, Λάκη μου, τί κακὸ ἔκανες νὰ καταστρέψης αὐτὸ τὸ τραπέζι ! Εἶχε ψυχὴ αὐτό, εἶχε μιλιὰ ! Πόσες φορές τὰ λέγαμε μαζί !

Καί ὕστερα, σάν νά μιλοῦσε μέ τόν ἑαυτό του, ἐξακολούθησε :

—Τί δὲν μοῦ θύμιζε καί τί δὲν ξυπνοῦσε μέσα μου τὸ ἀγαπημένο αὐτὸ σαράβαλο, τὸ λειψανο μιᾶς περασμένης καί πολυθόρυβης ζωῆς, πού τὴν ἔζησα ἐδῶ καί πού πολλές φορές, σάν βρισκόμαστε οἱ δύο, τὴ ζοῦσαμε μαζί κρυφά. "Ἡμουν κι' ἐγὼ παιδὶ τότε . . . κι' αὐτὸ ἐδῶ ἦταν τὸ τραπέζι μας, τὸ οἰκογενειακὸ τραπέζι, πού μᾶς μάζευε ὅλους γύρω του, τότε στὰ εὐλογημένα κι' εὐτυχισμένα χρόνια τῆς καλῆς, ἤρεμης, ἀγαπημένης, ἀχώριστης καί ἀψευγάδιαστης οἰκογενειακῆς ζωῆς.

Νά ὁ παπούς μέ τὴν ὀλόασπρη πετσέτα στὸ λαιμό του καί μέ τὸ ὀλοκάθαρο καί γεμάτο καλωσύνη πρόσωπό του, πού κοπιάζει νά μουλιάση στὸ στόμα του τίς μπουκιές. Νά δίπλα του ἡ κυρούλα μέ τὸ τσεμπέρι, γεμάτη προσοχὴ καί περιποίηση στὸ «γέροντά της» κι' ἀτέλειωτες χαϊδευτικὲς ματιές στ' ἀγγονάκια της. Ὁ πατέρας, ὅλος σοβαρότητα καί περηφάνεια γιὰ τὸ εὐτυχισμένο καί πλούσιο σπιτικό του, νά ρίχνη σ' ὅλους μας στοργικὲς ματιές. Ἡ ἀεικίνητη μητερούλα μας ὄρθια νά μᾶς μοιράζη τὸ φαγητό, τ' ἀδελφάκια μου στὴ σειρά φρόνιμα καί ἀμίλητα νά περιμένουν τὴ σειρά τους. "Ὅλα μ' ἀρχοντιά, μέ σεβασμό, μέ κατανόηση γίνονταν. Κι' ὅλα μ' εὐλογία καί χαρά!

Αὐτὸ τὸ τραπέζι μᾶς μάζευε ὅλους κι' αὐτὸ μᾶς ζέσταινε μέ τὴν ἀγάπη καί μᾶς ἔκανε χρυσὴ τὴν οἰκογενειακὴ ἀλυσίδα. Κι' ἦταν πάντα καλοστρωμένο τότε, περιποιημένο. Χρονιάρεις μέρες, βαφτίσια, γάμους, αὐτὸ δεχόταν κι' αὐτὸ ἔδινε τὸν τόνο τῆς χαρᾶς, τῆς ὁμόνοιας καί τῆς ἀγάπης. "Ὅσο αὐτὸ μᾶς μάζευε γύρω του, ἦταν πάντα γεμάτο ἀπ' ὅλα τὰ καλὰ καί τὸ σπίτι μας εὐλογημένο. Φύτρωναν παντοῦ στὸ σπίτι μας τὰ βασιλικά τῆς εὐλογίας καί τὰ τριαντάφυλλα τῆς καλωσύνης καί ποτὲ τ' ἀγκάθια τῆς παρακοῆς.

Μὰ σιγὰ—σιγὰ τὸ ἕνα ὕστερα ἀπὸ τὸ ἄλλο τὰ καθίσματα ἄδειασαν γύρω του. Πάει ὁ παπούς, πάει ἡ κυρούλα. Πάει ὕστερα ὁ πατέρας. Πᾶνε ἕνας—ἕνας . . . Τὸ τραπέζι ὀρφάνεψε, τὸ σπίτι ἄδειασε. Τοῦ κόσμου ἡ ἀνεμοζάλη τοὺς σκόρπισε . . . Τὰ παιδιὰ ἔκαναν ἄλλα παιδιὰ, ἄλλα σπίτια . . . Καί τὸ τραπέζι μονάχα ἔμεινε. "Ἐμεινε ἔρημο, παραπεταμένο. "Ἀχρηστο, μὰ γεμάτο ἀπὸ ἀναμνήσεις μιᾶς ζωῆς χαρούμενης καί τρισευτυχισμένης.

Θαρρῶ π' ἀκούω τὸν παπὸν στὸ τραπέζι νὰ τὸ λήη μὲ τὴν
τρεμάμενη φωνή του :

Σ' αὐτὸ τὸ σπίτι τὸ καλὸ
πέτρα νὰ μὴ ραῖση . . .

Τώρα πάει κι' αὐτό ! Πάει κι' ὁ τελευταῖος σύντροφος στὶς
ἀναμνήσεις μου. Μὲ ποιὸν τώρα θὰ ζήσω τὰ περασμένα ;

Κι' ἓνα δάκρυ ἀκόμα κύλησε ἀπὸ τὰ βουρκωμένα μάτια
τοῦ πατέρα !

"Ενιωσα τότε κι' ἐγὼ πὼς τὸ κακὸ ποῦ εἶχα κάμει ἦταν
πολὺ μεγάλο καὶ ἔκλαψα στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ πατέρα μου ζητών-
τας του μέσα στὰ ἀναφυλλητά μου νὰ μὲ συχωρέση.

Ο ΚΡΙΚΟΣ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

Ο μικρός Κωστάκης Μπίρης βρισκόταν σέ δύσκολη θέση εκείνο τὸ απόγεμα. Ὁ δάσκαλος στὸ σχολεῖο τοὺς εἶχε βάλει μιὰ ἔκθεση. Γιὰ θέμα ἦταν ἓνα ἐρώτημα :

«Τί θὰ κάνετε, ἂν σὰς ἔδινε κάποιος πενήντα χιλιάδες δραχμές;».

Ἐδῶ καὶ μιὰ ὥρα ὁ Κωστάκης εἶχε καρφωθῆ στὴν καρέκλα του, σκύβοντας στὸ μικρὸ τραπεζάκι ποῦχε γιὰ γραφεῖο.

Βέβαια ὁ νοῦς του εὗρισκε πολλοὺς τρόπους γιὰ νὰ διαθέσῃ τὸ μικρὸ ἐκεῖνο ποσόν. Νὰ πάρῃ μιὰ σάκκα καινούργια, νὰ πάρῃ ἓνα στυλό, ἓνα καπέλο, νὰ παίρνῃ κάθε μέρα ἀπὸ ἓνα γλυκὸ ὥσπου νὰ σωθοῦν, νὰ πάῃ δέκα φορές στὸν κινηματογράφο. Τόσα καὶ τόσα πράγματα, ποὺ θὰ μπορούσαν νὰ γίνουν δικά του μὲ τις πενήντα χιλιάδες. Καὶ στὴν τελευταία σκέψη, ἐπικρατέστερη στάθηκε ἡ ἀπόφαση ν' ἀγοράσῃ ἓνα δυὸ καλὰ βιβλία ποὺ τὰβλεπε ἀπὸ μέρες στὴ βιτρίνα ἑνὸς βιβλιοπωλείου.

Καὶ ψιθύρισε : «Δὲν ὑπάρχει καλύτερη λύση. Αὐτὸ θὰ γράψω. Ἄν εἶχα τις 50.000, θάπερνα τὰ δυὸ βιβλία».

Κεῖνῃ τῇ στιγμῇ χτύπησε ἡ ἐξώπορτα. Ἦταν μόνος στὸ σπίτι. Ἐτρεξε ν' ἀνοίξῃ. Ἐξω ἔκανε τσουχερὸ κρῦο. Ἐφτασε στὴν πόρτα, τὴν ἀνοίξε καὶ βρέθηκε μπροστὰ σὲ μιὰ χλωμῆ, παγωμένη, ἀδύνατη γυναίκα, ποὺ κράταγε στὴν ἀγκαλιά της ἓνα ἄρρωστιάρικο παιδάκι. Τὰ λίγα κουρέλια, ποὺ προσπαθοῦσαν νὰ σκεπάσουν τὸ λιπόσαρκο κορμί της, σάλευαν στὸ φύσημα τοῦ ἀνέμου.

Ὁ Κωστάκης ταραχτήκε λίγο καὶ κάρφωσε τὰ μάτια του γιομάτα συμπόνια στὰ ἄχρωμα μάτια τῆς γυναίκας.

—Παιδάκι μου, νάχῃς τὴν εὐχὴ τῆς Παναγίας. Κάνε μιὰ βοήθεια . . . Γιὰ τὸ παιδί μου ποῦναι ἄρρωστο.

Ὁ Κωστάκης ταραχτήκε. Πρῶτῃ φορὰ ποὺ πλησίαζε τὴ δυστυχία τὸ ἄπειρο παιδί. Μιὰ βοήθεια! Τί μεγάλο πράγμα θὰ ἦταν γι' αὐτὴ τὴ δυστυχισμένη μιὰ βοήθεια! Σπάρραξε ἡ καρδιά.

του Κωστάκη. Τουρθε ή έπιθυμία ν' άγκαλιάση τὸ ἄμοιρο, μὰ τόσο συμπαθητικό αὐτό μικρό, νὰ τὸ ζεστάνη καί νὰ πετάξῃ τὸ μαῦρο πέπλο τῆς δυστυχίας πού τὸ τύλιγε. Ὑστερα πόθησε νάχε χρυσάφι, πολὺ χρυσάφι γιὰ νὰ γιομίση τίς τσέπες καί τίς φουχτες τῆς φτωχιάς γυναίκας. Μὰ δὲν εἶχε ! Δὲν εἶχε τίποτε. Καί ἄφρονος, ἀκίνητος στεκόταν, ἐνῶ ἕνας κόμπος τοῦ ἔπνιγε τὸ λαιμό.

Ἡ φτωχὴ μητέρα παρακαλεῖ ξανά :

— Δὲν εἶναι ἐδῶ ἡ μητέρα σου ; Πές τῆς ἂν ἔχῃ τίποτα . . .

Ξαφνικὰ τότε ὁ Κωστάκης ἀναπήδησε καί ἀφήνοντας τὴν πόρτα ἀνοιχτὴ ἔτρεξε μέσα. Τὰ πόδια του εἶχαν, λές, φτερά. Τὸ ἴδιο καί ἡ ψυχὴ του, γιομάτη συμπονετικὴ ἀγάπη, φτερούγιζε μέσα του. Στὸ συρτάρι του ἦταν ἕνα εἰκοσάρι, πού τοῦχε δώσει ἡ θεὴ του γιὰ πρωτοχρονιάτικο μπουναμά. Τὸ ἄρπαξε βιαστικά, τὸ τσάκισε στὴ φούχτα του, τὸ ἔσφιξε δυνατὰ, ξαναγύρισε τρεχάτος καί τὸ ἄφησε στὸ σκελετωμένο χέρι τῆς φτωχιάς, πού τῆς ἔδινε μαζί μὲ τὸ χαρτονόμισμα κι' ἕνα θερμὸ ἀγάπης χαιρετισμό.

— Νάσαι καλά, παιδάκι μου. Ὁ Θεὸς νὰ σὸ δώσῃ ἀπὸ χίλιες μεριές . . .

Ὑστερα ὁ Κωστάκης χάιδεψε τὸ κεφαλάκι τοῦ μικροῦ, τὸ φίλησε καί σφουγγίσε ἕνα δάκρυ ἀπὸ τὰ μάτια του, πού δὲν μπόρεσε νὰ τὸ κρατήσῃ. Στάθηκε τώρα στὴν πόρτα καί ἔβλεπε τὸ ζευγάρι, μάνα καί γιό, νὰ φεύγῃ. Παραπέρα ἡ γυναίκα ἄνοιξε τὸ χέρι τῆς καί γύρισε τὸ κεφάλι ἀργοκόβοντας τὸ ἀβέβαιο βῆμα τῆς. Τὸν κοίταξε ἀπὸ ἐκεῖ μακριὰ καί τὸ βλέμμα τῆς ἦταν τόσο στοργικό, πού τοῦ φάνηκε τοῦ Κωστάκη πὼς ἔμοιαζε σὰν μιὰ λεπτὴ ἀλυσιδίτσα χρυσομένη μὲ τῆς ἀγάπης τὴ λάμψη. Μιὰ ἀλυσίδα πού τὴ φώτιζε τὸ πλούσιο φῶς τῆς ἀγάπης, πού ἐδίδασε κι' ἔζησε ὁ Χριστὸς μας. Γύρισε στὸ γραφειάκι του ὕστερα ὁ Κωστάκης, θυμήθηκε τὴν ἔκθεση καί χαμογέλασε.

— Νὰ τί θὰ ἔκανα μὲ τίς πενήντα χιλιάδες !

Ἔσφιξε τὴν πένα στὰ δάχτυλά του κι' ἐκείνη ἄρχισε νὰ σέρνεται στὸ λευκὸ χαρτί τοῦ τετραδίου. Τί ὠραία ἔκθεση πού ἔγραψε αὐτὴ τὴ φορὰ ὁ Κωστάκης ! Κι' ὅταν τελείωσε, ἄνοιξε τὸ συρτάρι του, εἶδε ἄδεια τὴ θέση ὅπου ἦταν τὸ εἰκοσαχίλιον πρὶν. Μὰ σὲ λίγο, σὲ μιὰ στιγμή ἔπαψε νὰ βλέπῃ ἄδεια τὴ θέση. Γιατί ἔβλεπε πάντα δυὸ πονεμένα μάτια νὰ τὸν κοιτᾶζουν χαμογελώντας κι' ὀλόκληρη ἡ ψυχὴ του τότε πλημμύριζε ἀπὸ χαρά . . .

ΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑ

Ὁ σιδηρόδρομος Ἀθηνῶν—Πειραιῶς περνοῦσε τὰ κατάφυτα περιβόλια τῆς Καλλιθέας καὶ προχωροῦσε πρὸς τὸν Πειραιᾶ. Ἐνῶ εἶχα τὸ βλέμμα μου προσηλωμένο στὸ πράσινο θέαμα, ἔξαφνα δυὸ γαλλικὲς λέξεις μοῦ τράβηξαν τὴν προσοχή μου. Τότε μόνο ἔστρεψα καὶ εἶδα μιὰ συντροφιά ἀπὸ δύο κυρίες, ποὺ ἦταν καθισμένες ἀπέναντί μου. Ἦταν καλοντυμένες καὶ σύμφωνα μὲ τὴν τελευταία λέξη τῆς μόδας. Ἦταν Ἑλληνίδες καὶ εἶχαν συνοδὸ ἕναν κύριο, ποὺ βρισκόταν σ' ἄλλο κάθισμα. Οἱ δύο κυρίες φαινόταν γεμάτες ὑπερηφάνεια καὶ ἐγωϊσμό. Συζητοῦσαν μεγαλόφωνα καὶ στὴ γαλλικὴ. Ἀσφαλῶς δὲν καταδέχονταν νὰ μιλήσουν τῇ μητρικῇ τους γλῶσσα. Τὸ τραῖνο σταμάτησε στὸ Φάληρο. Ἐνας γέρος ἔτρεξε ν' ἀνεβῆ καὶ μόλις πρόφτασε, γιατί τὴν ἴδια στιγμή τὸ τραῖνο σφύριξε κι' ἔφυγε. Ἦταν ντυμένος φτωχικὰ κι' ἔδειχνε ἀνθρωπο ἐργατικό. Ὁ συνοδὸς τῆς κυρίας τοῦ ἔκαμε μέρος νὰ καθίση δίπλα του. Οἱ κυρίες ὅμως δὲν κατόρθωναν νὰ κρύψουν τὴ δυσἀρέσκειά των γι' αὐτό. Ἡ μιὰ ἀπ' αὐτὲς εἶπε στὸ συνοδὸ τῆς γαλλικά: «Ἐλα, κάθισε ἀπ' ἐδῶ». Καὶ τοῦ ἔδειξε μιὰ θέση κοντὰ τους. Τὴν ἄτοπη αὐτὴ προσβολὴ φάνηκε πὼς ἔνιωσε ὁ γέρος, ἀλλὰ ἀρκέσθηκε νὰ χαμογελάσῃ, χωρὶς νὰ κινηθῆ ἀπὸ τὴ θέση του. Οἱ κυρίες δὲν ἔπαψαν νὰ σχολιάζουν τὴν ἐμφάνισή του γέρου, μιλώντας πάντοτε στὴ γαλλικὴ γλῶσσα. «Κάποιο λάθος θὰ ἔκαμε ὁ γέρος, εἶπε ἡ μία. Ἦταν γιὰ τὴν τρίτη θέση καὶ χῶθηκε ἐδῶ. Μοῦτρα γιὰ πρώτη θέση!». «Τί τοὺς ἀφήνουν, Θεέ μου! συμπλήρωσε ἡ ἄλλη. Δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ ταξιδεύῃ μ' αὐτὰ τὰ τραῖνα. Σοὺ καθίζουν δίπλα σου τὸν κάθε ἀλήτη». Ὁ γέρος ἔμενε ἡσυχος καὶ σκεφτικός. Ἦταν φανερό πὼς δὲν ἤξερε γαλλικά. Μὰ μήπως κατόρθωνε κάτι νὰ ἀντιληφθῆ; Ἴσως. Γιατὶ τὸν εἶδα σὲ μιὰ στιγμή νὰ κινεῖται νευρικὰ. Ἡ εὐθυμὴ συνομιλία, πάντα ἐννοεῖται στὴ γαλλικὴ, ἔξακολουθοῦσε. Ἀστεῖσμοί, πειράγματα δὲν ἔπαψαν, ἕως ὅτου φτάσαμε στὸν Πειραιᾶ. Ἐκεῖ τὸ τραῖνο σταμάτησε, ὁ γέρος ἔτρεξε νὰ βγῆ. Μὰ ἐκεῖ, δὲν

ξέρω πώς, ἐγλίστρησε ἀπὸ τὰ χέρια ἢ ὀμπρέλλα τῆς μιᾶς κυρίας κι' ἔπεσε καταγῆς. Ὁ γέρος τὴ σήκωσε καὶ τὴν ἔδωσε μὲ εὐγένεια στὴν κυρία λέγοντάς της σὲ ἄπταιστη γαλλικὴ: «Δεσποινίς, παρακαλῶ, πάρτε τὴν ὀμπρέλλα σας». Ἡ κυρία παραζαλισμένη ἐπῆρε τὴν ὀμπρέλλα της καὶ ἀπὸ τὴν ταραχὴ της δὲν κατόρθωσε νὰ ψιθυρίσῃ οὔτε ἓνα εὐχαριστῶ.

Κατακόκκινες ἐβγήκαν ἔξω. Ὁ γέρος χάθηκε μέσα στὸν κόσμον. Δὲν ἔτυχε νὰ τὸν ξανασυναντήσω. Ἄν τὸν ἔβλεπα θὰ ἔτρεχα νὰ τοῦ σφίξω μὲ ὅλη μου τὴν καρδιά τὸ χέρι γιὰ τὸ ὠραῖο μάθημα ποὺ ἔδωκε στὶς ψευτοπολιτισμένες Ἑλληνίδες.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΕΓΑΛΟΥΨΧΙΑ

Εκεί ψηλά στα βουνά της 'Ηπείρου. . . "Έκανε ένα κρύο που σέ περόνιαζε ως τὸ κόκκαλο. Κι' εἶχε ἕναν ἀέρα που γινόταν ἕνα μὲ τὸ χιόνι, σέ περιτύλιγε ὁλόκληρο καὶ σ' ἔκρυβε ἀπ' τὸ διπλανό σου. "Έχανε αὐτὸς ἐσένα κι' ἐσύ ἔχανες ἐκείνον καὶ χρειαζόταν νὰ φωνάζετε ὁ ἕνας τὸν ἄλλον γιὰ νὰ βεβαιωθῆτε

ὅτι ὑπάρχετε καὶ οἱ δύο σας. Κατάκοποι, ἄπνοι, ξυλιασμένοι καὶ τουρτουρίζοντας γυρνούσαμε ἀπὸ τὴν ἐνέδρα που φυλάγαμε ὅλη τὴ νύχτα.

'Εμπήκαμε στ' ἀμπρί, ὅλοι μὲ μιὰ λαχτάρα. Νὰ ἡσυχάσουμε! Νὰ πάρουμε λίγον ὕπνο καὶ νὰ ζεσταθοῦμε. Πρὸ παντὸς νὰ ζεσταθοῦμε! 'Εκείνη τὴν ὥρα τὸν ὕπνο καὶ τὴ ζεστασιά δὲν

θά τ' αλλάζαμε με τούς πολυτιμότερους θησαυρούς τῆς γῆς.

Μά πῶς νά ἡσυχάσουμε;

Τὰ ροῦχα εἶχαν κολλήσει στοῦ κορμί μας, κοκκάλιασαν μαζί μ' αὐτό καί μᾶς ἐμπόδιζαν νά κάμουμε τὴν παραμικρὴ κίνηση. Οἱ ἀρβύλες εἶχαν γίνει γυαλί. Καί τὰ κορδόνια, μόλις ἔκανες νά τὰ τραβήξεις γιὰ νά τὰ λύσης, ἔσπαζαν στὰ χέρια σου. Τὰ χέρια δὲν τὰ ὀρίζαμε καί τὰ πόδια βελόνιαζαν. Μήπως μπορούσαμε καί νά τὰ βγάλουμε ἀπὸ τίς ἀρβύλες; Ἄλλὰ κι' ἂν ἀκόμα μπορούσαμε, θά τὸ τολμούσαμε; Πῶς θά τίς ξαναφορούσαμε;

Τὸ στόμα πάλι στεγνό. Διψούσαμε. Τὸ χιόνι δὲν ἔσβηνε τὴ δίψα. Νερό! Μά κι' ἐκεῖνο τὸ εὐλογημένο ἦταν παγωμένο μέσα στοῦ παγοῦρι. Δὸς του, λοιπόν, τρίψιμο τοῦ παγοῦριου μὲ τὴν κουβέρτα. Καί δὸς του χουχουλῆτὰ στὰ χέρια.

Ἔξω ὁ βοριάς λυσοῦσε. Ἄρπαζε τὸ χιόνι ἀπὸ τὰ γύρω, τὸ σήκωνε σύννεφο ψηλά, τὸ χόρευε, τὸ χόρευε στὸν ἀέρα καί τὸ ξανάριχνε στὴ γῆ. Ἄν ξεμύτιζες, σοῦ στράβωνε τὰ μάτια. Ἄκόμα ἦταν κίνδυνος νά σὲ ρίξη κάτω καί νά σὲ θάψη ζωντανό. Πόσοι εἶχαν βρῆ τέτοιο θάνατο! Στριμωγμένοι καί γκρινιάζοντας προσπαθοῦσαμε νά ζεσταθοῦμε ὁ ἕνας μὲ τὸν ἄλλον...

—Βρὲ παιδιὰ, ἀκούστηκε σὰν ἕνα ράγισμα ἀπάνω στοῦ κρύσταλλο τῆς παγωνιάς ἢ φωνὴ τοῦ λοχία. Δὲν ἦρθε ἀκόμα ὁ Γιάννης;

—Ἀλήθεια, τί ἔγινε ὁ Γιάννης; ἐπαναλάβαμε κι' ἐμεῖς ἀσυναίσθητα, μέσα στὸν πρῶτο ὕπνο ποῦ μᾶς ἔπαιρνε.

—Ἐμείνε στὴν ἐνέδρα. Εἶδατε ποῦ δὲ βλέπαμε τὴ νύχτα νά στερεώσουμε τὸ ἀντίσκηνο γιὰ νά μᾶς κρατῆ λίγο τὸ βοριά; Τώρα ποῦ ἔφεξε, κάθισε γιὰ νά τὸ φτιάξη σὲ δυὸ λεπτὰ καί θά ἐρχόταν. Εἶπε νά γλυτώναμε ἀπόψε τὸ βραδυνὸ μαρτύριο. . .

—Ναί, μὰ τώρα ἔπρεπε νά εἶναι ἐδῶ. . .

—Βρὲ παιδιὰ... μπέρδευε τὰ λόγια του ὁ λοχίας. Κάτι, λέω ἐγώ, πρέπει νά γίνῃ. . . Μήπως τὸν Γιάννη τὸν ζάλισε τούτη ἡ καταραμένη θεομηνία καί τὸν ἔριξε κάτω, ἐκεῖ στοῦ γκρεμοῦ ποῦ ἀνεβαίνουμε. . . καί. . . καί. . ., δὲν ἐτόλμησε ν' ἀποτελειώσῃ τὴν ὀμιλία του ὁ λοχίας.

Ἐτιναχτήκαμε ὄρθιοι, λὲς κι' ἐκείνη τὴ στιγμή ἄδειασαν ἀπάνω μας ἠλεκτρικὴ μπαταρία. Τὸ πέρασμα στοῦ γκρεμοῦ ἦταν ἐπικίνδυνο. Μιά σχισμὴ ἀνάμεσα σὲ βράχους, ἀπόκρημνη ὅσο

δὲν ἔπαιρνε ἄλλο, κι' ἐκεῖ τὸ ἔπιανε τόσο ὁ ἀέρας καὶ μποροῦσε νὰ σὲ σηκώσῃ ὀλόκληρον ψηλά, νὰ σ' ἀναποδογυρίσῃ καὶ νὰ σὲ γκρεμίσῃ κάτω στὸ βάραθρο ποῦ ἔχασκε, θαρρεῖς καὶ ζητοῦσε ἀνθρώπους γιὰ νὰ βουλώσῃ.

"Ἄν ὁ φόβος τοῦ λοχία μας ἦταν ἀληθινός, δὲν ἔπρεπε νὰ χάνουμε οὔτε στιγμή. Κάθε λεπτὸ τῆς ὥρας ποῦ περνοῦσε, ἔφερνε πιὸ κοντὰ τὸ θάνατο στὸ σύντροφό μας. "Ἄν γλίστρησε κι' ἔπεσε; Μπορεῖ καὶ νὰ μὴ σκοτώθῃκε πέφτοντας ἀπάνω στὸ μαλακὸ χιόνι, ποῦ ἐκεῖ θὰ ἦταν τουλάχιστο δυὸ μέτρα. Ἄλλὰ πῶς θ' ἄβγαίνει ἀπὸ μέσα;

"Ὅπως καὶ νὰ εἶχε τὸ πράγμα, ὁ Γιάννης διέτρεχε σοβαρὸ κίνδυνο.

Μὰ καὶ ποιὸς δὲν διέτρεχε τότε σοβαρὸ κίνδυνο; Γιὰ μᾶς μάλιστα, ἂν ἐπιχειρούσαμε νὰ πᾶμε κατὰ τὸ Γιάννη, ὁ κίνδυνος ἦταν διπλός: ὁ καιρὸς κι' ὁ ἐχθρός. Ὁ καιρὸς, γιατί μποροῦσε νὰ μᾶς στριφογυρίσῃ ὅλους μας στὸ ἴδιο ἐπικίνδυνο πέρασμα καὶ νὰ μᾶς ἐξαφανίσῃ μαζί μὲ τὸ Γιάννη. Ὁ ἐχθρός, γιατί μὲ τὸ φῶς τῆς ἡμέρας θὰ μᾶς ἔβλεπε καὶ θὰ μᾶς ἄρχιζε μὲ τοὺς ὄλμους καὶ τὰ πολυβόλα του, ποῦ θὰ μᾶς ἔβγαζε τὴν ψυχὴ, ἂν δὲν ἔκανε μὲ τὰ κορμιά μας μαύρους λεκέδες ἀπάνω στὴν ἀσπράδα τοῦ χιονιοῦ.

Ποιὸς ὁμως σκέφτηκε καὶ ποιὸς τὰ λογάριασε αὐτὰ ἐκεῖνη τὴν ὥρα;

Μήπως τὰ σκέφτηκε ὁ Γιάννης; Μήπως τὰ λογάριασαν ὅλα ἐκεῖνα τὰ ἥρωικά παληκάρια μας, ποῦ δημιούργησαν τότε τὸ ἀθάνατο ἔπος τῶν Βορειοηπειρωτικῶν βουνῶν;

* *

—"Ὅχι ὅλοι, παιδιά. Δυὸ τρεῖς νὰ πᾶνε . . . Κι' ἐγὼ μαζί τους, ξαναεῖπε ὁ λοχίας. Ἐλᾶτε μόνο δύο, κι' ἕνας ἐγὼ γινόμαστε τρεῖς. Φτάνουμε.

Καὶ βγήκε ἔξω ἀπὸ τ' ἀμπρί. Πίσω του παραταχτήκανε ἔντεκα ἄντρες. Ἡ ἀϋπνία, ἡ κούραση, τὸ ξεπάγιασμα, ἡ γκρίνια ἐξαφανίστηκαν μὲ μιᾶς. Μιὰ ἤρεμη ἀποφασιστικὴ καθρεφτιζόταν στὸ πρόσωπό μας. Ἀθάνατη Ἑλλάδα! Ἄντρες ποῦ τοὺς ἔχεις! Γι' αὐτὸ δὲν θὰ πεθάνῃς ποτέ!

Πρὶν λίγη ὥρα, καθένας μας ἐκοίταζε, ἀποκαμωμένος ὅπως

ήταν, νά βρῆ ἔστω καί ἴχνος ἡσυχίας καί γι' αὐτὴ δὲν ἐδίσταζε νὰ φιλονεικῆ μὲ τὸ σύντροφό του. Καί τώρα;

Τώρα γίναμε ὅλοι ἕνας. Ἐνας ἄνθρωπος, μιὰ ἰδέα, ἕνα ἰδανικό. Τὸ προαιώνιο ἰδανικό ποῦ χαρακτηρίζει ἰδιαίτερα τὸν Ἕλληνα. Νὰ θυσιάζεται αὐτὸς γιὰ νὰ σώσῃ τὸ συμπολεμιστὴ του! Γιατί ὁ συμπολεμιστὴς ἐκεῖ ἀπάνω εἶναι ὁ ἴδιος ὁ ἑαυτός του, ἡ ἴδια ἡ μάνα του, ἡ γυναίκα του, τὰ παιδιά του, ἡ ἐκκλησία τοῦ χωριοῦ του . . . ἡ Πατρίδα. Εἶναι ἡ ἴδια ἡ Ἑλλάδα, ποῦ τόσο ὑπουλα θέλησε ὁ ἐχθρὸς νὰ ξεκάμη.

Μήπως γιὰ μᾶς τοὺς συμπολεμιστὰς του δὲν ἔμεινε πίσω ὁ Γιάννης; Καί μένοντας γιὰ μᾶς, δὲν ἔμεινε γιὰ ὅλα αὐτά, γιὰ τὴν Πατρίδα; Τί περισσότερο ἄξιζε ἡ ζωὴ ἡ δική μας μπροστὰ στὴ ζωὴ τοῦ Γιάννη, μπροστὰ σὲ ὅλες τὶς ζωές, γιὰ τὶς ὁποῖες θυσιαζόταν τώρα ἐκεῖνος;

Εἶναι ἀλήθεια πὼς ζούσαμε μέσα στὴν κόλαση τοῦ πιὸ σκληροῦ, τοῦ πιὸ ἄγριου, τοῦ πιὸ ἀδυσώπητου ἐχθροῦ, τοῦ χειμῶνα. Κι' εἶν' ἀλήθεια πὼς τὸ κορμί μας ἀπὸ τὶς ἀφάνταστες ταλαιπωρίες εἶχε τσακίσει. Ἄλλ' ἐδῶ εἶναι τὸ μεγάλο μυστικό! Ὅσο χειρότερη ἦταν ἡ κόλαση ἐκείνη, τόσο περισσότερη καρτερία καί δύναμη ἀντλοῦσε μέσα ἀπ' αὐτὴν ἡ ψυχὴ μας. Μιὰ δύναμη ὑπεράνθρωπη, ποῦ μόνον πίστη ἀσάλευτη καί προσήλωση βαθεῖα σ' ἕνα μεγάλο ἰδανικό μπορούσαν νὰ ἐξηγήσουν.

* *

Ὁ λοχίας μὲ τοὺς δύο ἄντρες ἔφυγαν. Οἱ ἄλλοι γυρίσαμε στ' ἀμπρὶ καί κοιτάξαμε ν' ἀνάψουμε φωτιὰ καί νὰ προμηθευτοῦμε λίγο κονιάκ.

Ἀπὸ κανενὸς τὸ μυαλό δὲν περνοῦσε ἡ ἰδέα ὅτι ἦταν πιθανὸ νὰ μὴν ἐρχόταν ὁ σύντροφός μας. Ὅλα κι' ὅλα, ὅλοι μας ἤμαστε ἀποφασισμένοι γιὰ τὸ θάνατο ἀπὸ ὦρα σὲ ὦρα. Κανεὶς μας δὲν ἦταν σίγουρος ἂν θὰ ζοῦσε ὕστερ' ἀπὸ ἕνα—δυσὸ λεπτά. Ποιὸς τὸ ἤξερε; Ἐνας ξαφνικὸς ὄλμος...

Κι' ὅμως! Ὅλοι μας, ὁ καθένας γιὰ τὸν ἑαυτό του, τόσα ὄνειρα πλάθαμε γιὰ τὴν ἡμέρα ποῦ θὰ γυρίζαμε νικηταὶ καμαρωμένοι στὰ σπίτια μας.

Δὲν προφτάσαμε νὰ ἐτοιμάσουμε καλὰ—καλὰ τ' ἀμπρὶ καί πρόβαλαν στὴν εἴσοδό του οἱ σύντροφοί μας. Ἐφερναν κατα-

ξυλιασμένο, μόλις νά στέκη στα πόδια του, τὸ Γιάννη κι' ἀναίσθητο ἀπ' τὸ κρῦο ἕναν Ἴταλό.

Κάναμε τόπο νά περάση ὁ δικός μας κι' ὅλοι τρέξαμε γιὰ νά τὸν περιποιηθοῦμε, μὲ κόπο ὅμως συγκρατώντας τὴ δυσφορία μας γιὰ τὸ δῶρο ποῦ μᾶς κουβάλησαν.

—“Ὅχι, παιδιά. Ἐγὼ δὲν ἔχω τόση ἀνάγκη, τραύλισε ὁ Γιάννης. Θὰ τὰ βολέψω ὅπως—ὅπως. Αὐτὸν ὅμως τὸ δυστυχημένο... Βάλτε τον μέσα... Κάνετε του κάτι νά συνέρθη...” Αἴντε, γιὰ τὴν ψυχὴ τῆς μάνας μου.

Σαστίσαμε. Νὰ βάλουμε στ' ἀμπρί, ποῦ δὲ χωροῦσε οὔτε μᾶς, ποῦ γι' αὐτὸ φιλονεικούσαμε κάθε τόσο μεταξύ μας, καὶ νὰ περιποιηθοῦμε Ἴταλό... Ἐμεῖς, ποῦ κινδυνεύαμε νά χαθοῦμε στὰ κατσάβραχα ἐξ αἰτίας τους; Κι' αὐτὸ μάλιστα νά τὸ προτείνει ὁ Γιάννης, ποῦ τοὺς μισοῦσε θανάσιμα... Ποιὸς νὰ τ' ἀκούση;

—Καταλαβαίνω τί σκέπτεστε, παιδιά, πρόσθεσε ὁ Γιάννης. Ἄλλὰ τί νά σᾶς πῶ!” Ἄν βλέπατε πῶς τὸν βρήκα, ἕναν ὄγκο ἀκίνητο, πεσμένο χάμω στὴ ρίζα τῆς ὀξυᾶς, παρακάτω ἀπὸ ἐκεῖ ποῦ φυλάγαμε τὴ νύχτα, θὰ ράγιζε ἡ καρδιά σας. Ἐφύλαγε, φαίνεται, κι' αὐτὸς σὰν ἐμᾶς καὶ θὰ ἔμενε νά φυλᾷ γιὰ πάντα στὴν ἴδια θέση, ἂν δὲν τὸν ἔβλεπα. Στὴν ἀρχὴ εἶπα νά... Μὰ δὲν ξέρω πῶς, ἐκείνη τὴ στιγμή μοῦ φάνηκε πῶς ἄκουσα τὴ φωνὴ τῆς μάνας μου, Θεὸς χωρέσ' την: «Μὴ, παιδάκι μου, ἄνθρωπος σὰν κι' ἐσένα εἶναι κι' αὐτός. Κ' εἶναι ἡ μάνα του ζωντανὴ καὶ θὰ τὸν κλάψη σὰν μάθη τὸ χαμό του... Λυπήσου τον, παιδί μου, ἔτσι γιὰ τὴν ψυχὴ μου». Αὐτὸ ἦταν... Τὸν φορτώθηκα καὶ τὸν ἔφερνα. Κρῖμα εἶναι, ἔλεγα μέσα μου. Ὑστερα, τί φταίει αὐτός, ἀφοῦ ὁ Μουσσολίνι ἦταν τρελλός; Ἄλλ' ὁ εὐλογημένος μὲ κούρασε πολὺ, καθὼς τὸν κουβαλοῦσα στὴ ράχη μου. Ἀπὸ τὸ διπλὸ βᾶρος βούλιαζα βαθιὰ μέσα στὰ χιόνια... καί... καλὰ ποῦ προφτάσατε. Λίγο ἀκόμα ν' ἀργούσατε καὶ θὰ μᾶς βρῖσκατε κοκκαλιασμένους ἀγκαλιά. Ἄντε, βρὲ παιδιά, γιὰ τὴν ψυχὴ τῆς μάνας μας. Ἄλλωστε Χριστοῦγεννα εἶναι σήμερα... Ἄς κάνουμε τὸ καλὸ γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ μας.

Ἡ ἐπίδραση ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ Γιάννη ἦταν ἄμεση. Φροντίσαμε τὸν Ἴταλό καλύτερα κι' ἀπὸ δικό μας.

Κι' αὐτός, καθὼς σὲ λίγη ὥρα συνήρθε, ἄνοιξε τὰ μάτια

του, κοίταξε γύρω γύρω στ' άμπρι και τά κάρφωσε πάνω μας μ' ένα ύφος ταπεινό, γεμάτο παράκληση, που ζητούσε έλεος μαζί και συγχώρηση.

—Μπέλλα Γκρέτσια ! Μπέλλα Γκρέτσια ! . . . σιγοψιθύρισε κι' άρχισε τά κλάματα.

Ό λοχίας του χαμογέλασε με καλωσύνη. Ό Γιάννης μόνο που δέν εδάκρυσε. Κι' έμεις ; Δέν ξέραμε ποιός νά του πρωτοπροσφέρη κονιάκ, τσιγάρα, ποιός νά τον περιποιηθί περισσότερο. "Αν ήταν όμως στή μάχη...

Τι ψυχή, αλήθεια, είναι αύτή του "Ελληνα !..

Δίκαια ό 'Ιταλός μας εξακολουθοϋσε νά μουρμουρίζει :

—Μπέλλα Γκρέτσια !... Μπέλλα Γκρέτσια !...

Η ΤΑΜΒΑΚΟΘΗΚΗ ΤΟΥ ΣΟΥΛΤΑΝΟΥ

Πλησιάζει τὸ Πάσχα τοῦ 1821.

Οἱ Ἕλληνες τῆς Κων)πόλεως ἔχουν κλεισθῆ εἰς τὰς οἰκίας των, φεύγοντες τὴν αἰμόφυρτον μάχαιραν τῶν Γεννισάρων.

Ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης εὐρίσκεται φυλακισμένος εἰς τὰς φυλακὰς τῆς Τεργέστης, ἀλλὰ τὸ αἷμα τῶν Ἱερολοχιτῶν, ποῦ ἐχύθη εἰς τὸ Δραγατσάνι, ἦτο ἀρκετὸν διὰ νὰ ποτίσῃ τὸ δένδρον τῆς ἐλευθερίας.

Τὸ λάβαρον τοῦ Γερμανοῦ κυματίζει τώρα εἰς τὴν Ἀγίαν Λαύραν καὶ οἱ κάτοικοι τῆς Πελοποννήσου ὀρκίζονται μέγαν καὶ ἱερὸν ὄρκον : «Ἐλευθερία ἢ θάνατος !».

Ἡ Τουρκικὴ Αὐτοκρατορία αἰσθάνεται ὅτι ἦλθεν ἡ στιγμή τῆς καταρρευσεῶς τῆς καὶ ὁ Σουλτᾶνος Μαχμουτ ζητεῖ ἀπὸ τὸν Μέγαν Βεζύρην αἷμα, ἄφθονον Ἑλληνικὸν αἷμα...

Καὶ ἡ σφαγὴ ἀρχίζει τώρα εἰς τοὺς δρόμους τῆς Κων)πόλεως ! Ἡ μάχαιρα τῶν Γεννισάρων βυθίζεται μὲ λύσσαν εἰς τὰ σώματα τῶν ἀνδρῶν, τῶν γυναικῶν καὶ τῶν βρεφῶν ἀκόμη ! Ὁ Κεράτιος κόλπος μεταβάλλεται εἰς τεραστίαν λίμνην αἵματος, ἐπάνω εἰς τὴν ὁποῖαν ἐπιπλέουν ἄπειρα πτώματα ! Ὁ μέγας διερμηνεὺς τῆς Ὑψηλῆς Πύλης Κωνσταντῖνος Μουρούζης καὶ ὁ ἀδελφός του Νικόλαος ἀποκεφαλίζονται. Οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ἄλλοι ἀνώτατοι θρησκευτικοὶ ἀρχηγοὶ τῶν Ἑλλήνων φυλακίζονται εἰς τὰ ἀνήλια καὶ ὑγρὰ ὑπόγεια τῶν φυλακῶν τῆς Κων)πόλεως.

Τὸ Πάσχα πλησιάζει. Ὁ θεῖος διδάσκαλος τῆς ἀγάπης ὑπομένει τὰ φρικτὰ πάθη του καὶ γαλήνιος βαδίζει εἰς τὸ μάρτυριον τοῦ Γολγοθᾶ χάριν τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων. Οἱ Ἕλληνες τῆς Κων)πόλεως διέρχονται καὶ αὐτοὶ τὴν περίοδον τῶν μεγάλων παθῶν τῶν χάριν τῆς Πίστεως καὶ τῆς Πατρίδος των !

* *

Εἶναι νύξ τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς, ὀγδόης Ἀπριλίου.

Ἡ σελήνη μόλις ἀνέτειλεν. Εὐρίσκεται εἰς τὸ τελευταῖον

της τέταρτον καὶ δὲν εἶναι ἱκανὴ νὰ φωτίσῃ τοὺς σκοτεινοὺς δρόμους τοῦ Φαναρίου.

Περὶ τὸ μεσονύκτιον ἐξῆλθον ἀπὸ τὴν θύραν τοῦ Πατριαρχείου δύο ἄτομα. Ὁ εἷς ἦτο γέρων, ὀγδοηκοντούτης περίπου, ἀναστήματος μετρίου. Ἐφόρει τὸ σεβάσμιον ἔνδυμα τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ ἐχειραγωγεῖτο ἀπὸ ἓνα νέον, εἰκοσαετῆ περίπου, ὁ ὁποῖος ἐκράτει εἰς τὴν ἄλλην του χεῖρα ἓνα μικρὸν δέμα.

Ἐξῆλθον ἀπὸ τὴν συνοικίαν τοῦ Φαναρίου τὰ δύο αὐτὰ ἄτομα καὶ ἀφοῦ διήλθον ἀρκετοὺς στενοὺς καὶ σκοτεινοὺς δρόμους ἐστάθησαν ἐμπρὸς εἰς μίαν ἀπὸ τὰς ἀπαισίας φυλακάς, μέσα εἰς τὴν ὁποίαν εἶχον σαπίσει πολλοὶ ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας καὶ δι' αὐτὸ ἠσθάνοντο τρόμον καὶ φρίκην, ὅταν καὶ μόνον ἤκουον τὸ ὄνομα αὐτῆς.

— Ποῖος εἶναι; ἀνέκραξεν ἀναπηδήσας ἓνας ἄγριος Γεννίτσαρος.

— Ἐχω ἄδειαν νὰ εἰσέλθω εἰς τὴν φυλακὴν τῶν Ἀρχιερέων, ἀπήντησεν ὁ γέρων καὶ ἐπέδειξε τὴν ἔγγραφον ἄδειαν, ὑπογεγραμμένην ἀπὸ τὸν Μ. Βεζύρην.

Ὁ φρουρὸς ἐφίλησε μὲ σέβας τὴν ἄδειαν καὶ ὁ γέρων εἰσηλθε, χειραγωγούμενος πάντοτε ἀπὸ τὸν νεαρὸν ὀδηγόν του.

... Μέσα εἰς ἓνα ὑπόγειον δωμάτιον τῶν ἀπαισιῶν αὐτῶν φυλακῶν φωτιζόμενον ἀμυδρῶς μὲ κρεμασμένην ἀπὸ τὴν ὀροφὴν κανδύλαν, ἐκρατοῦντο εἴκοσι, περίπου, φυλακισμένοι. Εὐρίσκοντο ἐξηπλωμένοι ἐπάνω εἰς τὸ ὑγρὸν πλακόστρωτον δάπεδον, μὲ τὰ φορέματα καταξοχισμένα καὶ μὲ ἀνοικτὰς πληγὰς εἰς διάφορα μέρη τοῦ σώματός των. Ἐφαίνοντο νεκροί, μόλις ἀναπνέοντες!

Ἦσαν οἱ Ἀρχιερεῖς Ἐφέσου, Δέρκων, Νικομηδείας, Θεσσαλονίκης, Τυρνόβου, Ἀδριανουπόλεως, Ἀγχιάλου καὶ διάφοροι ἄλλοι σημαίνοντες κληρικοί. Ὅλοι σχεδὸν εἶναι γέροντες. Τὸ ρυτιδωμένον μέτωπον, ἡ λευκὴ κεφαλὴ των καὶ ἡ ἀθλία ἐκείνη κατάστασις των ἐνέπνεε τρόμον, ἀλλὰ καὶ σεβασμὸν...

— Ὁ Παναγιώτατος ἡμῶν Πατριάρχης! ἀνέκραξαν ὅλοι, μόλις διέκριναν τὸν εἰσελθόντα γέροντα, καὶ μετὰ κόπου ἠγέρθησαν ὀλίγον.

— Ἡ εὐλογία τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος πάσχει κατὰ τὴν νύκτα αὐτὴν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, νὰ εἶναι μαζί σας, ἀπήντησεν ὁ Πατριάρχης Γρηγόριος ὁ Ε΄.

“Υψωσεν ἔπειτα τὴν δεξιάν του, τοὺς ἠλόγησεν ὄλους καὶ τὰ δάκρυα ἤρχισαν νὰ τρέχουν ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς του.

* * *

— Ποῖα ἀνάγκη Σὲ ἔφερε, Παναγιώτατε, εἰς τὸν τόπον αὐτὸν τῆς κολάσεώς μας τοιαύτην ὥραν; ἠρώτησεν ὁ Ἀρχιερεὺς Νικομηδείας.

— Μεγάλη ἀνάγκη, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ἀπήντησεν ὁ Πατριάρχης.

Καθίσας ἔπειτα εἰς ἓνα χαμηλὸν ξύλινον κάθισμα, ἐξηκολούθησε μὲ συγκίνησιν:

— “Ἅγιοι Πατέρες. Ἡ ὥρα ἐσήμανε. Τὸ πικρὸν ποτήριον πλησιάζει. Ὁ θάνατος μᾶς ἐγγίζει μὲ τὰς ψυχράς του πτέρυγας. Πρέπει νὰ τὸν ἀτενίσωμεν μὲ θάρρος καὶ ψυχραιμίαν διὰ νὰ ἐμπνεύσωμεν τὴν ἱεράν ἀγανάκτησιν καὶ τὴν μεγάλην ἀνδρείαν εἰς τοὺς Ἕλληνας. Ἄς γίνωμεν ἡμεῖς οἱ μάρτυρες τοῦ ἱεροῦ ἀγώνος καὶ οἱ πρόδρομοὶ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς φιλτάτης μας Ἑλλάδος.

— Εἴμεθα ἔτοιμοι—διέκοψαν ὄλοι—νὰ θυσιασθῶμεν ὑπὲρ τῆς Πίστεως καὶ τῆς Πατρίδος.

— Ἀκούσατε, ἀδελφοί μου, ἐξηκολούθησεν ὁ Πατριάρχης. Ὁ Σουλτᾶνος ἐπληροφόρηθη ὅτι ὄλοι γνωρίζομεν περὶ τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας καὶ ἀπεφάσισε νὰ μᾶς θανατώσῃ. Ὁ ἀγαπητὸς μας Κωνσταντῖνος Μουρούζης καὶ ὁ ἀδελφός του Νικόλαος δὲν ὑπάρχουν πλέον εἰς τὴν ζωὴν. Ἡ σφαγὴ ἐξακολουθεῖ καὶ οἱ Τοῦρκοι δὲν κάμνουν διάκρισιν ἡλικίας καὶ φύλου. Εἰς τὰ λιθόστρωτα τῆς πόλεως σύρονται ἡμιθανεῖς οἱ ὁμοεθνεῖς μας καὶ ὁ Κεράτιος κόλπος ἔγινεν ὁ τάφος ἀπείρων Χριστιανῶν... Τώρα ἦλθεν ἡ σειρὰ μας... Σήμερον τὴν πρωτὴν μ’ ἐκάλεσεν ὁ Μ. Βεζύρης εἰς τὴν οἰκίαν του. Μὲ ὑπεδέχθη μὲ φαρισαϊκὴν ὑποκρισίαν καὶ μοῦ εἶπε:

« Γνωρίζω ὅτι οἱ φυλακισμένοι Ἀρχιερεῖς εἶναι μέλη τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας. Ἐπειδὴ σεῖς εἴσθε πιστὸς εἰς τὸν Σουλτᾶνον, ζητοῦμεν τὴν συνδρομὴν σας, ἂν θέλετε νὰ σταματήσῃ ἡ σφαγὴ τῶν Χριστιανῶν. Πρέπει λοιπὸν νὰ ἐπισκεφθῆτε τοὺς φυλακισμένους καὶ νὰ μάθετε ἀπ’ αὐτοὺς τὰ μυστικά τῆς Ἐταιρείας. Τὴν ὑπηρεσίαν σας αὐτὴν θὰ τὴν πληρώσῃ ἡγεμονικὰ ὁ Σουλτᾶνος, ὁ ὁποῖος πολὺ σὰς σέβεται. Διὰ νὰ σὰς

δείξη μάλιστα τὸν σεβασμὸν τοῦ σᾶς στέλλει τὴν ἀδαμαντοκόλλητον αὐτὴν ταμβακοθήκην...».

Ὁ Πατριάρχης ἔδειξεν εἰς τοὺς Ἀρχιερεῖς μίαν πολυτιμωτάτην ταμβακοθήκην, ἡ ὁποία ἀπετέλει περιουσίαν δλόκληρον.

—Βλέπετε; ἐπρόσθεσεν. Εἶναι τὰ τριάκοντα ἀργύρια, τὰ ὁποῖα μοῦ ἔδωκαν, διὰ νὰ σᾶς παραδῶσω.

Ἐστράφη ἔπειτα πρὸς τὸν Ἀρχιερέα Δέρκων καὶ τὸν ἠρώτησεν :

—Ἐνθυμεῖσαι, Ἁγιε Πάτερ, τί ἀπήντησα εἰς τὸν φίλον ἐκεῖνον, ποῦ μ' ἐσυμβούλευε νὰ σωθῶ φεύγων εἰς Πελοπόννησον;

—Ἐνθυμοῦμαι κάλλιστα, ἀπήντησεν ὁ Δέρκων. Γνωρίζω— τοῦ εἶπατε—ὅτι τὸ σῶμα μου θὰ τὸ φάγουν οἱ ἰχθύες τοῦ Βοσπόρου, ἀλλ' ἐγώ, καθὼς καὶ ὅλοι οἱ κληρικοὶ τῆς Κων/πόλεως, θὰ μείνωμεν ἐδῶ καὶ θ' ἀποθάνωμεν. Ἄν φύγωμεν, θὰ ἐξαγριωθῇ περισσότερο ὁ Σουλτᾶνος καὶ θὰ κατασφάξῃ ὄλους τοὺς Χριστιανούς. Ἐνῶ ὁ θάνατός μας καὶ τὴν συμπάθειαν τῆς Εὐρώπης θὰ κινήσῃ καὶ ἀνδρείαν εἰς τοὺς Ἕλληνας θὰ ἐμπνεύσῃ διὰ νὰ ἐκδικηθοῦν τὸν θάνατόν μας.

—Εἰς τὴν ἀπόφασιν αὐτὴν, Ἁγιοι Πατέρες, μένω ἀκλόνητος καὶ περιμένω ἄφοβος τὸν θάνατον, εἶπεν ὁ Πατριάρχης.

"Ελθετε νά κοινωνήσωμεν τά "Αχραντα Μυστήρια, διότι εἶναι ἡ τελευταία ἐσπέρα πού εἴμεθα μαζί ἐδῶ εἰς τήν γῆν.

Λαβῶν ἔπειτα τὸ δέμα, πού ἐκράτει ὁ συνοδός του, ἔλαβεν ἀπό αὐτὸ τὸ "Άγιον Ποτήριον καί οἱ δυστυχεῖς μελλοθάνατοι ἤρχισαν νά μεταλαμβάνουν.

Ἄφοῦ ἐτελείωσεν ἡ συγκινητικὴ αὐτὴ σκηνή, ὁ Πατριάρχης ἔδωκε τὸ Ποτήριον εἰς τὸν νέον, νά τὸ κρύψη μέσα εἰς τὸ δέμα, καί ὑψώσας τὰς χεῖρας του πρὸς τήν ὀροφήν, εἶπεν ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν Θεόν :

—Τὸ ἔργον μας, Θεέ πολυέλεε, ἐτελείωσεν. Ὁ καλὸς ποιμὴν δίδει τήν ζωὴν του ὑπὲρ τῶν προβάτων του. Καί ἡμεῖς, ὡς καλοὶ ποιμένες, δίδομεν τήν ζωὴν μας ὑπὲρ τῆς θρησκείας μας εἰς τὴν Πατρίδα μας. Βοήθησε, Θεέ μου, νά ὠφεληθῇ τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος ἀπὸ τὸ αἷμα μας αὐτό...

Ἄπεχαιρέτησεν ἀκολούθως εἰς ἄκρον συγκινημένος ὁ Πατριάρχης τοὺς φυλακισμένους καί χειραγωγούμενος καί πάλιν ὑπὸ τοῦ νέου ἐξῆλθεν ἀπὸ τὸν φρικτὸν τόπον...

Πρὸς τὸ ἀνατολικὸν μέρος ὁ ὀρίζων ἤρχισε νά χρωματίζεται ἐλαφρῶς μὲ τὸ ροδόχρουν χρῶμα τοῦ λυκαυγοῦς.

Ὁ Πατριάρχης ἐπλησίαζε τώρα νά εἰσέλθῃ μετὰ τοῦ συντρόφου του εἰς τὴν συνοικίαν τοῦ Φαναρίου, ὅτε ἤκουσαν μίαν φωνὴν νά τοὺς καλῇ :

—Δέσποτα... Δέσποτα... σῶσε με...

Ἔστρεψαν ἀμέσως τὰς κεφαλὰς των καί εἶδον νά τρέχῃ πρὸς αὐτοὺς ἀσθμαίνων καί περίτρομος ἓνας Ἑλληνας, ἡλικίας 18—20 ἐτῶν.

—Τὶ τρέχει ; ἠρώτησεν ὁ Πατριάρχης.

—Σῶσε με, δέσποτά μου... Δύο Τοῦρκοι μὲ κυνηγοῦν...

Πράγματι, δύο Τοῦρκοι, ὀπλισμένοι μέχρι τῶν ὀδόντων καί μὲ τὰ ξίφη γυμνά, κατέφθασαν.

Ὁ Πατριάρχης, ἂν καί ἄγνωστος εἰς αὐτούς, κατῶρθωσε νά σώσῃ τὸν δυστυχεῖ ὁμόφυλόν του μὲ δύο γλυκεῖς λόγους, πού εἶπε, καί μὲ ὀλίγα χρήματα, πού ἔδωκεν εἰς αὐτούς.

—Ἄφοῦ γνωρίζεις τὰς ἴσφαγὰς, πού γίνονται κατὰ τὰς ἡμέρας αὐτάς, διατί τοιαύτην ὥραν γυρίζεις ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι σου ; παρετήρησεν ὁ Πατριάρχης.

—Ἡ φτώχεια, δέσποτά μου... Ἡ φτώχεια, ἀπήνησεν ἐκεῖνος. Ἐχω πολλὰ παιδιά, νά θρέψω...

Ἐπλησίασεν ἔπειτα ὀλίγον καὶ ἀναγνώρισας τὸν Πατριάρχην ἤρπασε τὴν δεξιάν του χεῖρα, τὴν ἠσπάσθη μὲ σεβασμὸν καὶ ἠρώτησε τώρα καὶ αὐτός :

— Ὁ Παναγιώτατος Πατριάρχης μας γυρίζει καὶ αὐτὸς τὴν νύκτα ἔξω !... Δὲν φοβᾶται λοιπὸν ὁ Πατέρας μας ;

— Κάμνω τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, παιδί μου, ἀπήντησεν ὁ Πατριάρχης. Πῶς ὅμως ἔχεις σὺ πολλὰ παιδιά νὰ θρέψης ; Εἶσαι ἀκόμη πολὺ νέος, καὶ ἔθεσεν εἰς τὴν χεῖρά του ἓνα χρηματικὸν ποσόν.

— Εὐχαριστῶ, εὐχαριστῶ, Παναγιώτατε... Ὁ Θεὸς σ' ἔφε-
ρεν ἐμπρὸς μου. Ἐχω νὰ βοηθήσω τόσας ψυχάς... Πρέπει νὰ
γνωρίζετε, ὅτι μὲ τὸ μικρὸν καῖκι, ποὺ ἔχω, ἔσωσα πολλοὺς
Ἕλληνας καὶ τοὺς ἐπήγα εἰς τὰ ρωσικὰ πλοῖα. Καὶ τώρα, ποὺ
μὲ βλέπετε εἰς τὸν δρόμον. ἐπήγαινα ν' ἀγοράσω τροφίμα διὰ
μῖαν οἰκογένειαν, ποὺ ἔχω κρυμμένην εἰς τὸ σπίτι μου.

Ὁ Πατριάρχης τὸν ἔβλεπεν ἔκθαμβος.

— Γνωρίζεις τὸ ὄνομα τῆς οἰκογενείας αὐτῆς ; ἠρώτησε.

— Μάλιστα, Παναγιώτατε. Εἶναι οἱ συγγενεῖς τοῦ Κωστάκη
καὶ τοῦ Νικολάκη Μουρούζη, ποὺ τοὺς ἔκοψεν ὁ Σουλτάνος. Ὁ
Θεὸς ἐβρόθήθησε κι' ἐγλύτωσαν ἀπὸ τὰ χεῖρια τῶν Γεννισάρων.

— Ὁ Θεὸς νὰ σὲ προστατεύη πάντοτε, καλὲ Χριστιανέ, εἶπε
μὲ μεγάλην συγκίνησιν ὁ Πατριάρχης.

Ἐβαλε ἔπειτα τὴν χεῖρα του εἰς τὸν κόλπον του, ἔλαβε τὴν
ἀδαμαντοκόλλητον ταμβακοθήκην τοῦ Σουλτάνου καὶ τὴν ἔδω-
κεν εἰς τὸν πτωχὸν αὐτόν, λέγων :

— Πάρε αὐτὸ τὸ δῶρον, διότι ἐμένα δὲν μοῦ χρειάζεται. Πώ-
λησέ το κρυφίως καὶ τὰ χρήματα, ποὺ θὰ πάρης, εἶναι ἀρκετὰ
διὰ νὰ ζήσης καὶ σὺ καλύτερα καὶ διὰ νὰ βοηθήσης τὴν οἰκογέ-
νειαν, ποὺ ἔχεις εἰς τὴν οἰκίαν σου.

Ὁ δυστυχῆς Ἕλλην δὲν ἐπίστευεν εἰς τὰ μάτια του.

Ἐβλεπε καλῶς ὅτι ἡ ταμβακοθήκη ἐκείνη τὸν ἔκαμνε πλού-
σιώτατον.

Ἐγονάτισε λοιπὸν καὶ ἐπεχείρησε νὰ ἀσπασθῇ τοὺς πόδας
τοῦ Πατριάρχου, ἀλλ' αὐτὸς ἀπεμακρύνθη καὶ ἔσπευδε τώρα
νὰ φθάσῃ εἰς τὰ Πατριαρχεῖα πρὶν ἀκόμη ἐξημερώσῃ τελείως.

— Ἦτο ἀδύνατον νὰ εὕρῃ καλυτέραν τύχην ἢ ταμβακο-
θήκη τοῦ Σουλτάνου, Παναγιώτατε, εἶπεν ὁ νέος.

— Ὁ Θεὸς μας προστατεύει, παιδί μου, ἀπήντησεν ὁ Πατρι-
άρχης Γρηγόριος ὁ Ε΄...

ΔΙΓΕΝΗΣ

('Απ' τή «Δρακογενιά»)

Τοῦ Διγενῆ τρανός χίλιασε ὁ σπόρος.

Πετᾶν ἀργά οἱ καιροί, ζαμάνια πόσα,
 φίλοι κι' ἀντίμαχοι περάσαν, σβῆσαν
 κι' ἀπό βουνῶν πλατώματα κινήσαν,
 καί νέοι βλαστοὶ τῶν παλιῶν τῶν σπερμάτων
 καί νέα φύτρα ἀπὸ τὰ βύθη τῶν χωμάτων
 προβάλλουν ἀπ' τὸ ρέμα τῶν αἱμάτων
 ποτισμένα. Γεννοβολᾶν οἱ αἰῶνες
 τῶν αἰώνων, πανωτά, μὲ δίχως στάση,
 σ' αὐτῇ τῇ γῆς ποῦ οἱ μαρμαροκολῶνες,
 ὀρθόστητες, στὰ ἔγκατα στεριωμένες,
 ὕμνουν τὴν Ὁμορφιά καὶ τὴν Ἀλήθεια,
 σ' Ἀπαντοχὴ καλοῦνε κι' Ἀντρειωσύνη,
 διαλαλώντας παντοῦ τὴ Δικαιοσύνη,
 κατὰ τὰ οὐράνια καὶ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους.

.....
 Τ' ἀποτρισέγγονα τοῦ Ἀκρίτη
 μὲ μάτι ἀστρίτη
 σειριά τοῦ Καστροπολεμίτη,
 μὲ λιόντα χήτη,
 ἀπὸ τὸν Πόντο κι' ὡς τὴν Κρήτη.

Σημείωσις: Ἡ ΔΡΑΚΟΓΕΝΙΑ εἶναι μιὰ σειρά πατριωτικὰ ποιήματα ποῦ ἔγραψε ὁ Ἅγιος Θέρος στὴν κατοχὴ καὶ τὰ κυκλοφόρησε χειρόγραφα σὲ τρακόσια ἀντίτυπα χωρὶς τὴν λογοκρισία τῶν Κατακτητῶν μας. Ἀπόσπασμα ἑνὸς ἐξ αὐτῶν ἐπέτρεψε ὁ ἐκλεκτὸς λογοτέχνης καὶ φίλος τῆς ἐκπαιδεύσεως νὰ περιληφθῆ εἰς τὴν παραῦσαν ἔκδοσιν.

ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΙ ΦΙΛΕΛΛΗΝΕΣ

Πολλοί είναι οί 'Αμερικανοί φιλέλληνες, οί όποιοί άνεχώρησαν από την μακρυνήν πατρίδα των και έσπευσαν νά καταταχθώσιν εις τόν έλληνικόν στρατόν κατά την 'Ελληνικήν 'Επανάστασιν έναντίον τών Τούρκων. Ουτοί δέν έπολέμησαν μόνον διά την άνεξαρτησίαν της 'Ελλάδος, αλλά και την ζωήν των άκόμη έδωσαν. "Αξιοί όμως της έθνικης ευγνωμοσύνης περισσότερο όλων είναι ό Σαμουήλ Χάου και ό 'Ιωνάθαν Μίλλερ.

Ό 'Ιωνάθαν Μίλλερ έλαβε μέρος εις πλείστας μάχας και τό 1826 επέστρεψε εις 'Αμερικήν και μέχρι πέρατος του 'Ελληνικού άγώνος ένήργει έράνους και άπέστελλε εις την 'Ελλάδα τρόφιμα και ένδύματα.

Ό Σαμουήλ Χάου δέν ύπηρξε μόνον μέγας φιλέλλη, αλλά και ευεργέτης όλοκλήρου της άνθρωπότητος. 'Εγεννήθη κατά τας παραμονάς της 'Ελληνικής 'Επανάστασεως, τό 1801. "Ότε δέ έκηρύχθη ή 'Ελληνική 'Επανάστασις, ό Χάου μόλις ειχε λάβει τό πτυχίον του Ιατρού. Γεμάτος από ένθουσιασμόν ήλθε τότε εις την 'Ελλάδα και έσπευσε νά καταταχθή εις τόν 'Ελληνικόν στρατόν, όπου ύπηρέτησεν ώς έθελοντής και Ιατρός επί έξ έτη. Εις τό Μεσολόγγιον ένγώρισε τόν Βύρωνα, του όποιου τόν θάνατον ένθρήνησε και έλαβε την περικεφαλαίαν του ως κειμήλιον. Την περικεφαλαίαν αύτήν άργότερον ή θυγάτηρ του, κυρία 'Ελλιου, μετέφερεν εις 'Αθήνας κατά τό 1925 και την έδώρησεν εις τό 'Εθνολογικόν Μουσείον.

Κατά τό διάστημα της έξαιετούς ύπηρεσίας του εις την 'Ελλάδα, ό Χάου άνεχώρησε δι' όλίγους μηνας εις την 'Αμερικήν, διά νά συλλέξη βοηθήματα ύπέρ τών μαχομένων 'Ελλήνων. Κατώρθωσε τότε διά τών θερμοτάτων του έκκλήσεων προς τό 'Αμερικανικόν κοινόν νά συλλέξη τάχιστα έξήκοντα χιλιάδας δολλάρια, διά τών όποιων ήγόρασε τρόφιμα και ένδύματα, τά όποια μετέφερεν εις την 'Ελλάδα. "Ίδρυσε τότε εις Αΐγιναν σταθμόν περιθάλψεως και έμοίρασεν αύτά εις τόν άμαχον πληθυσμόν. 'Επίσης ίδρυσε προσφυγικόν συνοικισμόν πλησίον του

Ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου καὶ τὸ 1828 ἔγραψεν «Ἱστορίαν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως». Τὸ 1831, ὅτε ἐτελείωσεν ὁ ἀγὼν τῶν Ἑλλήνων ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Ἀμερικὴν. Ἐκεῖ μὲ τὴν βοήθειαν τῶν φίλων του ἴδρυσεν εἰς τὴν Βοστώνην, εἰς τὴν πατρικὴν του οἰκίαν, σχολεῖον διὰ τὰ τυφλὰ παιδιά. Τὸ σχολεῖον τοῦτο διηύθυνεν ὁ ἴδιος καὶ τόσο προώδευσε, ὥστε τὸ 1833 ἡ πολιτεία τῆς Μασαχουσέτης τὸν ἐκάλεσε νὰ ὀργανώσῃ κρατικὸν ἐκπαιδευτήριον τῶν τυφλῶν. Ὁ Χάου ἐδέχθη καὶ κατάρθωσε νὰ ὀργανώσῃ καὶ τοῦτο τόσο καλά, ὥστε νὰ προωθηθῆ εἰς ὄλον τὸν κόσμον ἡ ἐκπαίδευσις τῶν τυφλῶν καὶ κωφάλαλων, ἡ ὁποία ἕως τότε ἐθεωρεῖτο σχεδὸν ἀδύνατος.

Ὅτε κατὰ τὸ 1866 ἐξεργάγη ἡ Κρητικὴ Ἐπανάστασις, ὁ Χάου ἐνεπιστεύθη τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἐκπαιδευτηρίου του εἰς τοὺς βοηθοὺς του καὶ ἔκαμε περιοδεῖαν εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας δίδων φλογερὰς διαλέξεις ὑπὲρ τῶν ἀγωνιζομένων Κρητῶν καὶ ἰδρῶν πανταχοῦ τοπικὰς ἐπιτροπὰς πρὸς συλλογὴν ἐράνων. Ἀμέσως δὲ μόλις συνεκέντρωσε ἀρκετὸν ποσόν, ἐφόρτωσε μέγα πλοῖον μὲ τροφὰς καὶ ἐνδύματα καὶ κατῆλθε πάλιν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἐγκατεστάθη τότε εἰς Ἀθήνας καὶ ἴδρυσεν μεγάλην Ἑλληνοαμερικανικὴν Ἐπιτροπὴν πρὸς περίθαλψιν τῶν χιλιάδων Κρητῶν, οἱ ὅποιοι εἶχον καταφύγει πρόσφυγες εἰς τὰς Ἀθήνας, τὸν Πειραιᾶ καὶ τὴν Σύρον. Ἐπίσης ὁ μέγας αὐτὸς φιλόφρων καὶ φιλέλληνας ἀνέλαβε τὴν συντήρησιν πολλῶν σχολείων διὰ τὰ προσφυγόπαιδα ὡς καὶ ἐνὸς προσφυγικοῦ νοσοκομείου. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ὁ Χάου παρέμεινε ἐπὶ τρία ἔτη εἰς τὴν Ἑλλάδα διανέμων τὰ βοηθήματα, τὰ ὁποῖα συνεχῶς τοῦ ἀπέστελλον αἱ τοπικαὶ ἐπιτροπαὶ τῆς Ἀμερικῆς.

Μετ' ὀλίγα ἔτη, εἰς ἡλικίαν ἐβδομηκοντα πέντε ἐτῶν, τὸ 1876, ὁ Σαμουὴλ Χάου, ὁ μέγας αὐτὸς εὐεργέτης τῆς ἀνθρωπότητος, ἔκλεισε παντοτεινὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς του. Ἀπέθανεν ὁ Σαμουὴλ Χάου, ἀλλ' αἱ χιλιάδες τῶν τυφλῶν ὄλου τοῦ κόσμου θὰ τὸν εὐγνωμονοῦν αἰωνίως, διότι χάρις εἰς αὐτὸν δὲν μένουσιν πλέον εἰς τὸ σκότος τῆς ἀμαθείας. Ἡ μνήμη του θὰ μένη αἰωνία εἰς τὴν πατρίδα του τὴν Ἀμερικὴν, εἰς ὀλόκληρον τὸν κόσμον, μὲ ἰδιαιτέραν ὁμως εὐγνωμοσύνην εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Πατρίδα, τὴν ὁποίαν ἐπότισε μὲ τὰ νάματα τῶν εὐγενικῶν του αἰσθημάτων.

Ο ΓΕΝΝΑΙΟΣ ΤΡΑΥΜΑΤΙΟΦΟΡΕΥΣ

Τὴν 13 Σεπτεμβρίου τοῦ 1944, ἡ ἔνδοξος III Ὀρεινὴ μας Ταξιαρχία διετάχθη ὑπὸ τῆς 8ης Συμμαχικῆς Στρατιάς νὰ ἐνεργήσῃ ἐπίθεσιν καὶ καταλάβῃ τὰς ὑπὸ τῶν Γερμανῶν κατεχομένης ὄχυρωτάτας ἐν Ἰταλία θέσεις Μοντιτσέλι, Μοναλντίνι καὶ Μπαττάρρα.

Τοῦτο ἦτο πάρα πολὺ δύσκολον, διότι οἱ Γερμανοὶ, γνωρίζοντες τὴν ἀξίαν τῶν θέσεών μας, εἶχον ἀγκιστρώσει ἐκεῖ τὰς ἐκλεκτοτέρας στρατιωτικὰς τῶν μονάδας, αἱ ὁποῖαι ὑπερήσπιζον τὰ ὄχυρά.

Ποῖα ὄμως δύναμις ἐστάθη ποτὲ ἰκανὴ νὰ ἀναχαιτίσῃ τὴν χειμαρρῶδη Ἑλληνικὴν ψυχὴν ;

Ὅταν ἡ διαταγὴ τῆς ἐξορμήσεως ἐκοινοποιήθη εἰς τοὺς παλαιμάχους ἐκείνους ἀγωνιστάς, τὴν ὑπεδέχθησαν μὲ οὐρανομήκεις ζητωκραυγὰς. Ἐρριπτον ἀπὸ χαρὰν τοὺς μαύρους σκούφους τῶν εἰς τὸν ἀέρα καὶ ἐνηγκαλίζοντο ὁ ἕνας τὸν ἄλλον.

— Νὰ ἰδῆτε ποὺ πρῶτος θὰ στήσω τὴ Γαλανόλευκὴ στήν Μπαττάρρα αὐριο, λέγει εἰς τὸν συνάδελφόν του Κοτρότσον ὁ Σάμιος στρατιώτης Γιῶργος.

— Κοίταξε μὴ τὸ πάθης ὅπως ὁ λαγὸς ἀπὸ τὴ χελώνα, τοῦ ἀπαντᾷ ὁ μικρόσωμος καὶ βραδυκίνητος λόγω τῆς πολυσαρκίας του Δωδεκανήσιος Κοτρότσος.

— Θὰ τὸ ἴδοῦμε !

— Θὰ τὸ ἴδῃς ! καὶ νὰ εἶσαι δι' αὐτὸ βέβαιος, ἀπαντᾷ μὲ ἀποφασιστικότητᾴ ὁ Δωδεκανήσιος. Ἐχω ὀρκισθῆ στὰ κόκκαλα τοῦ μακαρίτη πατέρα μου, ποὺ τὸν ἐσκότωσε ἄναδρα εἰς τὴν Κάλυμνον ἕνας Ἰταλὸς караμπινιέρης.

Ὅλοι χαριεντίζονται μεταξύ τῶν καὶ ἐτοιμάζονται διὰ τὸ μεγάλο πανηγύρι.

* *

Ἐτοιμοὶ τώρα καθ' ὅλα οἱ ἡρώϊκοὶ μας στρατιῶται, δὲν βλέπουν τὴν ὥραν ἵνα ἐπιτεθοῦν.

Ἰδοῦ ἔφθασε καὶ ἡ πολυπόθητος στιγμή!

Εἰς τὰς 12 ἀκριβῶς τὸ μεσονύκτιον, τὰ τρία Τάγματα τῆς Ταξιαρχίας ἐκκινοῦν ἀπὸ διάφορα σημεῖα, ἵνα ἐπιτύχουν τὸν ἐπιδιωκόμενον σκοπὸν.

Οἱ Γερμανοί, καταληφθέντες αἰφνιδιαστικῶς, εἰς τὴν πρώτην τῶν ταραχῆν, ἐξαπολύουν πανταχόθεν καταγιγιστικά πυρά, ἵνα ἀναχαιτίσουν τὴν ὁρμὴν τῶν φαντάρων μας.

Πολυβόλα, ὄλμοι, χειροβομβίδες καὶ παντὸς εἴδους δπλα ἐξαποστέλλουν κόλασιν πυρός. Ὅμως τοῦ κάκου. Οὐδεμία δύναμις εἶναι ἱκανὴ νὰ ἀναχαιτίσῃ τοὺς ἡρώας μας! Προχωροῦν πρὸς τὰ ἔμπρὸς ἀψηφοῦντες τὸν κίνδυνον, τὸν θάνατον.

*
* *

Εἰς τὸ κρίσιμον αὐτὸ σημεῖον, τραυματίζεται σοβαρῶς ὁ Ἄνθυπασπιστὴς Ἀνδρεάδης. Μὴ δυνάμενος νὰ βαδίσῃ, κατακεῖται αἰμόφυρτος εἰς προκεχωρημένον σημεῖον, ὅπου ὡς λέων προπορευόμενος μὲ τὸ πιστόλιον εἰς τὰς χεῖρας παρῶρμα τοὺς στρατιώτας του.

Οἱ ἔχθροὶ ρίπτουν χειροβομβίδας ἵνα ἀναχαιτίσουν τοὺς ἰδικούς μας. Πρὸς στιγμὴν ἐφάνησαν διστακτικοί.

Τὴν στιγμὴν ταύτην, βλέπουν νὰ τρέχῃ πρὸς τὸ μέρος τοῦ πληγωμένου ἀξιωματικοῦ ὁ τραυματιοφορεὺς Ἡπειρώτης Μήτσου.

— Μὴ! τοῦ φωνάζουν οἱ ἄλλοι.

— Θὰ σὲ πετάξουν στὸν ἀέρα μὲ τὶς χειροβομβίδες οἱ Γερμαναράδες, τοῦ λέγει ἓνας.

— Θὰ σὲ γαζώσουν μὲ τὸ πολυβόλο οἱ Οὐνοὶ, τοῦ λέγει ἄλλος.

Ἐκεῖνος ὅμως δὲν δίδει καμίαν προσοχὴν εἰς τοὺς λόγους τῶν. Πίπτει πρηνηδὸν καὶ ἔρπων προσπαθεῖ νὰ φθάσῃ τὸν βαρέως ταυματισμένον. Αἱ ἐχθρικαὶ σφαῖραι πίπτουν ὡς βροχὴ γύρω του. Ἐκεῖνος ὅμως ἀπτώτος, ἄφοβος, ἔρπει συνεχῶς καὶ φθάνει εἰς τὸν ἐτοιμοθάνατον.

Χωρὶς νὰ χάνῃ καιρὸν, τὸν σηκώνει εἰς τοὺς ὤμους του καὶ μὲ ἐλικοειδεῖς κινήσεις ἀπομακρύνεται. Φροντίζει ἵνα δώσῃ ὅσον τὸ δυνατόν ὀλιγώτερον στόχον εἰς τὸν ἐχθρόν.

Δὲν κατῶρθωσε νὰ κάμῃ μερικά βήματα καὶ Ἰδοῦ, δύο σφαῖραι ἐχθρικαὶ τὸν τραυματίζουν εἰς τὴν χεῖρα καὶ εἰς τὸν πόδα.

Τὸ αἷμα ἀρχίζει νὰ τρέχη ποταμηδόν. Πρὸς στιγμὴν κλονίζεται. Ὅμως ἡ συναίσθησις τοῦ ἱεροῦ καθήκοντος, νὰ σώσῃ τὸν ψυχωραγοῦντα Ἀνθυπασπιστὴν, τοῦ δίδει νέας δυνάμεις. Δαγκώνει τὰ χεῖλη του ἵνα ἀνακουφισθῇ ἀπὸ τοὺς φρικτοὺς πόνους καὶ σύρεται πρὸς τὰ ἔμπρός, φέρων τὸ πολύτιμον φορτίον. Τώρα δὲν ἀντέχει ἄλλο. Πίπτει λιπόθυμος! Δύο ἄλλοι λεβέντες ἔσπευσαν καὶ τοὺς μετέφεραν εἰς τὸ Χειρουργεῖον.

— Ἐνικήσαμεν ; ἐρωτᾷ εὐθύς ὡς συνῆλθε τὸν ἰατρόν, ὅστις ἐπέδενε τὰ τραύματά του.

— Μάλιστα, παληκάρι μου, τοῦ ἀπαντᾷ στοργικᾶ ὁ ἰατρός.

Αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἐλήφθη τηλεγράφημα, ποῦ ἀναγγέλλει τὴν κατάληψιν καὶ τῶν τριῶν στόχων !

— Ζήτω ἡ III Ὁρεινὴ Ταξιαρχία! ἐφέλλισε ὁ τραυματισμένος. Τώρα ὡς πεθάνω... Εἶμαι εὐχαριστημένος !

Δὲν ἀπέθανεν ὅμως. Ὁ Πανάγαθος ἐβοήθησεν ἵνα καὶ οἱ δύο των, μετὰ τὴν ἀποθεραπείαν των, ἐπιστρέψωσιν εἰς τὴν προσφιλεῖ των Ἑλλάδα, ἐλευθέραν τώρα, χάρις εἰς τὴν αὐτοθυσίαν καὶ τὸν ἥρωϊσμόν αὐτῶν καὶ τῶν ἄλλων ἥρωϊκῶν στρατιωτῶν μας.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΟΠΟΙΪΑ ΤΗΣ ΠΙΝΔΟΥ

Η 28 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1940

Ήταν Ὀκτώβρης. Στους ἀγρούς γινόταν ἡ σπορά
κι' ὁ πιστικός τὰ πρόβατα στους κάμπους ὀδηγοῦσε...
Τὰ πανηγύρια τέλειωναν καὶ τούτη τῆ χρονιά
καὶ ἡ ζωὴ μας ξένοιαστη καὶ ἡσυχὴ κυλοῦσε.

*
*
*

Μὰ μιὰν αὐγὴ τὸν ὕπνο μας σειρήνες τὸν ταραζοῦν !...
Ζητάει ὁ ἐχθρὸς τὰ σύνορα τὰ Ἑλληνικά νὰ σπάση,
σκλάβοι, ἔμεῖς οἱ ἀδούλωτοι, νὰ γίνομε προσταζοῦν,
τὰ ἅγια μας τὰ χρώματα ἡ βία νὰ χαλάση.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Και τότε... μιὰ παράδοση παλιά μας ξαναζή-
 στο Μαραθώνα γράφτηκε, στις Θερμοπύλες πάλι,
 στην "Αλωση ξανάζησε, στο Είκοσιένα ζή
 κι εἶν' τῆς Ἑλλάδας στόλισμα στα τόσα της τὰ κάλλη.

*
 **

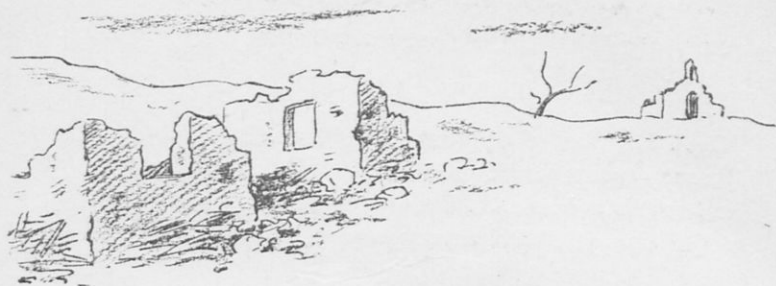
"Όχι! δὲν δίνω τ' ἄρματα! ἀκούεται κραυγή.
 Ἑκατομμύρια φωνές μιλοῦν μὲ στόμα ἓνα
 κι ὁ ποιητῆς ἀκούεται ἐκεῖνη τὴν αὐγή:
 « Μεθύστε μὲ τ' ἀθάνατο κρασί τοῦ Εἰκοσιένα ».

*
 **

Ἐλευθεριὰ ἢ θάνατος, ἢ τὰν ἢ ἐπὶ τὰς!
 Ἡ Βόρειός μας Ἡπειρος ἑλληνικὴ γιὰ πάντα!
 Μὲ τέτοια τὰ συνθήματα καὶ μ' ἄξιους μαχητὰς
 ἢ Ἑλλάδα ἔγραψε ξανά τὸ ἔπος τοῦ Σαράντα.

*
 **

Ξανά ἢ Ἑλλάδα νίκησε! Νικάει ξανά ἢ ψυχὴ
 κι ἔλευθεριὰ ἢ Ἑλλάδα μας στὸν κόσμον θὰ χαρίση.
 Ἐχει παρμένη ἀπ' τὸ Θεὸ τὴν πιὸ καλὴ εὐχή,
 εἶναι καὶ θέλημα Θεοῦ ἢ Ἑλλάδα μας νὰ ζήση.

ΕΠΑΝΑΠΑΤΡΙΣΜΟΣ

Τώρα πού ξαναγύρισε στὸν τόπο μας ἡ Νίκη,
γυρίσαμε κι' ἔμεῖς ξανά στὸ δόλιο μας χωριό.
Κάποια βραδυὰ μᾶς ἔδιωξαν οἱ ἄπονοι οἱ λύκοι
καὶ δὲν ἀφήκαν τίποτα ἀπ' τὸ νοικοκυριό.

* *

Καμμένα τὰ σπιτάκια μας κι' ἡ Ἐκκλησιὰ καμμένη.
Καὶ τὸ Σχολεῖο; Τὸ κάψανε οἱ βάρβαροι κι' αὐτὸ
καὶ ἡ καμπάνα τοῦ χωριοῦ κατάχαμα ριγμένη
κλαίει κι' αὐτὴ τῆ συμφορά, τὸ μαῦρο μας γραφτό.

* *

Μὰ κι' ὁ Παπᾶς κι' ὁ Δάσκαλος μᾶς λείπουνε κι' ἐκεῖνοι.
Τοὺς σφάξανε οἱ βάρβαροι, δὲν ἔχουν γυρισμό.
Μνημεῖο θὰ τοὺς στήσουμε μαρμάρينو νὰ μείνη,
νὰ διαλαλῇ τῆ συμφορά, τὸ μαῦρο χαλασμό.

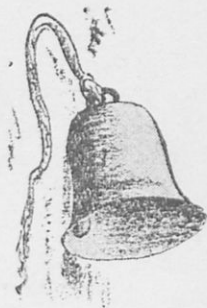
* *

Ρῆμαξαν τὰ χωράφια μας! Μᾶς λείπει κι' ἄλλο κάτι:
ὁ γέρικος ὁ πλάτανος· τί ἔφταιξε κι' αὐτός;
Ἄπ' τῆ δροσιά τοῦ ἴσκιου του ποῖον ἔδιωξε διαβάτη
καὶ νάρκες τοῦ ἐβάλανε καὶ βρίσκεται σκυφτός;

Μά η βρύση μας απόμεινε συντρόφισσα ἐλπίδα
 κι' ὅταν νεράκι καὶ ψωμί βρίσκωνται στὸ χωριὸ
 θὰ ξαναχτίσωμε ξανά τὴν ὁμορφὴ Πατρίδα,
 θὰ ξαναχτίσωμ' Ἐκκλησιά, Σχολεῖό, Νοικοκυριό . . .

* *
 *

Καὶ θὰν' ἡ εὐγνωμοσύνη μας ἀπέραντῃ, μεγάλη
 σὲ κείνον ποὺ μας χάρισε τὸ δῶρο μας αὐτό,
 νὰ ξαναδοῦμε ἐλεύθερο τὸν τόπο μας καὶ πάλι.
 Εὐγνωμοσύνη ὀφείλουμε στὸν ἔνδοξο Στρατό.

ΕΘΝΙΚΟΣ ΥΜΝΟΣ

Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν κόψη
τοῦ σπαθιοῦ τὴν τρομερή,
σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν ὄψη
ποῦ με βιά μετράει τὴ γῆ.

*
*

Ἄπ' τὰ κόκκαλα βγαλμένη
τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερά
καὶ σὰν πρῶτα ἀνδρειωμένη,
χαῖρε, ὦ χαῖρε, Ἐλευθεριά!

*
*

Ἐκεῖ μέσα κατοικοῦσες
πικραμένη, ντροπαλὴ
κι' ἓνα στόμα καρτεροῦσες
«Ἐλα πάλι» νὰ σοῦ πῆ.

*
*

Ἄργειε νᾶρθ' ἐκείνη ἡ μέρα
κι ἦταν ὄλα σιωπηλά,
γιατὶ τᾶσκιαζε ἡ φοβέρα
καὶ τὰ πλάκωνε ἡ σκλαβιά.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΣΟΛΩΜΟΣ

Τ Ε Λ Ο Σ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Δίκιο και λυετεριά (άντι προλόγου) ποίημα	σελίς	3
Προσευχή (ποίημα)	»	4
Ή καμπάνα τών Χριστουγέννων	»	6
Τά άσπρα τριαντάφυλλα	>	11
Στή Ναζαρέτ	»	16
Ή πρωτοχροινιά τοῦ Πέτρου καί τοῦ Πετράκη	»	21
Παλιές Πρωτοχροινιές (ποίημα)	»	25
Ήθιμα τῆς Πρωτοχροινιάς καί τῆς Λαμπρῆς	»	26
Ή Θανάσης ὁ Πέτροβας	>	30
Πρωτοχροινιά στό βουνό	»	35
Οἱ καταρράκτες τών Βοδενῶν	»	38
Στ' ἅγια μας δάση (ποίημα)	»	40
Ή Σταυροπηγιακή Μονή Μολυβδοσκεπάστου	»	41
Ή κύριος Ἀνάποδος	»	45
Τό «σαράβαλο»	»	49
Ή κρίκος τῆς ἀγάπης	>	52
Ήνα μάθημα	>	54
Ήλληνική μεγαλοψυχία	>	56
Ή ταμβακοθήκη τοῦ Σουλτάνου	>	62
Διγενῆς (ποίημα ἂ. Θέρου)	>	68
Ήμερικανοί φιλέλληνες	»	69
Ή γενναῖος τραυματιοφορεὺς	»	71
Ή 28ῆ Ὀκτωβρίου 1940 (ποίημα)	>	74
Ήπαναπατρισμός (ποίημα)	>	76
Ήθνικός ὕμνος	»	78

Το βιβλιαράκι αυτό, γραμμένο από Έλληνες δασκάλους, διατίθεται από τη Διδασκαλική Όμοσπονδία της Ελλάδος προς 7.000 δραχ. το καθένα, για την ανέγερση του μεγάρου της.

Ομορφος Κόσμος

